öykü

W.B. YEATS

kızıl hanrahan

çeviren: nilay öztürk

NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

AYLAK ADAM

W.B. YEATS

kızıl hanrahan

Aylak Adam 34
Öykü 10
Kitabın Özgün Adı: *Stories of Red Hanrahan*
©2014 Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık
ISBN: 978-605-4849-29-1
Sertifika No: 27938
Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Basım: Mart 2014

Yayın Yönetmeni: Kaya Tokmakçıoğlu
Yayına Hazırlayan: Aylin Karagöz
Düzelti: Mısra Gökyıldız
Kapak Resmi: Slawek Gruca - *El-cogooto*
Tasarım: Aylak Adam Tasarım (aAt)
Baskı: Özal Matbaası (0212 565 25 99)
Matbaa Sertifika No: 26699

Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık
Merkez Mah. Kesir Sok. Çakmak Apt. No: 5/4 Çekmeköy/İstanbul
Tel: (0216) 640 1979 / (0542) 586 7961

bilgi@aylakadamyayinlari.com
aylakadamyayinlari.com
facebook.com/aylakadamyayinlari
twitter.com/aylakadamyayin

William Butler Yeats (1865-1939). İrlanda'nın en önemli şairlerinden ve oyun yazarlarındandır. Yazdığı lirik şiirlerde Kelt mitolojisini ve halk hikâyelerini konu alan Yeats, ilk dönem şiirlerinde Shelley ve Spenser'dan etkilenmiştir. Abbey Tiyatrosu'nun kurucularından olan Yeats, 1923 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır.

W.B. YEATS

kızıl hanrahan

ingilizce aslından çeviren: nilay öztürk

öykü

AYLAK ADAM

İÇİNDEKİLER

KIZIL HANRAHAN'IN HİKÂYELERİ 9
Kızıl Hanrahan 13
Halatı Dolamak 25
Hanrahan ve Hoolihan'ın Kızı Cathleen 35
Kızıl Hanrahan'ın Laneti 41
Hanrahan'ın Düşü 49
Hanrahan'ın Ölümü 57

GİZLİ GÜL 67
Gizli Gül'e 71
Kimsesizin Çarmıha Gerilişi 73
Gül'ün İçinden 85
Kral'ın Bilgeliği 95
Baharın Kalbi 103
Ateşlerin ve Gölgelerin Laneti 111
Alacakaranlığın İhtiyar Adamları 119
Hiçbir Şeyin Olmadığı Yerde Tanrı Vardır 125
Onurlu Costello Macdermot'un Kızı ve Sivri Dil 131

SİMYA GÜLÜ 149
Simya Gülü 153

KIZIL HANRAHAN'IN HİKÂYELERİ

Kızıl Hanrahan'ın Hikâyeleri'*ni, Hanrahan yahut ona benzeyen başka kahramanların aralarından çıkıp hatırlandığı toplulukların kültürlerine daha yakın bir şekilde ve nefis Kiltartan lisanıyla yeniden yazmama yardım eden Leydi Gregory'ye teşekkürü bir borç bilirim.*

KIZIL HANRAHAN

Kışları içeride, yazları ise açık havada ders yapan köy okulunun öğretmeni, uzun boylu, kuvvetli, kızıl saçlı genç bir adam olan Hanrahan, Samhain[1] arifesinde, içinde birkaç köylü adamın bulunduğu ambara girdi. Burası önceleri bir evdi ama daha güzel bir ev inşa edince evin sahibi buradaki iki odayı birleştirip öteberi saklamak için kullanmaya başladı. Eskimiş ocakta ateş yanıyordu, şişelerin ağızlarına mumlar yerleştirilmiş; iki fıçıdan, üzerine tahtalar konulup masa yapılmış; onun üzerine de çeyrek galonluk siyah bir şişe konulmuştu. Adamların çoğu ateşin başında oturmuştu; içlerinden biri, kendi kasabaları hakkında tartışan biri Münster'li, öbürü Connaught'lu iki adamı anlatan upuzun bir şarkı söylüyordu.

Hanrahan, ev sahibinin yanına giderek, "Yolladığın haberi aldım," dedi. Ama bunu söyledikten hemen sonra, beyazlatılmamış flanel gömleği ve pantolonuyla kapının yanında tek başına oturup elindeki eskimiş kart destesini karıştıran dev gibi bir adam ona bakıp

1. Samhain, İrlanda ile İskoçya'da, hasat mevsiminin bitişiyle kışın gelişinin kutlandığı bir festivaldir. (ç.n.)

bir şeyler mırıldandığından bir süre duraksadı. "Sen ona aldırma," dedi ev sahibi. "Kendisi yalnızca bir yabancı, geleli pek olmadı; Samhain gecesi diye buyur ettik ama aklı pek yerinde değil herhalde. Söylediklerini bir dinlesen..."

Kartları çevirirken kendi kendine mırıldanan adamın dediklerine kulak kesildiler. "Maça ve Karo; Cesaret ve Güç. Sinek ve Kupa; Bilgi ve Haz."

"Bir saattir böyle şeyler söyleyip duruyor," dedi ev sahibi. Hanrahan gözlerini, yaşlı adama bakmak hoşuna gitmiyormuşçasına başka yöne çevirdi.

"Haberini aldım," dedi Hanrahan. "Ulak, Kilchriest'ten üç kuzeninle birlikte ambarda olduğunu, birkaç komşunun da burada bulunduğunu söyledi."

"Seni görmek isteyen şuradaki kuzenim," dedi ev sahibi. Sonra şarkı dinleyen çuha paltolu genç bir adama, "İşte, haber iletmek istediğin Kızıl Hanrahan," diye seslendi.

"Size çok hoş bir haber getirdim," dedi genç adam, "haber sevgiliniz Mary Lavelle'den geliyor."

"Ondan nasıl haber alabildin? Hakkında ne biliyorsun?"

"Aslında kendisini pek tanımıyorum ama dün Loughrea'daydım. Mary Lavelle, komşusuna, bu taraflardan biriyle karşılaşırsa sana bir haber iletmesini istemiş. Annesi vefat etmiş, eğer ona gidecekseniz size verdiği sözü tutmaya hazır olduğunu söylemiş."

"Elbette ona gideceğim," dedi Hanrahan.

"Bir de sizden geç kalmamanızı istemiş. Eğer ay sonuna kadar evde bir erkek olmazsa arazinin bir bölümü başkasına verilebilirmiş."

Bunu duyan Hanrahan oturduğu yerden ayağa fırladı. "Kesinlikle gecikmeyeceğim," dedi. "Bu gece dolunay var. Gece Gilchreist'a kadar gidebilirsem yarın güneş batmadan önce yanına varmış olurum."

Öbürleri, söylediklerini işitince Hanrahan'ın sevgilisine koşmak için bu kadar acele etmesine güldüler; içlerinden biri, eski kireç ocağındaki okulunu bırakıp bırakmayacağını sordu, burada çocuklara çok iyi eğitim veriyordu. Hanrahan onlara, sabah okulu boş gören çocukların artık kendilerine ödev veren biri olmayacağı için sevineceklerini söyledi; ayrıca eskisi gibi boynuna zincirle mürekkep şişesini asıp, paltosunun eteğine de kalın bir Vergilius[2] kitabı ile kendi okuma kitabını sıkıştırarak istediği zaman istediği yerde okulunu yeniden kurabilirdi.

Aralarından bazıları gitmeden bir kadeh içmesini istedi, genç bir adamsa paltosundan yakalayıp ona Venüs ile Mary Lavelle'i öven şarkısını söylemeden gitmemesi gerektiğini söyledi. Hanrahan, bir kadeh viski içip, daha fazla kalamayacağını, yola koyulması gerektiğini söyledi.

"Yeterince vaktin var, Kızıl Hanrahan," dedi ev sahibi. "Evlendikten sonra eğlenceden elini eteğini çekmek için bol bol vaktin olacak, sonra seni kimbilir bir daha ne zaman görürüz."

"Daha fazla kalmayacağım," dedi Hanrahan. "Benim için gönderilen, gelişimi dört gözle bekleyen o yapayalnız kadına giden yollarda kalır aklım sonra."

Öbürleri; şarkıları, türlü numaraları ve şakalarıyla onun çok iyi bir yoldaş olduğunu söyleyip gece bit-

2. Publius Vergilius Maro, M.Ö. 70-19 yılları arasında yaşamış ünlü Romalı şair ve Aeneis destanının yazarıdır. (ç.n.)

meden gitmesin diye ısrar ettiyse de Hanrahan bu isteklerini geri çevirip kapıya yöneldi. Fakat Hanrahan kapının eşiğine adımını attığı anda tuhaf yaşlı adam ayağa kalkarak bir kuşun pençesini andıran incecik eliyle Hanrahan'ın eline yapıştı. "Samhain gecesinde böyle bir toplantıdan ayrılıp giden adam, muhteşem şarkı yazarı, bilge Hanrahan olamaz," dedi. "Kal da benimle bir el oyna. İşte, uzun yıllardır pek çok gecede vazife görmüş bir kart destesi; eskidir ama dünyanın birçok zenginliği bu desteyle kazanılıp yine bu desteyle kaybedilmiştir."

Gençlerden biri adamın çıplak ayaklarına bakıp, "Görünüşe göre bu zenginlikler senin de yanına kalmamış, yaşlı adam," dedi. Hep beraber güldüler. Ama Hanrahan gülmedi. Tek kelime etmeden oturdu. İçlerinden biri, "Demek bizimle kalıyorsun Hanrahan," dedi. "Elbette kalıyor," dedi yaşlı adam, "ondan bunu benim istediğimi işitmedin mi?"

Hepsi, nereden geldiğini merak edermişçesine yaşlı adama baktı. "Çok uzaktan geldim," dedi yaşlı adam. "Fransa'dan geçtim, İspanya'nın içinden, Graney Gölü'nün[3] yanındaki gizli mağaradan. İsteklerimi geri çeviren tek bir kişi dahi olmadı." Sonra sustu, kimse onu sorgulamak istemiyordu, oyuna başladılar. Altı kişi oynuyordu, öbürleriyse arkalarında onları seyrediyordu. Ortada bir iddia olmadan iki üç el oynadılar; ardından yaşlı adam iyice incelip pürüzsüzleşmiş dört penilik bozuk parayı cebinden çıkardı, öbürlerine de ortaya bir şeyler koymalarını söyledi. Hepsi masaya bir şeyler koydu. Para pek azdı ama bi-

3. İrlanda'da bulunan bu göl kitapta kimi zaman İrlandaca adı olan "Lough Greine" olarak anılacaktır. (ç.n.)

rinden ötekinin eline geçince çokmuş gibi görünüyordu. Önce bir adam kazandı, sonra da komşusu. Bazen birinin şansı yaver gitmeyince diğerleri ona borç veriyor, o da kazandıkça geri ödüyordu. İyi şans da, kötü şans da kimsede uzun süre kalmıyordu.

Bir ara Hanrahan rüyadaymışçasına, "Yola çıkma zamanım geldi artık," dedi. Ama tam da o anda eline iyi bir kart gelince oynamaya devam etti, para kazanmaya başlamıştı. Sonra Mary Lavelle'i düşünerek iç çekti, işte tam o anda şans Hanrahan'ı terk etti, böylece Mary Lavelle yeniden aklından çıkmış oldu.

Şans en sonunda yaşlı adamın yüzüne güldü ve onunla kaldı; ellerinde ne var ne yok, hepsi yaşlı adama geçti. İhtiyar, kendi kendine kahkaha atıp, tekrar tekrar aynı şeyleri söylüyordu. "Maça ve Karo; Cesaret ve Güç. Sinek ve Kupa; Bilgi ve Haz." Bunları bir şarkının dizeleri gibi yinelemeye devam etti.

Bir süre sonra onlara bakıp vücutlarının nasıl da ileri geri sallandığını, gözlerini nasıl da yaşlı adamın ellerinden ayırmadıklarını gören biri, çok içtiklerini ya da onların dünyadaki tüm varlıklarının bu kartlara bağlı olduğunu düşünebilirdi; ama öyle değildi, oyuna başladıklarından beri masanın üzerindeki şişeye dokunan olmamıştı, şişenin neredeyse tamamı doluydu. Oyunda ortaya konulanlar altı penilik birkaç bozukluk, birkaç şilin, bir avuç da bakırdan ibaretti.

"Kazansanız da kaybetseniz de iyi adamlarsınız," dedi yaşlı adam, "yürekten oynuyorsunuz." Desteyi hızla karmaya başladı, öyle hızlı karıyordu ki ihtiyar adamın kartlardan oluşan bir desteyi kardığını değil de, küçük çocukların yanan sopalarla yaptığı gibi havada ateşten halkalar oluşturduğunu sanırdınız. O an

oda hepsine karanlık gelmişti; yaşlı adamın ellerinden ve kartlardan başka bir şey göremez olmuşlardı.

Sonra bir anda, kartlardan mı şekil alıp da belirdiğini yoksa adamın avuçlarından mı peyda oluverdiğini kimselerin anlayamadığı bir tavşan fırlayıp ambarın zemininde koşturmaya başladı, dünyadaki en hızlı tavşan oydu sanki.

Tavşana birkaç kişi bakmıştı, çoğu gözlerini yaşlı adama dikmişti; bu sefer de bir tazı, tıpkı tavşanın yaptığı gibi adamın ellerinin arasından fırlayıverdi. Ardından bir tazı daha ve bir tane daha. Ta ki ambarın içinde döne dolaşa tavşanı kovalayan bir tazı sürüsü oluşana dek.

Kâğıt oynayan herkes tazılardan ürkmüş, havlamalarından neredeyse sağırlaşmış, sırtları tahtalara dönük vaziyette ayakta duruyordu. Ne kadar hızlı koşarsa koşsun tazılar tavşanı yakalayamıyordu; tavşan öyle hızlı dönüp duruyordu ki en sonunda şiddetli bir rüzgâr ambarın kapısını açtığında tavşan türeyip iki tane oluverdi, adamların kâğıt oynadığı tahtaların üstünden atlayarak kapıdan çıkan tavşanlar gecenin karanlığına karıştı. Tazılar da tahtaların üzerinden atlayıp tavşanların ardı sıra kapıdan çıktı.

Yaşlı adam, "Tazıları takip edin, tazıları takip edin. Bu gece muhteşem bir ava tanık olacaksınız," diye bağırdı. Sonra arkalarından dışarı çıktı. Tavşanların peşinden ava gitmeye ve başka her tür eğlenceye pek alışkın olmalarına rağmen, adamlar gecenin karanlığında dışarı çıkmaya korkmuşlardı. Aralarından, "Ben giderim, ben takip ederim," diyerek ayaklanan yalnızca Hanrahan olmuştu.

"Burada kalsan daha iyi olur Hanrahan," dedi en

yakınındaki genç adam, "ciddi bir tehlikeye atılıyor olabilirsin." Fakat Hanrahan rüyadaymışçasına, "Adil bir oyuna tanık olacağım, adil bir oyuna tanık olacağım," diyerek dışarı çıktı, kapı arkasından kapandı.

Önünde yaşlı adamı gördüğünü sandı; fakat bu, önünde uzanan yola dolunayın yansıttığı kendi gölgesinden başka bir şey değildi. Granagh'ın alabildiğine yeşil tarlalarında tavşanın peşi sıra havlayan tazıların sesini duyabiliyordu. Hızla sesleri takip etti, onu durdurabilecek hiçbir şey yoktu. Kısa bir süre sonra, üstünkörü biçimde taştan yapılmış alçak duvarlarla çevrili küçük tarlalara vardı, duvarları aşarken taşları yere düşürdü ama geri koymak için duraklamadı. Ballylee'de,[4] nehrin yeraltından aktığı bölgeden geçti; önünde nehrin kaynağına doğru giden tazıların seslerini işitiyordu. Yokuş yukarı giden yolda koşmak zorlaşmış, bulutlar ayışığını kestiği için de önünü görmek iyice güçleşmişti. Kestirme olsun diye patikadan gitmeyi denedi ama ayağı kayıp çukura düşünce geri dönmek zorunda kaldı. Ne zamandır yolda olduğunu ve nereye gittiğini bilmiyordu ama üzerinde yabani otlardan başka bir şey bulunmayan çıplak bir tepenin zirvesine varmıştı en azından. Ne tazıların sesini, ne de başka bir şey işitiyordu. Bir süre sonra tazıların sesi tekrar duyuldu; başta uzaktan gelen sesler artık daha canlı duyuluyordu. İyice yakınlaştığında aniden gökyüzüne yükselen sesler, başının üzerinden geliyordu artık sanki. Daha sonra sesler işitilmez olana dek kuzeye ilerledi. "Bu hiç adil değil," dedi Hanrahan. "Bu hiç de adil değil." Olduğu yerde, Slieve Echtge'in[5]

4. İrlanda'nın Gort kasabası yakınlarında bulunan bir kule. (ç.n.)

5. İngilizce adı "Slieve Aughty" olan, İrlanda'nın batısında bulunan sıradağ-

ortasında, otların üzerine oturdu; yürüyecek mecali kalmamıştı. Geçirdiği bu zorlu yolculuk tüm gücünü tüketmişti.

Kısa bir süre sonra yakınında bir kapı olduğunu, oradan bir ışık geldiğini fark etti. Bu kadar yakınındaki bir şeyi nasıl olup da daha önce göremediğine hayret etti. Ayağa kalktı, çok yorgun olmasına rağmen kapıdan içeri girdi. Dışarının zifiri karanlığına karşın, içeride onu gün ışığı karşıladı. Yaz kekiği ve sarızambak toplamış bir adamla karşılaştı; yazın bütün o tatlı kokuları bu otlarda toplanmıştı sanki. Yaşlı adam, "Yanımıza gelmen uzun zaman aldı, bilgin ve muhteşem şarkı yazarı Hanrahan," dedi.

Sonra Hanrahan'ı çevresine ışıltı saçan büyük bir eve getirdi. Hanrahan'ın a o âna dek duyup bildiği en yüce şeylerin, görmüş olduğu tüm renklerin her biri bu evdeydi. Evin sonunda yüksek bir zemin, bu yüksek zeminin üzerinde de yüksekçe bir sandalye ve sandalyede oturan bir kadın vardı; solgun uzun yüzünün etrafındaki çiçeklerle, dünyanın görüp görebileceği en güzel kadındı bu. Çok uzun zamandır bekleyenlere özgü yorgun bir hali vardı. Sandalyesinin altındaki basamaktaysa kır saçlı dört yaşlı kadın oturuyordu. Birincisi kucağında bir kazan tutuyordu, ikincisiyse pek ağır olmasına rağmen ona tüy gibi hafif geliyormuşçasına bir taş... Üçüncüsü sivriltilerek odundan yapılmış oldukça uzun bir mızrak, sonuncusu da kınsız bir kılıç tutuyordu.

Hanrahan uzunca bir süre öylece durup onları izledi ancak içlerinden ne Hanrahan'a bakan oldu, ne

---

ların İrlandaca adı. (ç.n.)

de tek bir söz eden. Hanrahan'ın içinden, sandalyesinde oturan bir kraliçeyi andıran bu kadının kim olduğunu ve neyi beklediğini sormak geçiyordu; kimseden korkmayan, aklından geçenleri cesurca söyleyen bir adam olsa da şu anda bu denli güzel bir kadınla böylesine yüce bir mekânda konuşmaktan korkuyordu. Sonra da bu kır saçlı dört kadının ellerinde hazineymişçesine tuttukları şeylerin ne olduğunu sormayı düşündü ama doğru sözcükleri bir türlü bulamadı.

Yaşlı kadınlardan ilki, kazanı iki eliyle tutarak ayağa kalkıp, "Haz," dedi. Hanrahan ise tek kelime etmedi. Sonra ikinci kadın, elindeki taşla ayağa kalkıp, "Güç," dedi. Onun ardından üçüncü kadın, elindeki mızrakla ayağa kalkıp, "Cesaret," dedi. Son olarak elinde kılıç tutan yaşlı kadın kalkıp, "Bilgelik," dedi. Kalkıp konuştuktan sonra her biri Hanrahan'ın bir şeyler sormasını bekliyormuş gibi birkaç dakika öylece ayakta durdu, ama Hanrahan tek kelime etmedi. Ardından dört yaşlı kadın, hazinelerini de yanlarına alarak dışarı çıktı; içlerinden biri çıkarken, "Bizden bir dileği yok," öbürü, "zayıf bir adam, zayıf bir adam," üçüncüsü, "korkmuş," sonuncusu ise, "aklı yerinde değil," dedi. Ardından hep beraber, "Gümüş El'in kızı Echtge, uykuda kalmak zorunda. Yazık, çok yazık," dediler.

Kraliçeye benzeyen kadın mutsuz bir halde iç çekti. Hanrahan'a göre bu iç çekişte gizli akıntıların sesleri vardı sanki, içinde bulunduğu bu ev on kat daha ışıltılı olmuş, on kat daha büyümüştü âdeta; bastıran uykuyu engelleyemedi, sarhoş bir adam gibi sendeleyerek yığıldığı yerde hemencecik uyuyakaldı.

Hanrahan uyandığında gün ışığı yüzünü okşu-

yordu fakat etrafındaki çimenler ile yanına uzandığı Daire-caol ve Druim-da-rod boyunca akan akarsuyun üzerinde bembeyaz bir kırağı örtüsü vardı. Tepelerin şekilleriyle uzaktan Lough Greine'in parıldamasından, Slieve Echtge'in tepelerinden birinde olduğunu anladı. Ancak ayaklarının sızısı ve kaskatı kesilmiş bedeni dışında, ambarda yaşananlar ve bütün bu yolculuğa dair hiçbir şey hatırlayamadığından buraya nasıl geldiğini de anlayamadı.

Bu olanların üstünden bir yıl geçmişti, Cappaghtagle köyünün erkekleri yol kenarında bir evde şöminenin başında oturuyordu. Saçları uzayıp birbirine karışmış, bitkin, zayıf bir adamcağıza dönüşen Hanrahan kapıya gelerek içeri girip onları dinlenmek için izin istedi. Hanrahan'ı buyur ettiler; çünkü Samhain gecesiydi. Onlarla birlikte oturdu, Hanrahan'a çeyreklik şişeden bir kadeh viski verdiler. Boynunda asılı küçük mürekkep şişesini görünce eğitimli biri olduğunu anlayıp Yunanlar hakkında hikâyeler anlatmasını istediler.

Paltosunun büyük cebinden Vergilius'u çıkardı. Kitabın kapağı kararmış, rutubetten şişmişti. Kapağını açınca sayfaların da sarardığını gördü, ama tüm bunların pek bir önemi yoktu; çünkü sayfalara okumayı hiçbir zaman öğrenmemiş bir adam gibi bakıyordu. Orada bulunan gençlerden bazıları gülmeye, okuma bilmediği halde böylesine ağır bir kitabı neden yanında taşıdığını sormaya başladı.

Bunları duymak Hanrahan'ın canını sıktı, Vergilius'u tekrardan cebine koyup yanlarında bir deste kart olup olmadığını sordu. Çünkü kartlar ki-

taplardan daha iyiydi. Kartlar çıkarılınca alıp karmaya başladı. Kararken sanki aklına bir şey gelmişti. Bir şeyler hatırlamaya çalışıyormuşçasına elini yüzüne koyup, "Daha önce burada bulunmuş muydum? Ya da böyle bir akşamda ben neredeydim?" dedi. Ardından aniden ayağa fırladı, kartlar yere saçıldı. "Bana Mary Lavelle'den haber getiren kimdi?" diye sordu.

"Seni daha önce hiç görmedik, Mary Lavelle'i de ilk defa duyuyoruz," dedi ev sahibi. "Mary Lavelle de kim? Neden bahsediyorsun sen?"

"Bir yıl önce bu geceydi. Bir ambardaydım, kâğıt oynayan adamlar vardı. Masada para vardı, adamlar parayı bir o tarafa bir bu tarafa itiyordu. Bana bir haber gelmişti ve beni çağıran biricik sevgilime, Mary Lavelle'e, gitmek için kapıdan çıkıyordum." Hanrahan oldukça yüksek bir sesle, "O zamandan beri neredeydim? Koca bir yıl neredeydim ben?" diye bağırdı.

"Onca zaman nerede olduğunu söylemesi zor," dedi en yaşlıları. "Ya da dünyanın nerelerinde gezdiğini. Ama belli ki ayağında birçok yolun tozunu taşıyorsun. Bir kez bunun büyüsüne kapıldıktan sonra dolaşmaya başlayıp her şeyi unutan onca insan var."

"Çok doğru," dedi başka bir adam. "Yedi yıl boyunca bu şekilde gezen bir kadın tanımıştım, geri döndüğünde arkadaşlarına bir domuz yalağında yiyecek bir lokma bulabildiğinde şükrettiğini söylemişti. Bir rahibe gidip üzerinde ne tür bir büyü varsa onu yok etmesine izin versen iyi olur," dedi.

"Sevgilime, Mary Lavelle'e gideceğim," dedi Hanrahan. "Öyle geç kaldım ki... Bunca zaman başına neler gelmiştir kimbilir."

Kapıdan çıkmak üzereydi ki içerideki herkes ge-

ceyi burada geçirip yolculuk için güç toplamasının onun için en iyisi olacağını söyledi. Hanrahan'ın da isteği bu yöndeydi tabii ki; pek zayıftı, yiyecek verdiklerinde hayatında ilk kez yemek görmüş gibi yemişti. İçlerinden biri, "Lanetli Çimen'e[6] basmış gibi yiyor," dedi. Sabahın ilk ışıklarında yola çıktı, Mary Lavelle'in evine ulaşana dek geçen zaman ona çok uzun gelmişti. Eve ulaştığındaysa kapının kırılıp çatıdaki samanların döküldüğünü, içeride kimselerin olmadığını gördü. Komşulara gidip de genç kadına neler olduğunu sorduğundaysa, söyleyebildikleri tek şey, kadının evden çıkarıldığı, işçinin tekiyle evlenip Londra, Liverpool ya da başka büyük bir şehre iş aramaya gittikleri olmuştu. Hanrahan genç kadının iyi ya da kötü bir yer bulup bulamadığını hiçbir zaman öğrenemedi. Zaten bir daha kadınla ne karşılaştı, ne de ondan bir haber aldı.

6. Kitapta "Hungry Grass" olarak geçen (İrlandaca adıyla Féar Gortach), İrlanda Mitolojisi'nde üzerine basanların ebedi ve bastırılamaz bir açlık hissine mahkûm edildiği lanetli çimenlik. (y.n.)

HALATI DOLAMAK

Hanrahan bir günbatımında, Kinvara[7] yakınlarındaki yollarda yürürken yol kenarının biraz uzağındaki bir evden gelen keman sesini işitti. Güzel bir müziğin, dansın ya da arkadaşlığın olduğu yere uğramadan öylece yanından geçip gitmek gibi bir alışkanlığı olmadığı için yönünü eve doğru çevirdi. Ev sahibi kapıda duruyordu, yaklaşan Hanrahan'ı tanıdı, "Hoş geldin Hanrahan, uzun zamandır ortalarda yoktun," dedi. O esnada evin hanımı kapıya gelip eşine, "Hanrahan bu gece eve girmezse pek memnun olacağım. Artık ne rahip iyi bahsediyor ondan, ne de kendini sakınan kadınlar. Hem yürüyüşüne bakınca içtiğini anlamak pek de zor olmuyor doğrusu," dedi. Ama adam, "Şair Hanrahan'ı asla kapıından geri çevirmem," diyerek Hanrahan'ı içeri davet etti.

Evde komşular toplanmıştı, bazıları Hanrahan'ı hatırlıyordu. Ancak köşede duran gençlerden bazıları yalnızca ismini duymuştu. Ona bakmak için ayağa kalktılar. İçlerinden biri, "Bu adam hani şu okulu

7. İrlanda'nın güneyindeki sahil köyüne ve bu köyün bulunduğu bölgeye verilen ad. (ç.n.)

olan, sonra da *onların* alıp götürdüğü Hanrahan değil mi?" diye sordu. Annesi ağzını hemen kapayıverdi. Susmasını, bir daha da böyle şeyler dememesini söyledi. "Bu hikâyenin anlatıldığını duyarsa ya da birilerinin onu sorguladığını düşünürse," dedi kadın, "küplere biner." Bazıları Hanrahan'dan şarkı söylemesini istedi ancak ev sahibi şarkının sırası olmadığını, önce dinlenmesi gerektiğini belirtti. Ona bir kadeh viski uzattı. Hanrahan teşekkür edip adama sağlık ve sıhhat diledi, sonra da viskiyi kafasına dikti.

Kemancı bir sonraki dans için kemanını akort ediyordu. Ev sahibi, gençlere dansın ne demek olduğunu Hanrahan'ı görünce anlayacaklarını, Hanrahan buralardan gideli beri böyle dans görülmediğini söyledi. Hanrahan'sa dans edemeyeceğini, ayaklarını İrlanda'nın beş kentini baştan sona gezmek gibi daha önemli işler için kullandığını anlattı. Bunu söylediken hemen sonra kapıda evin kızı, Oona, göründü. Kucağında, şöminede yakmak için Connemara'dan[8] getirdiği bataklık çamı dalları vardı. Kucağındakileri şömineye atınca yükselen alevler arasında hem çok çekici hem de güler yüzlü göründü. İki üç genç ayağa kalkıp onu dansa davet etti. Ama Hanrahan karşı tarafa geçip bu gençleri kızın etrafından uzaklaştırarak kendisine ulaşmadan önce yaptığı uzun yolculuğun ardından onunla dans etmesi gerektiğini söyledi. Kızın hiç itiraz etmeden ayağa kalkışından ve yüzünün kızarmasından, Hanrahan'ın kızın kulağına birkaç tatlı sözcük fısıldadığı anlaşılıyordu. Ardından başka çiftler de dansa kalktı, tam da dans başlayacakken

8. Batı İrlanda'da bulunan fakat tam sınırları belli olmayan coğrafi bölge. (ç.n.)

Hanrahan'ın gözü aşağı kaydı; botlarının parçalandığını, gri çoraplarınınsa botun içinden belli olduğunu gördü. Sinirlenip zeminin kötü olduğunu, müziğin de kulağa pek hoş gelmediğini söyleyip şöminenin arkasındaki karanlık bir yere oturdu. Genç kadın da onunla birlikte oturmuştu.

Dans devam ediyor, bir dans bitince bir diğeri başlıyordu; böylece bir süre kimse köşede oturan Oona ile Kızıl Hanrahan'ı fark etmedi. Ama kızın annesi durumdan rahatsız olmaya başlamıştı, Oona'yı çağırıp, içerideki odada masayı kurarken kendisine yardım etmesini istedi. Daha önce annesinin hiçbir isteğini reddetmemiş olan Oona birazdan geleceğini söyledi, şimdi gelemezdi; çünkü Hanrahan kulağına her ne söylüyorsa onu dinliyordu. Annesi iyice rahatsız olup onlara yaklaştı, ateşi karıştırır ve şömineyi süpürür gibi yaparak bir süre şairin kızına neler söylediğini duymaya çalıştı. Hanrahan'ın, kızına; ak elli Deirdre'nin,[9] Usnach'ın oğullarını nasıl da ölüme sürüklediği, kadının yanaklarının kralın oğullarının onun için döktüğü kanları kadar kırmızı olmadığı ve acılarının asla unutulmadığıyla ilgili bir şeyler söylediğini duydu. "Bataklıktaki yağmurkuşlarının, şairlerin kulağına genç bir adamın bir yoldaş için yaktığı ağıt kadar hüzünlü gelen haykırışlarının nedeni belki de

9. İrlanda Mitolojisi'nin en önemli trajik kahramanı Deirdre (ya da Derdriu). "Acıların Kızı Deirdre" olarak da bilinir. Güzel Deirdre, Usnach'ın oğlu Naoise'ye âşık olur. Ama Kral Conchobar daha küçük bir kızken onu alıp bir kadının gözetimine vermiştir, böylece büyüdüğünde onunla evlenebilecektir. Bu yüzden Naoise kardeşleri ve Deirdre'yle beraber İskoçya'ya kaçar, ama birkaç yıl sonra kralın askerleri kardeşleri bulup öldürür. Kral, Deirdre'yle evlenir ama karısının soğukluğundan bıkınca onu, sevdiği adamın katili olan Éogan'a verir, Deirdre de başını taşlara vurarak kendini öldürür. (ç.n.)

bu kadının hatırasıdır," dedi. Eğer onun güzelliğini şarkılarına konu eden şairler olmasaydı, kadının artık anılmıyor olacağını da söyledi. Bunun ardından söylediği şeyi çok net anlamadı ama duyduğu kadarıyla kafiyesiz olmasına rağmen bir şiirdi bu. "Güneşle ay, adamla kızdır; benim hayatımla senin hayatındır. Seyahat ederler, hep seyahat ederler, gökyüzü boyunca tek bir örtünün altındaymışçasına. Tanrı onları birbirleri için yaratmış. Dünyanın başlangıcından önce sana da, bana da hayat vermiş. Bizi, diğerleri yorgun bir halde duvara yaslanmış dururken, ambarın geniş zemininde kahkahalarla bir aşağı bir yukarı dans eden taptaze iki mükemmel dansçı gibi dünyayı bir aşağı bir yukarı dolaşalım diye yaratmış."

Yaşlı kadın, kocasının kâğıt oynadığı yere gitti ama adam onu fark etmedi bile. Bunun üzerine komşusunun yanına gidip, "Onları birbirlerinden ayırmanın bir yolu yok mu?" diye sordu. Komşusunun cevabını beklemeden birbirleriyle konuşan genç adamların yanma gidip onlara, "Evdeki en güzel kızı dansa kaldıramıyorsanız, ne işe yarıyorsunuz siz? Şimdi gidin de onu şairin yanından ayırabiliyor musunuz görelim bakalım!" dedi. Ama Oona hiçbirini dinlemedi, yalnızca başından gitmelerini işaret edercesine elini salladı. Genç adamlar Hanrahan'a ya genç kızla kendisinin dans etmesini ya da içlerinden birinin kızla dans etmesine izin vermesini söyledi. Hanrahan, "Öyleyse onunla ben dans edeceğim," dedi. "Bu evde onunla dans etmesi gereken tek erkek benim."

Yerinden kalkıp, elini tutarak kızı kaldırdı. Genç adamların canı sıkılmış, bazıları da Hanrahan'ın eski püskü paltosu ve yırtık ayakkabılarıyla dalga geçmeye

başlamıştı. Ama ne Hanrahan umursadı bunu ne de Oona. Aksine, sanki tüm dünya yalnızca onlara aitmiş gibi birbirlerinin gözlerinin içine baktılar. Âşıklar gibi birlikte oturan bir başka çift de el ele tutuşup müziğe ayak uydurarak onlarla aynı anda ayağa kalkarak dans pistine geldi. Hanrahan sinirlenmişçesine onlara sırtını dönüp dans pistinde şarkı söylemeye başladı. Şarkısını söylerken de genç kızın elini tutuyordu. Sesi yükseldikçe dalga geçen genç adamlar da, keman da susmuştu. Hanrahan'ın, içinde rüzgârın sesini gizleyen sesinden başka ses işitilmez olmuştu. Söylediği şarkı, Slieve Echtge'de dolaştığı zamanlarda duyduğu ya da kendisinin bestelediği bir şarkıydı; sözleri şöyleydi:

Ah yaşlı, kemikli elleri ölümün
Asla bulamayacak bizi orada
O yüksek, boş topraklarında kasabanın
Bahşetmek, esirgemek olduğu sevginin;
Her mevsiminde yılın
Meyve verdiği, çiçek açtığı dalların;
Kızıl ve kahverengi bira taşıdığı nehirlerin,
Yaşlı adamın altın ve gümüş tarlalarda gayda çalıp
Buz mavisi gözleriyle kraliçelerin
Kalabalıkta dans ettiği ô yerde.

Hanrahan şarkısını söylerken Oona ona biraz daha yaklaşmıştı. Yanaklarının rengi uçup gitmişti. Biriken gözyaşları yüzünden mavi gözleri griye dönmüştü. O an onu orada gören herkes, nerede ve ne zaman olursa olsun, bu kadının dünyanın doğusundan batısına kadar bu adamı takip etmeye hazır olduğunu

düşünebilirdi.

Genç adamlardan biri seslendi, "Şarkıdaki bu yer de neresidir böyle? Dikkat et Oona, pek uzakta olmalı burası, oraya ulaşmak için uzunca bir süre yollarda olman gerekebilir." Ardından bir başka genç, "Onunla gidersen, Gençler Ülkesi'ne değil, Mayo[10] bataklığına gidersin," dedi. Oona sorgularmış gibi Hanrahan'ın yüzüne baktı; ama Hanrahan kızın elini tutup havaya kaldırarak şarkı ile bağırış arasında bir sesle, "O ülke bize çok yakın; o ülke her tarafta. Belki arkasındaki çıplak tepede; belki ormanın tam kalbinde." Ardından çok yüksek, pürüzsüz bir sesle, "Ormanın tam kalbinde... Ah, ormanın tam kalbinde ölüm bizi bulamaz. Benimle oraya gelir misin, Oona?" diye sordu.

Hanrahan bunları söylerken iki yaşlı kadın dışarı çıkmıştı, Oona'nın annesi ağlayarak, "Bu adam Oona'ya büyü yaptı. Onu evden kovmaları için erkekleri ikna edemez miyiz?" diye sordu.

Öbür kadın, "İşte bunu yapamayız. O, İrlanda'nın şairi; evden kovarsan tarladaki mısırları çürütecek, ineklerin sütünü kurutacak, yedi yıl boyunca peşini bırakmayacak bir lanet getirecektir sana," dedi.

"Tanrı yardımcımız olsun," dedi anne. "Salmış olduğu bu kötü nama rağmen, evime girmesine neden izin verdim ki!"

"Onu içeri almasan hiçbir şey olmazdı ama zorla dışarı atarsan büyük bir felakete sebep olursun. Onu kimsenin zorlamasıyla değil, kendi isteğiyle evden çıkarabilecek bir planım var."

Çok geçmeden iki kadın, önlüklerine koydukları

10. İrlanda'nın batısında bir Kontluk. (ç.n.)

bir bohça samanla gerisingeri içeri girdiler. Hanrahan şarkı söylemeyi bırakmış, yumuşak bir sesle ama hızlı hızlı Oona'yla konuşuyordu. "Dünya bu ev gibi dar değil. Hem gerçek bir âşığın geceden ya da sabahtan, güneşten ya da yıldızlardan, gecenin gölgesinden ya da dünyevi herhangi bir şeyden korkmasına gerek yok." "Hanrahan," dedi anne, adamın omzundan tutarak, "bana bir dakika yardım edebilir misin?" "Haydi yardım et," dedi komşu kadın. "Bu samanları halata dönüştürmemiz lazım. Ansızın çıkan bir rüzgâr, otluktaki saman çatıyı sökmüş."

"Yardım edeceğim," dedi Hanrahan. Küçük çubuğu eline aldı; anne samanı vermeye, Hanrahan da dolamaya başladı. Ama bir an önce işi bitirmek, sonrasında da özgür kalmak için acele ediyordu. Kadınlar konuşmaya, samanı vermeye, onun ne kadar başarılı bir halat dolayıcısı; kendi komşularından, hatta bu zamana kadar gördükleri herkesten daha iyi olduğunu söyleyerek onu teşvik etmeye devam ediyordu. Hanrahan, Oona'nın onu izlediğini gördü; gururla ve hızla dolamaya devam etti ve ellerinin çabukluğuyla, işi hemen öğrenmesiyle, kollarındaki güçle övünmeye başladı. Övünürken, arkasındaki açık kapıya varana kadar halatı dolamaya devam ederek geri geri gitti, hiç düşünmeden eşiği geçerek dışarı çıktı. Hanrahan kapıdan çıkar çıkmaz anne halatı aceleyle arkasından atıp kapıyı içeriden sürgüledi.

Bu yaptığına pek sevinmişti, yüksek sesle bir kahkaha attı. Komşular da kahkahalarıyla ona eşlik edip kadını övdüler. Ama Hanrahan'ın kapıya vurup lanetler okuduğunu duydular. Annenin, sürgüyü açmak için elini uzatan Oona'yı durduracak zamanı yoktu;

bu yüzden kemancıya eliyle işaret verdi, kemancı da eski bir dans parçasına başladı. Böylece genç bir adam Oona'yı tutup dans pistinin ortasına getirdi. Dans bitip de keman sustuğunda dışarıdan hiçbir ses gelmiyordu. Yol yine eskisi gibi bomboş ve sessizdi.

Hanrahan dışarı atıldığını, artık ne başını sokacağı bir yerin, ne içeceği bir içkinin ne de onu dinleyecek bir kızın var olduğunu anladığında öfkesi de, cesareti de onu terk etmişti. Dalgaların kıyıya vurduğu yere doğru yola koyuldu.

Büyük bir kayanın üstüne oturdu. Sağ kolunu sallayıp, hiçbir şeyin yolunda gitmediği zamanlarda kendi kendini yüreklendirmek için yaptığı gibi yavaşça şarkı söylemeye başladı. Ya o zamandı ya da bir başka zaman, "Halatı Dolamak" adında bir şarkı yazdı. Şarkı, "Kimse bilmez bu yere beni hangi hata getirdi," diye başlıyordu.

Bir süre şarkı söyledikten sonra etrafında sis ve gölgeler toplanmaya başladı; kimi denizden gelen, kimi de denizin üzerinde dolaşan gölgeler. Bu gölgelerden biri ona Slieve Echtge'de gördüğü uyuyan kraliçe gibi göründü; artık uykuda değildi, dalga geçip arkasındakilere sesleniyordu. "Zayıf bir adam bu, zayıf bir adam! Hiç cesareti yoktu." Hanrahan halatın boğumlarını ellerinde hissetti, dolamaya devam etti. Fakat doladıkça dünyanın bütün acıları halatın içine sarılmış gibi hissetti. Halatın, denizden gelen, etrafına dolanıp onu gittikçe daha da sıkı saran, tüm dünya ve gökyüzü onun içinde kıvrılana kadar büyümeye devam eden, sırtındaki derisi yıldızlarla parlayan bir solucana dönüştüğünü hayal etti. Sonra bu hayalden kurtulup, titreyip, bir oraya bir buraya sallanarak kıyı

boyunca yürümeye devam etti. Gri şekiller etrafında uçuşuyordu. Hep bir ağızdan, "Sidhe'nin[11] kızlarının onun isteğini geri çevirmiş olması çok yazık. Ömrünün sonuna değin dünyadaki kadınların sevgisinin güzelliğini tadamayacak. Ölümün soğukluğu sonsuza kadar kalbinde kalacak. Ölümü seçti o; bırakın ölsün. Bırakın ölsün. Bırakın ölsün," diyorlardı.

11. İrlanda Mitolojisi ve İskoç Mitolojisi'nde doğaüstü güçlere sahip olan, yeraltında yaşadığına inanılan bir ırk. (ç.n.)

HANRAHAN VE HOOLIHAN'IN KIZI CATHLEEN[12]

Hanrahan bir zamanlar yılın yoğun dönemlerinde, çiftçinin birine yardım etmek için arada sırada kuzeye seyahat edip düğün ve cenazelerde hikâyelerini anlatarak şarkılarını söylüyordu.

Bir gün Collooney'ye giderken, genç bir adamken Munster'den tanıdığı Margaret Rooney'ye tesadüfen rastladı. Kadın o zamanlarda pek de iyi anılan biri değildi, en sonunda da rahip, kadını oralardan yollamıştı. Hanrahan, kadını yürüyüşünden ve gözlerinin renginden tanımıştı; bir de yüzüne düşen saçlarını sol eliyle arkaya atışından. Seyahat edip ringa balığı falan sattığını, şimdi de onunla hemen hemen aynı hayat hikâyesine sahip bir başka kadın olan Mary Gillis'le beraber yaşadığı yere, Burrough'daki Sligo[13] kasabasına geri döndüğünü söyledi. Hanrahan onunla birlikte eve gelip Burrough'daki sakatlara, körlere ve keman-

12. Cathleen, İrlanda'nın sembolü olan kadının adıdır. İrlandaca adıyla "Cathleen ni Houlihan", topraklarını ele geçiren düşmanından kurtulmak için yardıma muhtaç ihtiyar bir kadındır. (ç.n.)

13. İrlanda'da bir kasaba. (ç.n.)

cılara şarkı söylerse çok sevineceğini de ekledi. Onu çok iyi hatırladığını, onun için bir dileği olduğunu; Mary Gillis'e gelince, bazı şarkılarını ezbere bildiğini, bu sebeple de kötü karşılanmaktan korkmasına gerek olmadığını, onu dinleyen bütün sakat ve yoksul insanların şarkı ve hikâyeler karşılığında kazançlarının bir bölümünü ona vereceklerini, ismini İrlanda'nın her köşesine duyuracaklarını söyledi.

Hanrahan yaşadığı zorlukları anlatan hikâyelerini dinleyip onu rahat ettirecek bir kadın bulmaktan ve onunla birlikte gitmekten oldukça memnundu. Günün, her erkeğin yakışıklı, her kadının zarif göründüğü günbatımı vaktiydi. "Halatı Dolamak" talihsizliğini anlatırken kadın ellerini Hanrahan'a doladı. Loş ışıkta bir başkası gibi görünüyordu.

Burrough'a varana kadar yol boyunca sohbet ettiler. Mary Gillis, onu görür görmez ve onun kim olduğunu duyar duymaz, böylesine önemli bir adamın, evine gelerek onu şereflendirdiği düşüncesiyle gözyaşlarına boğulup hemen yanına gitti.

Hanrahan dolaşıp durmaktan yorulduğu için bir süre onlarla birlikte kalacak oluşundan oldukça memnundu. Ayrıca o küçük kulübenin çöktüğünü, Mary Lavelle'in oradan ayrıldığını, saman çatının dağıldığını gördüğü günden beri kendine ait bir yer istememişti. Hiçbir yerde, çürüdüğünü gördüğü eski yaprakların yerine yenilerinin çıktığını ya da ekildiğini gördüğü buğdayın biçildiğini görecek kadar uzun kalmamıştı. Yağmurdan korunacağı bir sığınağı, gece vakti ısınacağı bir ateşi; ya da yemekten, istemesine gerek bile kalmadan masaya koyulan bir paya sahip olması onun için iyi bir değişiklik olmuştu.

Kendisine öyle iyi bakılıyor, ev o kadar sessiz oluyordu ki orada kalırken birçok şarkı bestelemişti. Bestelediklerinin çoğu aşk şarkısıydı; bazıları pişmanlık, bazıları da farklı farklı isimleri olan, İrlanda ve onun acıları üzerine yazılmış şarkılardı.

Her akşam sakatlar, dilenciler, körler ve kemancılar evde toplanır; şarkıları, şiirleri ve Fian'ların[14] yaşadığı zamanla ilgili anlattığı hikâyeleri dinler, onları kitaplarla bozulmamış zihinlerinde saklayıp Connaught'taki her düğün ve cenazede duyulmasını sağlarlardı. Hanrahan hayatında hiç bu kadar üretken, hiç bu kadar varlıklı olmamıştı.

Bir aralık akşamında, Limerick'i terk edip dünyanın dört bir yanını dolaşırken yanlış yola sapan altın saçlı çocukları anlatan, dağların yeşil örtüsünden duyduğunu söylediği kısa bir şarkı söylüyordu. O akşam odada pek çok kişi vardı; içeri girip ocağın yanında yere oturan iki üç delikanlı közde patates pişirmek gibi bir işle öyle meşgullerdi ki onunla pek ilgilenmiyorlardı. Oldukça uzun bir süre sonra ismini işittiklerinde, sesini, el hareketlerini, beyaza boyalı duvara düşen, hareket ettikçe tavana kadar uzanan gölgesi ile yatağın kenarına oturmuş görüntüsünü hatırladılar. İşte o gün, İrlanda şairlerinin kralına, rüyaları gerçekleştiren bir adama, bakmış olduklarını anladılar.

Hanrahan birdenbire şarkı söylemeyi kesti; gözleri çok uzaktaki bir şeye bakıyormuş gibi puslandı.

Mary Gillis adamın yanındaki masada duran bir kadehe viski dolduruyordu, birden durdu. "Aklından bizi terk etmek mi geçiyor?" dedi.

14. Fianna. İrlanda Mitolojisi'nde adı geçen avcı, savaşçı ve ozanlardan oluşan bir klandır. (y.n.)

Margaret Rooney kadının söylediklerini duydu ama neden böyle bir şey söylediğine dair hiçbir fikri yoktu. Bu sözleri haddinden fazla ciddiye alarak adama yaklaştı. Yüreğinde, böyle muhteşem bir şairi, böylesine iyi bir yoldaşı ve tüm bunların yanı sıra hakkında onca şey konuşulurken evine de pek çok katkısı olan bu adamı kaybetmenin korkusu vardı.

"Bizi terk etmezsin, değil mi hayatım?" diye sordu adamı elinden yakalayarak.

"Düşündüğüm şey bu değil," dedi, "İrlanda'yı ve taşıdığı onca kederin yükünü düşünüyordum."

Başını ellerinin arasına alıp mırıldanmaya başladı. Sesi, ıssız bir yerdeki rüzgârın sesi gibiydi.

Cummen Strand[15] üzerindeki iki tepede dinleniyor yaşlı akasya ağaçları,
Soldan esen sert, karanlık bir rüzgârın altında,
Yaşlı bir ağaç gibi dinleniyor cesaretimiz esmer rüzgârın altında ve ölüyor,
Ancak gözlerinden çıkan alevi saklıyoruz gönüllerimizde,
Hoolihan'ın kızı Cathleen'in.

Knocknarea'nın[16] üzerinde sarıp sarmalamıştı rüzgâr bulutları,
Kayalıkları dövdü göğün gürültüsü söyleyebileceği her şeye rağmen Maeve'nin[17],
Gürültülü bulutlara benzeyen öfkeyle atıyor kalbimiz,
Ancak her birimiz aşağı, daha aşağı eğilip öptük

15. Sligo Körfezi kıyısında bir bölge. (ç.n.)
16. Sligo Körfezi'nde bir tepe. (ç.n.)
17. İrlanda Mitolojisi'nde "Medb" adıyla anılan kraliçenin İngilizce adı. (ç.n.)

ayaklarını,
Hoolihan'ın kızı Cathleen'in.

Yeşermiş havuz Cloothna-Bare'e[18] kadar dolup taştı,
Yapışkan gökyüzünde ıslak rüzgârlar esince,
Vücudumuz ve kanımız tıpkı taşkın sular,
Ama Kutsal Yol'un önündeki mumdan da parlaktı,
Hoolihan'ın kızı Cathleen.

Şarkıyı söylerken sesi çatallaşmaya başladı, gözyaşları yanaklarından süzüldü. Margaret Rooney başını ellerinin arasına alarak onunla beraber ağlamaya başladı. Ardından kör bir dilenci mendilini çıkararak hıçkırmaya başladığında, hıçkırıklara boğulmayan kimse kalmamıştı aralarında.

18. Peri kişiliğinden kendini boğarak kurtarmak için en derin gölü arayan efsanevi kadın. (ç.n.)

KIZIL HANRAHAN'IN LANETİ

Margaret Rooney'nin evinden ayrıldıktan uzun bir zaman sonra güzel bir mayıs sabahında Hanrahan, Collooney yakınlarında bir yolda yürüyordu, beyaz çiçeklerle kaplı çalılıkların arasında şarkı söyleyen kuşların sesi onu yürürken şarkı söylemeye özendirmişti. Kendi evine gidiyordu, burası bir kulübeden daha büyük değildi ama onu memnun etmeye yetiyordu. Yıl boyunca oradan oraya gezip türlü yerde barınmaktan yorulmuştu. Kabul edilmediği ya da evdekilerin yiyeceklerini onunla paylaşmaya gönüllü olmadığı zamanlar çok nadir olsa da bazen kol ve bacakları gibi zihninin de ağrıdığını hissediyor, gece boyunca eğlence yaratmak, hoş sohbetiyle gençleri kahkahalara boğup şarkılarıyla güzel kadınları kandırmak ona eskisi kadar kolay gelmiyordu. Bir süre önce, yoksul bir adamın hasata gitmek için ayrılıp bir daha geri dönmediği kulübesine gitmişti. Çatıyı onarıp yeri süpürerek köşeye birkaç çuval ve bir miktar çalıdan kendisine bir yatak yaptığında, istediği zaman girip çıkabileceği, hüzün dalgaları vurduğunda ya da geçmişin yalnızlıkları çıkıp geldiğinde gece boyunca

başını ellerinin arasına alıp oturabileceği, kendisine ait ufak bir yeri olduğu için mutlu olmuştu. Zaman geçtikçe komşular Hanrahan'dan bir şeyler öğrensinler diye birer birer gönderdikleri çocuklarıyla beraber yumurta, yulaf çöreği, biraz da saman yollamaya başladılar. Arada sırada çılgın bir gün yahut gece geçirmek üzere Burrough'a gidiyorsa, kalbi avarelikle dolu bir şair olduğunu bildiklerinden, kimse ona tek kelime etmezdi.

O mayıs sabahı da Burrough'dan dönüyordu, yüreğinde hiçbir kaygı yoktu, aklına gelen yeni şarkıları söylüyordu. Ancak çok geçmeden bir tavşan Hanrahan'ın yoluna atladı, duvarın gevşek taşlarını aşarak tarlalara doğru yol aldı. Bir tavşanın insanın yolunu kesmesinin iyiye işaret etmediğini biliyordu, Mary Lavelle onu beklerken Slieve Echtge'den uzaklaşmasına sebep olan tavşanı ve o günden beri zaman mefhumunu nasıl da yitirmiş olduğunu hatırladı. "Yine başıma kötü bir şey gelecek herhalde," dedi.

Bunu söyledikten hemen sonra yanındaki tarladan gelen haykırışları duyup duvarın üzerinden baktı. İşte o zaman beyaz dikenlerin altında oturan, kalbi kırılmışçasına ağlayan genç kızı gördü. Yüzünü ellerinin arasına saklamıştı ancak ipeksi saçları, beyaz boynu ve genç görüntüsü ona Bridget Purcell'i, Margaret Gillane'i, Maeve Connelan'ı, Oona Curry'yi, Celia Driscoll'u, uğruna şarkı yazdığı, tatlı diliyle kandırdığı bütün o öbür kızları hatırlattı.

Genç kız başını kaldırınca onun komşu çiftçilerden birinin kızı olduğunu fark etti. "Neyin var, Nora?" diye sordu. "Benden alabileceğin hiçbir şey yok, Kızıl Hanrahan." "Bir derdin varsa, sana yar-

dımcı olabilirim," dedi Hanrahan, "çünkü Yunanların tarihini biliyorum. Aynı zamanda acının ne olduğunu ve tabii ayrılığın da. Yaşamın zorluklarını biliyorum. Eğer seni bundan kurtaramazsam... Benden önceki şairlerin şarkılarındaki gibi benim de şarkılarımda barınan güç sayesinde kurtardığım onca insan var... İşte o zaman dünyanın sonu gelene kadar öbür şairlerle beraber dünyadan çok uzakta bir yerde oturup sohbet ediyor olacağım." Kız ağlamayı kesti, "Owen Hanrahan, acı çektiğini, eziyete uğradığını sıkça duydum. Slieve Echtge'deki kraliçeye aşkını bahşetmeyi reddettiğinden beri dünyanın bütün dertleri seni bulmuş, o günden beri kraliçe sana hiç huzur vermemiş. Ancak seni incitenler bu dünyanın insanlarıysa, acıyı onlara geri vermenin bir yolunu bulması gereken yine sensin. Şimdi, senden istediğim şeyi yapacak mısın, Owen Hanrahan?" diye sordu.

"Elbette yapacağım," dedi.

"Beni incitenler babam, annem ve erkek kardeşlerim," dedi. "Dağın eteğinde yüzlerce dönüm çiftliğe sahip olduğu için beni ihtiyar Paddy Doe'yla evlendiriyorlar. Senin yapabileceğin tek şey, tıpkı gençken ihtiyar Peter Kilmartin'e yaptığın gibi, onun için bir lanet yaratmak ve aklından evlilik düşüncesini atıp yerine ölüm düşüncesini koymak olacak. Elini çabuk tutmalısın, düğün yarın. Güneşin yarın sabah doğduğunu görmektense, ölmeyi yeğlerim."

"Onun için, etrafını utanç ve kederle saracak bir şarkı yazacağım. Söylesene, kaç yıldır hayatta? Şarkıda söylemem gerekiyor."

"Ah, hayatta olduğu yıllar oldukça fazla. O da en az senin kadar yaşlı, Kızıl Hanrahan."

"Benim kadar yaşlı," dedi Hanrahan. Sesi biraz çatallaşmıştı. "Benim kadar yaşlı; aramızda taş çatlasa yirmi yaş var!" Yanaklarında mayıs çiçeklerinin esintisini taşıyan genç bir kız onu yaşlı bir adam olarak görüyordu, bu Owen Hanrahan için zor bir gün olmuştu. "Bu ne büyük bir ızdırap! Kalbime bir diken sapladın sen," dedi.

Kıza arkasını dönüp bir kayanın yanına varana dek yol boyunca yürüdü. Kayanın üzerine oturdu; sanki yılların ağırlığı bir dakika içerisinde üzerine çökmüştü. Yalnızca birkaç gün önce evlerden birinde bir kadının, "Artık Kızıl Hanrahan bile sayılmazsın, senin adın Sarı Hanrahan olmalı. Saçlarına ak düşmüş," dediğini hatırladı. İçki istediği başka bir kadın da ona taze değil ekşi süt vermişti; kimi zaman da şiirlerini okuyup sohbet ettiği sırada genç kızlar, cahil genç erkeklerle fısıldaşıp kıkırdıyorlardı. Sabahları uyandığında kol ve bacaklarının ağrıdığını, seyahatten sonra dizlerinde hissettiği sızıyı düşündü; kendisini omuzları düşmüş, bacaklarında benekler olan, soluk alması güçleşen, kırış kırış, yaşlı bir adama dönüşmüş gibi hissetti. Bu düşünceler yaşlılığa karşı duyulan büyük bir öfkeyi de beraberinde getirdi. O esnada başını havaya kaldırdı, Ballygawley köyü boyunca yavaşça süzülen benekli büyük bir kartal gördü. "Sen de öylesin, Ballygawley kartalı! Sen de yaşlısın; senin de kanatlarının altı bomboş. Seni ve kadim dostlarını, Dargan Gölü'ndeki turnabalığını ve Sarp Yamaç'taki porsuk ağacını şiirime koyacağım. Sizi sonsuza kadar lanetler belki."

Sol yanında bir çalılık vardı, diğerleri gibi o da çiçek açmıştı. Hafif bir esinti beyaz çiçekleri uçurup

paltosunun üzerine kondurdu. Çiçekleri avcunun içine toplayarak, "Mayıs çiçekleri," dedi, "siz yaşlanmak nedir bilmezsiniz. Güzelliğinizin içinde ölüp gidersiniz. Sizi de şiirime koyup şükranlarımı sunacağım."

Ayağa kalkıp çalılıktan bir dal kopardı. Elinde taşıdı. O gece eve giderken düşük omuzları ve yüzündeki karanlıkla hem yaşlı hem de kırgın görünüyordu.

Kulübesine vardığında kimsecikler yoktu. Eskiden şiir, övgü ya da bir lanet yazmak istediğinde yaptığı gibi bir süre yatağına uzandı. Lanet yazan ozanların gücü onunla birlikte olduğundan, bu eylemi uzun sürmedi. Laneti tamamladığında ise bunu tüm kırsala nasıl yayabileceğini düşündü.

Birkaç öğrenci o gün ders yapılıp yapılmayacağını öğrenmek için geldi. Hanrahan ayağa kalkıp ocağın yanındaki banka oturdu. Öğrenciler de etrafındaydı.

Vergilius'u, dua kitabını ya da okuma kitabını çıkaracağını düşünüyorlardı. Ancak onun yerine akdiken dalını elinde tutup, "Çocuklar," dedi, "bugün sizin için yeni bir dersim var."

"Bu dünyanın güzel insanları ve sizler, işte bu çiçeğe benziyorsunuz. Yaşlılar ise bu çiçeklerin dalından kopmasına neden olan rüzgâra... Yaşlı, ihtiyar insanlar için bir lanet yarattım. Söylerken beni iyi dinleyin," dedi ve lanetini okumaya başladı.

Ozan Owen Hanrahan mayıs çalılarının altında,
Lanet ediyor kırlaşan saçına;
Kaygıyla hastalığı bilenlerin en yaşlısına,
Ballygawley'nin benekli kartalına.
Hatırlanamayacak kadar önce yeşil olan porsuk ağacına,
Strangers ve Gap of the Wind'in Sarp Yama-

cı'ndaki.
Büyük gri turnabalığına Dargan Gölü'nde yavrulayan,
Uzun gövdesinde pek çok kancanın acısı olan.
Lanetliyor Gelin Pınarı'ndaki ihtiyar Paddy Bruen'i,
Ne saç var kafasında çünkü, ne de içinde güç.
Sonra Paddy'nin komşusunu, Peter Hart'ı ve dostu Michael Gill'i,
Çünkü bitmek bilmiyor bunların yol hikâyeleri.
Ve Yeşil Topraklar'ın çobanı Shemus Cullinan'ı,
Bir baston için çarpık ellerinin içinde taşıdığı.
Ardından sesleniyor kuzeyin karanlığındaki lanetlere,
Çöksünler diye Paddy Doe'nun üstüne,
Çünkü bu ihtiyar yaslamak istiyor başını karın göğsüne,
Ve mahvetmektir arzusu neşeli bir kalbin şarkılı sesini.
Lanetler okuyor ayrılana kadar gövdesinden nefesi,
Yalnız güzelliği içinde taşıyıp dışına taşıran,
Mayıs çiçeklerine şükranlarını sunuyor ozan.

Dizeleri çocuklara teker teker söyledi ki her biri bir bölümünü ezberleyebilsin. Hızlı öğrenen birkaçıysa hepsini ezberleyebilmişti.

"Bugünlük bu kadar yeter," dedi. "Şimdi yapmanız gereken dışarı çıkıp bir süre bu şarkıyı Bir Demet Yeşil Saz'ın[19] melodisiyle söylemek. Karşılaştığınız

19. İngilizce adı "Green Bunch of Rushes" olan bir İrlanda dans müziği. (ç.n.)

herkese, yaşlı insanların hepsine söyleyin."

"Ben söylerim," dedi küçük bir delikanlı. "Hem ihtiyar Paddy Doe'yu iyi tanırım. Geçen sene Aziz John[20] arifesinde bacasına fare atmıştık ama bu, fareden de iyi."

"Ben de Sligo kasabasına gidip sokakta söylerim," dedi bir başkası. "Öyle yapın," dedi Hanrahan, "Burrough'a gidip Margaret Rooney ve Mary Gillis'ten de söylemelerini isteyin; dilenci ve sakatlara da gittikleri her yerde söyletmelerini rica edin." Çocuklar gurur ve haylazlıkla koşuştular. Koşarken de şarkıyı söylüyorlardı. Hanrahan lanetin yayılmaması gibi bir tehlike olmadığını biliyordu.

Ertesi sabah dışarıda otururken ikişer üçer gelen öğrencileri seyrediyordu. Arı sürüsünün vızıltısına ya da taşan bir nehrin sesine benzeyen sesi de duyduğuna göre hemen hepsi gelmiş demekti, başlama zamanının gelip gelmediğini anlamak için güneşin konumuna baktı. Ardından yoldan kulübeye doğru yürüyen kalabalığı gördü, kalabalığın yaşlı adamlardan oluştuğunu, liderliği Paddy Bruen, Michael Gill ve Paddy Doe'nun yaptığını, hepsinin de elinde sopa veya karaçalıdan bir baston olduğunu fark etti. Hanrahan'ı gördükleri an sopalar fırtınadaki dallar gibi ileri geri savrulmaya, ihtiyar ayaklarsa koşmaya başladı.

Daha fazla beklemeden onların göremeyeceği bir yere varana dek kulübenin arkasındaki tepeye doğru kaçtı.

Bir çukurun yanında büyümüş bir karaçalının arkasında saklandığı yerden çıkıp çok geçmeden geri

20. Hıristiyanlıkta Aziz Yahya'nın doğum günü ve yaz dönümünün kutlandığı 24 Haziran günü. (ç.n.)

döndü. Yaşlı adamlar kulübesinin çevresini sarmıştı, içlerinden biri tam da o sırada tutuşmuş bir çalıyı çatıdan içeri soktu.

"Ah, benim şu dinmeyen ızdırabım!" dedi. "Yaşlılığı, Zamanı, Halsizliği ve Hastalığı karşıma aldım, şimdi yeniden yollara düşmem gerek. Ah, Cennetin Kutsanmış Kraliçesi beni Ballygawley kartalından, Sarp Yamaç'ın porsuk ağacından ve Dargan Gölü'nün turnabalığından koru. Ve onların dostu olan yaşlı adamların tutuşmuş çalılarından!"

HANRAHAN'IN DÜŞÜ

Haziran ayıydı, Hanrahan Sligo yakınlarında yoldaydı ama kasabanın içine girmeyip Ben Bulben'e[21] dönmüştü. Çünkü orada eski günlere dair düşünceler üzerine hücum ediyordu ve sıradan insanlarla tanışmayı da umursamıyordu. Yürürken bir zamanlar rüyasında aklına gelen bir şarkıyı söylüyordu kendi kendine.

Ah yaşlı, kemikli elleri ölümün,
Asla bulamayacak bizi orada,
O yüksek, boş topraklarında kasabanın,
Bahşetmek, esirgemek olduğu sevginin;
Her mevsiminde yılın,
Meyve verdiği, çiçek açtığı dalların;
Kızıl ve kahverengi bira taşıdığı nehirlerin,
Yaşlı adamın altın ve gümüş tarlalarda gayda çalıp,
Buz mavisi gözleriyle kraliçelerin,
Kalabalıkta dans ettiği o yerde.

21. İrlanda'nın Sligo bölgesinde W. B. Yeats'in diyarı olarak da anılan kayalık. (ç.n.)

Küçük tilki söylendi,
"Nedir dünyanın derdi?"
Güneş nazikçe güldü,
"Ay çekiyor dizginlerimi."
Ama söylendi küçük kızıl tilki,
"Ay çekme dizginlerini,
Kasaba topraklarına gidiyor,
İşte budur dünyanın derdi."

Kalpleri öfkeyle dolunca,
Gelecek kadar yumruk yumruğa,
Çıkarırlar ağır kılıçlarını,
Altın ve gümüş dallardan yapılma.
Ancak savaşta ölen her şey,
Tekrar döner hayata.
Büyük şanstır hikâyelerini,
İnsanların bilmemesi.
Çünkü güçlü çiftçiler,
Bırakırdı kürekleri,
Bir kadeh gibi kururdu kalpleri,
İnsanların kana kana içtiği.

Michael[22] çıkaracak trompetini,
Tepesindeki bir daldan.
Birkaç nefes üfleyecek,
Dağıtılırken akşam yemeği.
Gabriel[23] sudan dönecek,
Elinde bir balıkla, anlatacak,
Başından geçen mucizeleri,
Adamların yürüdüğü ıslak yollarda.

22. İslam dininde Mikail olarak anılan melek. (ç.n.)
23. İslam dininde Cebrail olarak anılan melek. (ç.n.)

Eski bir boru kaldıracak havaya,
Dövülmüş gümüşten yapılma.
İçecek sızana dek,
Yıldızlı bir uçurumda.

Hanrahan tepeye tırmanmaya başlayıp şarkı söylemeyi kesti. Uzun bir tırmanış olacaktı, ara sıra oturup dinlenmesi gerekiyordu. Dinlendiği zamanlardan birinde bir tümseğin yanında büyüyen, çiçek açmış vahşi bir yabangülü kümesi gördü. Bu, ona bir zamanlar Mary Lavelle'e getirdiği ve ondan sonra asla bir başka kadına vermediği vahşi gülleri hatırlattı. Kümenin, üzerinde tomurcuklarla açmış çiçekler olan küçük bir bölümünü kopardıktan sonra şarkısına devam etti.

Küçük tilki söylendi,
"Nedir dünyanın derdi?"
Güneş nazikçe güldü,
"Ay çekiyor dizginlerimi."
Ama söylendi küçük kızıl tilki,
"Ay çekme dizginlerini,
Kasaba topraklarına gidiyor,
İşte budur dünyanın derdi."

Tümsekten ayrılıp tepeyi tırmanmaya devam etti. Aklına, birbirlerine duydukları aşkın gücü sayesinde mezarlarındaki uykularından uyanıp tanrının yüzüne yasaklı olarak yargılanmayı bekledikleri, gölgeler içinde bir yerde tekrar yaşamaya başlayan iyi ve kötü âşıkları anlatan eski şiirler geldi.

En sonunda, gün batarken Strangers'ın Sarp Yamacı'na vardı, bir kayanın sırtına uzanıp bir tepeden öbürüne gri sisle kaplı vadiyi seyredaldı.

Seyrettikçe sisler gölgeden erkekler ile kadınlara

dönüşüyordu sanki, bu manzara karşısında kalbi hem sevinç hem de korkuyla atmaya başladı. Her daim hareketli elleriyse, küçük daldaki güllerin yapraklarını koparıyordu. Gölgelerin küçük kümeler halinde vadiden aşağı süzülmelerini seyretti.

Birdenbire belli belirsiz bir müzik duydu; dünyadaki bütün müzikler arasında içinde kahkaha ve ağlamayı en çok barındıran müzikti bu. Bu müziği duyduğunda kalbi yerinden çıkacakmış gibi oldu, yüksek sesle gülmeye başladı. Çünkü biliyordu ki bu müzik, bu dünyadaki insanlarda bulunanın da üzerinde bir güzelliğe, bir muhteşemliğe sahip birilerince çalınıyordu. Vadiden aşağı süzülen yumuşak gül yaprakları sisin içinde, uzakta, gül rengi giysiler giymiş kadınlı erkekli bir kümeye dönüşene dek şekil değiştiriyormuş gibi geldi. Ardından bu renk bambaşka renklere dönüştü. Ondan uzaklaşmak yerine ona doğru gelen, onu geçip geride bırakan uzun boylu, yakışıklı genç adamlar ve kraliçelerden oluşan uzun bir alaydı gördüğü. Bütün o gururlu ifadeye karşın solgun ve yıpranmış yüzleri, bu zamana değin son derece acı verici şeyleri aramışlar ve hâlâ da arıyorlarmışçasma şefkatle doluydu. Gölgeden kollar onları yakalamaya çalışır gibi öne doğru uzanmıştı; lakin çevrelerini saran o kırılmaz huzuru aşıp onlara dokunamıyordu. Hem üstlerinde hem de önlerinde, saygısından yaklaşmıyormuşçasına belli bir uzaklıkta duran, bir aşağı bir yukarı, bir öne bir arkaya hareket eden başka şekiller de vardı. Hanrahan, bu şekillerin, bozguna uğramış eski tanrılar olan Sidhe olduklarını, telaşlı uçuşlarından anladı. Gölgeden kollar onları yakalamaya çalışmıyordu; çünkü onlar ne günahkâr, ne de itaatkârdı. Ardından bulanıklaşmaya

başladılar; görünüşe göre tepenin yanındaki beyaz kapıya doğru gidiyorlardı.

Sis, uzun gri dalgalarıyla tepeleri yıkayan ıssız bir deniz gibi Hanrahan'ın önünde dağılmaya başlamıştı. Ancak Hanrahan dağılmasını izlerken sis, kendi parçası olan kırık ve aptal bir hayatın akışıyla, griliğin içinde görülen savrulmuş saçlarla kaplı baş ve kollarla yeniden toplanıyordu. Sarp kayalığın seviyesine gelinceye kadar yükseldi, sonra şekiller katılaştı, yarısı sisin içinde kaybolmuş yeni alay düzensiz adımlarla yavaşça geçip gitti; her gölgenin ortasında yıldızların ışığı altında parıldayan bir şey vardı. Gittikçe yakınlaştılar, Hanrahan onların da âşıklar olduğunu fark etti; kalplerinin yerinde kalp şeklinde aynalar vardı, her biri bir diğerinin aynasından kendi yansımasına bakıyordu. Geçip gitmeye devam ettiler, ilerledikçe daha derine batıyor, öbür şekiller de onların yerine yükseliyordu. Yan yana değillerdi; vahşi kollarını uzatmış, birbirlerini takip ediyorlardı. Hanrahan takip edilenlerin kadınlar olduğunu gördü, yüzleri güzelden de öte bir güzellikteydi; ama vücutları içerisinde yaşam olmayan gölgelerden ibarettiler. Uzun saçları, kendilerine ait korkunç hayatları yaşamışçasına savrulup titriyordu. Sonra birdenbire yükselen sis onları gizledi. Ardından ani bir rüzgâr hepsini kuzeydoğuya savurup Hanrahan'ı da bembeyaz bir bulutla kapladı.

Hanrahan kayanın yanında havada duruyormuş gibi görünen karanlık ve belli belirsiz iki şekli gördüğünde titriyor, vadiden gitmeyi düşünüyordu. İçlerinden, bir dilencinin dertli gözleriyle bakan bir kadın, "Konuş benimle," dedi, "yedi yüz yıldır ne bu dünyada ne de başka herhangi bir dünyada benimle konuşan

biri oldu."

"Geçip gidenlerin kim olduklarını söyle bana," dedi Hanrahan.

"İlk geçenler," dedi kadın, "geçmişte muhteşem bir namı olan Blanad,[24] Deirdre ve Grania[25] ile onların çok sevgili yol arkadaşları ve daha az tanınan ancak onlar kadar sevilen diğerleriydi. Birbirlerinde yalnızca gençliğin baharını değil, aynı zamanda en az gece ve yıldızlar kadar uzun süren bir güzellik de aradıkları için gece ile yıldızlar aşklarının bu dünyaya getirdiği acıya rağmen onları savaşmaktan da öldürmekten de sonsuza dek uzak tutuyor. Onlardan sonra geçenler, hâlâ tatlı havayı soluyabilen ve kalplerinde ayna olanlar, şairler tarafından şarkılara konu edilmeyenler. Çünkü onlar yalnızca birbirlerine karşı zafer kazanmanın, güzelliklerini ve güçlerini kanıtlamanın peşinde koşup bundan bir tür aşk yaratmışlardır. Gölge vücutlu kadınlara gelince, onlar ne zafer kazanmak ne de sevmek istediler, tek istedikleri sevilmekti. Yalnızca bir öpücüktür kansız kalplerine kan getirip bir anlık da olsa onlara hayat verecek olan. Hepsi mutsuz, ancak en mutsuzları benim. Çünkü ben Dervadilla'yım, bu da Dermot.[26] Normandiyalıları İrlanda'ya getiren bizim günahımızdır. Tüm nesillerin laneti bizim üze-

24. İrlanda Mitolojisi'ne göre, sevdiği adamın düşmanı olan Curai Mac Daire evlenmek zorunda kalınca, kocasının kalesinin gizli kapısını sevdiği adama, sağdığı ineğin sütünü dereden akıtarak gösteren, sonunda da sevdiği adam tarafından kurtarılan kadın. (ç.n.)

25. İrlanda denizlerinin kadın kralı olarak anılan mitolojik kahraman. (ç.n.)

26. Dervadilla (Derbforgaill) ile Dermot (Diarmait Mac Murchada), İrlanda Mitolojisi'nde, Breffni Kralı kocasından kaçan Dervadilla'nın, Leinster Kralı sözde sevgilisi Dermot'a kaçması üzerine Dermot'un İngilizlerden yardım istemesinin, İngilizlerin ilk kez İrlanda'ya çıkışının bahanesi olduğu söylenir. (ç.n.)

rimizdedir, kimseler bizim gibi ceza çekmemiştir. Yalnızca bir kadının ve bir adamın çiçeğiydi birbirimizde sevdiğimiz şey, toprağın ölümlü güzelliğiydi; sonsuza dek süren güzellik değil. Öldüğümüzde etrafımızı saran, sonsuza kadar sürecek olan kırılmaz bir sessizlik vardı, İrlanda'ya getirdiğimiz savaşların acısı cezamız olarak bize geri dönmüştü. Sonsuza dek birlikte dolaşacağız. Ancak sevgilim Dermot beni uzun zamandır toprağın altında kalmış bir vücut olarak görüyor, ben de onun beni böyle gördüğünü biliyorum. Daha fazla şey sor, daha fazla şey sor. Yıllar bilgeliğini kalbimde bıraktı ama yedi yüz yıldır kimse beni dinlemedi."

Hanrahan'ı büyük bir dehşet kapladı. Kollarını yukarı kaldırarak üç kez çığlık attı, vadideki büyükbaş hayvanların hepsi önce kafalarını kaldırıp sonra hiçbir şey yokmuş gibi gerisingeri indirdi, tepenin eteğindeki ormanda kuşlar uykularından uyanıp, sallanan yaprakların üzerinde kanat çırptı. Ama kayalığın biraz altındaki derli gül yaprakları hâlâ havada süzülüyordu; çünkü sonsuzluk kapısı bir nefeslik sürede açılıp kapanıvermişti.

HANRAHAN'IN ÖLÜMÜ

Hiçbir zaman tek bir yerde uzun süre kalmayan Hanrahan; Slieve Echtge, Illeton, Scalp[27] ve Ballylee'nin hemen yakınındaki köylere geri dönmüştü. Bazen bir evde bazen de öbüründe duruyor; her seferinde eski günlerin, şiirlerinin ve bilgeliğinin hatırına hoş karşılanıyordu. Paltosunun altındaki deri çantasında biraz gümüş biraz da bakır para vardı; ancak pek az şey kullandığı, kimse de ondan kira almadığı için bu paraya nadiren dokunuyordu. Baston olarak kullandığı karaçalı sopa yüzünden elleri nasır bağlamış; yanakları da çukurlaşıp yıpranmıştı ama patates ile birazcık yulaf çöreği yiyip biraz da süt içtiğinden pek sorun olmuyordu. Ayrıca burası Echtge gibi vahşi, çamurlu ya da çimen kokusu yüzünden ruhların gelmek isteyeceği türden bir yer de değildi. Ya Kinadife'deki büyük ormanda dolaşıyor, ya günün uzun bir bölümünü Belshragh Gölü'nün kıyısındaki hasırotları arasında oturup tepelerden gelen akarsu sesini dinliyor ya da sürülmüş tarlalara ve çimenlere gelen geyiği

27. Barnaslingan olarak da anılan, İrlanda'da bulunan bir tepe. (ç.n.)

ürkütmemek için günbatımında sessizce oturup kahverengi sazlıklara düşen gölgeleri fundalıktan izliyordu. Günler geçtikçe bu dünyadaki renklerin ötesinde renklere, bu dünyadaki sessizliklerin ötesinde bir sessizliğe ulaşmış; gözden uzak, buğulu bir dünyada yaşamaya başlamış gibiydi. Bazen ormanda gidip gelirken sesler kesildiğinde sanki bir rüyaymış gibi hafızasından silinen bir müzik duyuyordu. Bir keresinde öğle vaktinin dinginliğinde birbirine çarpan kılıçların çıkardığı sesi andıran, kesintisiz uzayıp giden bir ses işitti. Güneş batıp, ay yüzünü gösterirken, göl ışıldayan gümüşten bir kapıya dönüştü. İçerisinden belli belirsiz bir ağıt sesi ile rüzgârın dağıttığı korkunç bir kahkaha duyuluyor, solgun eller onu çağırıyordu.

Hasat zamanı bir akşam güneyden gelen bir ağlama sesi duyduğunda suyu seyredip göl ve tepelere sıkışmış bütün o sırları düşünüyordu. İlk başta oldukça cılız gelen ses sazlıkların gölgeleri uzadıkça gitgide daha yüksek, daha net duyulmaya başlamıştı; ta ki şu sözler işitilene kadar: "Ben güzelim, ben güzelim; gökyüzündeki kuşlar, yaprakların altındaki gece kelebekleri, suyun üzerinde uçan sinekler beni izliyor. Çünkü benden güzelini görmemişler hiç. Ben gencim, ben gencim; bana bakın tepeler, bana bakın çürüyen ormanlar. Çünkü siz aniden yok olduğunuzda benim vücudum köpüren sular gibi parlayacak. Siz ve bütün insan ırkı, bütün hayvan ırkı, bütün balıklar ve bütün kanatlılar neredeyse tamamı yanmış bir mum gibi yok oluyorsunuz ama ben kahkahalarla gülüyorum. Çünkü ben gençliğimin baharındayım!" Ses yorulmuş gibi zaman zaman kesilip sonra yeniden aynı sözlerle devam ediyordu. "Ben güzelim, ben güzelim." Az sonra

küçük gölün kıyısındaki çalılıklar bir anlığına titreşti, yaşlıca bir kadın yavaş adımlarla çalılıkların arasından çıkıp Hanrahan'ın yanından geçti. Yüzü toprak rengiydi, şu ana dek görülmüş bütün yaşlı kadınların yüzünden daha da kırışıktı. Kır saçları tutam tutam sallanıyor, giydiği paçavralar her mevsimi yaşamış olmanın yıprattığı koyu tenini gizleyemiyordu. Gözleri fal taşı gibi açık, başı dik, kolları iki yanında dümdüz uzanırken Hanrahan'ın yanından geçip tepelerin gölgeleri içinde batıya yöneldi.

Kadını gördüğünde Hanrahan'ın tüyleri ürperdi. Çünkü onun her seferinde aynı ağlayışla oradan oraya gidip dilenen Winny Byrne olduğunu fark etmişti. Bir zamanlar bilge bir kadın olduğunu, hatta çevredeki kadınların tavsiye almak için ona gittiklerini, sesi çok güzel olduğu için kadın ve erkeklerin düğün ya da cenazelerde dört bir yandan onu dinlemeye geldiklerini biliyordu. Öbürlerinin, yüce Sidhe'nin uzun yıllar önce bir Samhain gecesinde o, tümseğin kenarında uyuyup da rüyasında Echtge'in hizmetlilerini görürken aklını çaldığını sık sık işittiği Winny Byrne idi bu.

Winny Byrne yamaçta gözden kaybolurken, "Ben güzelim, ben güzelim," diye ağlayışları gökkubbedeki yıldızlardan geliyormuş gibi duyuluyordu.

Sazlıkların arasına sokulan soğuk bir esinti vardı, Hanrahan üşümeye başlamıştı. Kalkıp ocağında ateş olabilecek bir ev aramaya gitti. Alışık olduğu gibi tepeden inmek yerine yukarı doğru çıkıp bir zamanlar kurumuş bir akarsu yatağı ya da belki de bir yol olan patika boyunca yürümeye başladı. Winny'nin gittiği yol da buydu; bir yerde durmak istediğinde, durduğu kulübe de onunki olacaktı. Hanrahan sırtında

çok ağır bir yük varmışçasına tepeyi yavaş yavaş çıkıyordu. Sonunda birazcık solda bir ışık gördü, ışığın Winny'nin evinden geliyor olabileceğini düşündü. Patikadan ayrılıp eve doğru gitmeye başladı. Ancak bulutlar gökyüzünü kapladığından yolunu görmekte zorlanıyordu; daha birkaç adım atmıştı ki ayağı kaydı, kendisini bataklığın içinde buluverdi. Fundalık köklerine tutunarak kendisini sürükleyebileceğini düşündü ama düşüş onu sarsmıştı, yola çıkmaktansa bir süre uzanmasının daha iyi olacağını düşündü. Fakat her zaman cesur bir adam olmuştu Hanrahan, adım adım yoluna devam ederek Winny'nin, penceresi olmayan, ışığın kapıdan süzüldüğü kulübesine vardı. İçeri girip bir süre dinlenmeyi düşünse de kapıya geldiğinde Winny'nin içeride olmadığını gördü. İçeride gördüğü, kâğıt oynayan kır saçlı dört kadındı; Winny aralarında değildi. Hanrahan son derece yorgun olduğu, kol ve bacaklarının her zamanki gibi ağrıdığı, konuşmak ya da kâğıt oynamak da istemediği için kapının yanındaki çimen yığınının üzerine oturdu. Kadınların kâğıt oynarken konuştuklarını, ellerinde ne olduğunu yüksek sesle söylediklerini duyabiliyordu. Hanrahan'a, uzun zaman önce ambardaki garip adamın söylediği gibi şunları söylüyorlarmış gibi geldi: "Maça ve Karo; Cesaret ve Güç. Sinek ve Kupa; Bilgelik ve Haz." Bu kelimeleri kendi kendine tekrar etmeye başladı. Rüyada olsun ya da olmasın, omuzlarındaki ağrı onu hiç terk etmedi. Bir süre sonra kulübedeki kadınlar tartışmaya başladı. Her biri öbürüne adilane oynamadığını söylüyordu. Evin çevresindeki bütün hava kadınların gürültüsüyle doluncaya kadar gitgide yükseldi bağırış ve beddua sesleri. Uyku ile uyanıklık arasında onları

işiten Hanrahan, "Bu, dostlar ve ölümüne yakın bir adamın kötülüğünü isteyenler arasındaki kavganın sesi. Bense merak ediyorum," dedi, "bu ıssız yerde ölümüne yakın olan adam kim?"

Görünüşe bakılırsa uzun zamandır uyuyordu. Gözlerini açınca karşısında gördüğü yüz, Cross Road'lu Winny'nin kırışık yüzüydü. Hanrahan dikkatle bakıyordu, ölüp ölmediğinden emin olmak ister gibiydi. Hanrahan'ın yüzündeki kurumuş kanı ıslak bir bezle sildi. Bir süre sonra onu taşıyarak kulübenin içine sokup yatak işlevi gören yığının üzerine yatırdı. Ateşin üzerindeki bir kabın içinden birkaç patates ile bir kupa kaynak suyu verdi. Hanrahan ara sıra uykuya dalıyor, bazen kadının evin içinde dolanırken kendi kendine şarkı söylediğini duyuyordu; gece böylece geçip gidiyordu. Şafağın sökmesiyle gökyüzü ışıldamaya başlamıştı. Küçük para deposunun bulunduğu çantayı alıp kadına uzattı. Yaşlı kadın, çantanın içerisinden birkaç bakırla gümüş aldı, sonra da, ya para için değil de giysi ve yemek için dilendiğinden ya da şafağın sökmesi onu gururla ve kendi müthiş güzelliğine karşı yeni bir inançla doldurduğundan sanki bu para onun için hiçbir şey ifade etmiyormuşçasına paraları geri bıraktı. Dışarı çıktı, bir kucak dolusu odun kesti, içeri getirdi, sabahın soğukluğu üzerine bir çift laf edip odunları Hanrahan'ın önüne yığdı. Bu sırada Hanrahan, kadının yüzündeki kırışıklıklara, saçlarındaki aklara, aralıklar ve çürümüş dişlerle dolu ağzına baktı. Adam odunlarla tamamen çevrelendiğinde kadın dışarı çıkıp tepenin yamacına doğru uzaklaştı. Hanrahan, kadının ağlayışlarını duyabiliyordu. "Ben güzelim, ben güzelim." Kadın uzaklaştıkça ses cılız bir

hal alıyordu; ta ki tamamıyla kayboluncaya kadar.

Hanrahan zayıflığı ve acıları içinde bir gün boyunca orada uzandı. Gecenin gölgeleri düşerken kadının sesini tekrardan duymaya başladı. Kadın kulübeye girdi, patates haşladı ve önceden yaptığı gibi onları Hanrahan'la paylaştı. Günler bu şekilde geçip giderken Hanrahan'ın vücudu da iyiden iyiye ağırlaşmıştı. Adım adım güç kaybettikçe odada onunla birlikte, ondan daha yücelerinin olduğunu, evin onlarla dolmaya başladığını biliyordu. Öyle geliyordu ki bütün güç bunların elindeydi, etrafına örülmüş acı duvarını tek dokunuşta yıkabilir, onu kendi dünyalarına alabilirlerdi. Bazen sesler duyuyordu, pek cılız, neşeli sesler. Kirişlerden ya da ocaktaki alevlerden gelen ağlama sesleri. Diğer zamanlardaysa evin içinden rüzgâr gibi geçip giden müzik seslerini işitiyordu. Bir süre sonra bitkinliği acıya yer bırakmamıştı, gölün ortasındaki sessizliğe benzer bir sessizlik büyüyordu etrafında. Zayıf ve neşeli sesler kuru sazın alevi gibi bu sessizliğin içinden geçiyordu; her zaman olduğu ve olacağı gibi.

Bir sabah dışarıdan gelen bir müzik işitti. Zaman ilerledikçe ses de yükselerek bütün cılız ve neşeli sesleri, hatta günbatımında tepelerin ardından gelen Winny'nin ağlayışlarını bile duyulmaz hale getirdi. Gece yarısına doğru, bir anlığına Hanrahan'a sanki duvarlar erimiş, yatağı gözün görebileceği her köşede parlayan solgun ve bulanık bir ışığın üzerinde yüzüyormuş gibi geldi. Gözlerinin ilk kamaşmasından sonra odanın, oradan oraya koşuşturan gölgeli şekillerle dolu olduğunu gördü.

Aynı anda müzik son derece berrak bir şekilde

duyulur oldu. Bunun yalnızca çarpışan kılıçların sesi olduğunu anladı.

"Ölümümden sonrasını yaşıyorum," dedi, "cennetteki müziğin tam ortasındayım. Ah, Keruvlar ve Seraflar,[28] alın ruhumu!"

Bu haykırışından sonra en yakınındaki ışık daha parlak bir ışığın kıvılcımlarıyla doldu. Bunların, kalbine doğru yönelmiş kılıç uçları olduğunu gördü. Ardından Tanrı'nın sevgisi ve nefreti kadar parlak ve yakıcı bir alev, ışığı söndürüp geçti; artık karanlıktaydı. İlk başta hiçbir şey göremedi; çünkü etrafındaki her şey sanki karanlık bir bataklıkta yaşıyormuş gibi simsiyahtı. Sonra birdenbire, içine bir parça çalı atılmış gibi parladı ateş. Ateşe baktığında ışığın, kancadan sallanan bir kapta, Winny'nin arada sırada kek yapmak için kullandığı düz bir taşta, sazlıkların köklerini kesmek için kullandığı paslı bir bıçakta ve kendisinin eve getirdiği karaçalı sopada parladığını gördü. Bu dört şeyi gördüğünde Hanrahan'ın aklına bazı hatıralar geldi. Tekrar kuvvetlendi, uzanır vaziyetten yatağın üzerinde oturur vaziyete geçti. Oldukça yüksek, berrak bir sesle, "Kazan, Taş, Mızrak ve Kılıç. Nedir bunlar? Kime aittirler? Bu kez ben soruyorum bu soruları," dedi.

Tekrardan arkasına yaslandı, güçsüzleşti; nefes alışverişleri zorlaştı.

O anda ateşe doğru yönelerek Winny Byrne girdi içeri. Gözlerini yataktan ayırmıyordu; cılız kahkaha-

28. Keruvlar ve Seraflar, adları İncil'de geçen meleksi varlıklar. Keruvlar Tanrı'ya tapınma ve övgüyle meşgul meleksel varlıklardır; Ortaçağ resimlerinde kanatlı bebekler şeklinde tasvir edilirler. Seraflarınsa ikisi yüzleri, ikisi ayaklarını örten, öbür ikisi de uçmalarına yarayan altı kanadı olduğu yazar. (ç.n.)

lar yeniden işitilmeye başladı. Bir dalga kadar gri olan loş ışık odaya yayılmıştı, Hanrahan'sa bu ışığın hangi gizemli dünyadan geldiğini bilmiyordu. Winny'nin solmuş yüzü ile ufalanmış toprak gibi gri, yaşlanmış kollarını gördü. Kendini güçsüz hissetmesine rağmen duvardan uzaklaştı. Ardından çamurla sertleştirilmiş paçavralardan nehrin üzerinde oluşan köpük kadar beyaz ve yine en az onlar kadar gölgeli kollar çıktı. Rahatlıkla duyulmasına karşın çok uzaklardan geliyormuş gibi görünen bir ses fısıltılar içinde, "Artık kadınların gönüllerinde beni aramayacaksın," dedi.

"Sen de kimsin?" diye sordu Hanrahan.

"Yorulmak bilmezlerin, gedikli seslerin daimi bir tanesiyim. Kırılmışların, ölenlerin ve aklını kaçırmış olanların içindeyim. Seni aramak için geldim; tüm dünya tükenmiş bir mum gibi eriyip sönene kadar benimsin. Şimdi yukarı bak, bataklık yakamozları düğünümüz için yanıyor."

O anda evin solgun gölgeli ellerle dolu olduğunu, her birinin bazen evlilikler için yanan bataklık yakamozlarına, bazen de ölüler için yakılan uzun beyaz mumlara benzeyen şeyler tuttuklarını gördü.

Ertesi günün ilk ışıklarıyla Winny, Hanrahan'ın ölü bedeninin yanında oturduğu yerden kalkarak kasaba kasaba dolaşıp dilenmeye başladı. Yürürken aynı şarkıyı söylüyordu hep. "Ben güzelim, ben güzelim; gökyüzündeki kuşlar, yaprakların altındaki gece kelebekleri, suyun üzerinde uçan sinekler beni izliyor. Çünkü benden güzelini görmemişler hiç. Ben gencim, ben gencim; bana bakın tepeler, bana bakın çürüyen ormanlar. Çünkü siz aniden yok olduğunuzda benim vücudum köpüren sular gibi parlayacak. Siz ve bütün

insan ırkı, bütün hayvan ırkı, bütün balıklar ve bütün kanatlılar neredeyse tamamı yanmış bir mum gibi yok oluyorsunuz ama ben kahkahalarla gülüyorum. Çünkü ben gençliğimin baharındayım!"

O gece ve ondan sonraki gecelerde bir daha kulübeye dönmedi. Çim biçen adamlar Kızıl Owen Hanrahan'ın cesedini bulduklarında aradan iki gün geçmişti. Onu kaldırmaları için erkekleri, ağıt yakmaları için de kadınları topladılar. Böylesi yüce bir şairi hak ettiği gibi uğurladılar.

Sevgili A. E, bu kitabı sana ithaf ediyorum. Çünkü beğensen de beğenmesen de kitaptaki kişilerin acılarını da coşkularını da paylaşacaksın; hatta belki benden de çok... Bu hikâyeleri farklı zamanlarda, farklı koşullarda, belirli bir plan olmaksızın yazmış olsam da ortak tek bir konuları vardı: ruhsal olanın doğal düzenle savaşı. Böyle bir kitabı nasıl senden başka birine ithaf edebilirim? Sen, modern İrlanda'nın şiirde ruhsal coşkunluğuna şekil vermiş tek şairisin. Bazen İrlanda'daki dostlarım ne zaman gerçekten ulusal bir şiir ya da bir kahramanlık hikâyesi yazacağımı sorup duruyorlar. Benim ulusal bir şiirden ya da bir kahramanlık hikâyesinden anladığım, İrlanda tarihinin önemli anları üzerine kurulmuş, çok sayıda vatansever İrlandalı'yı harekete geçirebilecek his ve düşüncelerden oluşan bir şiir ya da bir hikâyedir. Öte yandan, ben bir şiirin ve bir kahramanlık hikâyesinin önemli anların ya da his ve düşüncelerin özenli çalışması sonucu değil yalnızca 'kendimiz' dediğimiz küçük, sonsuz, tereddütlü alevine bakarak yazılabileceğine inanıyorum. Eğer bir yazar aralarında büyüdüğü belirli insanları, onlara karşı sorumluluk beslediği hay-

ranlarını etkilemek istiyorsa sanatının sembolü olarak onların efsanelerini, tarihini, inançlarını, düşüncelerini seçebilir. Çünkü kendinden başka şeyler arasından seçim yapma hakkı vardır; ama sanatın maddeleri arasından seçim yapamaz. Ancak şimdiye kadar bu kitap, hayali olduğu için İrlandalıdır. Çünkü hâlâ ağırlıklı olarak Keltlerden oluşan İrlanda daha az mükemmel olan başka şeylerin yanında, daha telaşlı, daha başarılı ulusların hayatta tutamadığı öngörü yeteneğini de koruyabilmiştir: Hiçbir parlak şamdan bizi karanlığa bakmaktan alıkoyamamıştır; birisi bir kez karanlığa baktığında, orada daima göreceği bir şeyler vardır.

W. B. YEATS
Londra, 1896

GİZLİ GÜL

Yaşamaya gelince, hizmetçilerimiz bizim için onu da yaparlar.

Villiers de L'Isle Adam[29]

Helen, aynasına bakıp yaşlılığın yüzünde bıraktığı soluk kırışıklıkları gördüğünde ağlayarak kendini ikinci defa neden kaptırdığını merak etti.

Leonardo Da Vinci'nin not defterinden

29. Fransız sembolist yazar (1838-1889). (ç.n.)

GİZLİ GÜL'E

Uzak, gizli, el değmemiş Gül,
Kucakla beni vaktim geldiğinde,
Seni arayanların gittiği Kutsal Mezar'da;
Ya da şarap fıçısında, ötesinde karışıklığının,
Ve gürültüsünün yenik düşmüş rüyaların;
Aralarındaki derinlikte uykuyla ağır, solgun göz-
kapaklarının,
Adına güzellik dedikleri. Kucaklar kusursuz yap-
rakların,
Yakutlarla süslü altın miğferlerini, hükümdar,
Mecusî[30] *Papazı'nın yüzlerce yıllık sakallarını.*
Kucaklar eski rahiplerin buğularında yükseldiği
zaman,
Beyhûde öfke canlanıp da kral ölünceye dek,
Delinmiş Eller ile Yaşlı Haç'ın,
Meşaleleri kararttığına şahit olan kralı.
Kucaklar rüzgârın hiç esmediği gri bir sahilde,
Alevlenen çiyde yürürken Fand'la tanışıp da,

30. Zerdüşt. (ç.n.)

Yitireni yeryüzünü ve Emer'i[31] *bir öpücük uğruna;*
Tanrıları acılarından kurtaranı,
Yüz sabah kırmızı çiçeklerle açıncaya,
Ziyafet çekip, ağlayıncaya dek mezarında;
Kucaklar rüya gören kibirli kralı, tacını ve kederi,
İtip elinin tersiyle çağıran ozan ile soytarıyı,
Derin ormanlarda şarap lekeli aylaklarla oturan.
Kucaklar işlediği toprağı, evi ve eşyayı satıp da,
Ülkeler ile adalarda sayısız yıllar boyunca,
Buluncaya dek, kahkahalar ve gözyaşlarıyla arayanı,
Güzelliği öyle parlak bir kadını.
Dövdüler erkekler gece yarısı mısır harmanı, yanı başında,
Çalınmış küçük bir saç örgüsünün. Ben de beklerim vaktini,
Senin büyük aşk ve nefret rüzgârının.
Ne zaman çiçek açıp ölecek yıldızlar her yanında göğün,
Kıvılcımlar gibi demirci dükkânında havaya saçılan?
İşte elbette geldi vaktin, esiyor yüce rüzgârın,
Çok uzak, en gizli, el değmemiş Gül?

31. Emer (ya da **Éimhear**), **İrlanda halk kahramanı** Cú Chulainn'la evlidir. Cú Chulainn'ın birçok ilişkisi olur ama Emer içlerinden yalnız deniz tanrıçası Fand'ı kıskanır. Onu öldürmek ister ama Cú Chulainn'a ne kadar âşık olduğunu görünce kocasını ona bırakır. Bu davranış karşısında etkilenen Fand kendi kocasına döner. Emer ile Cú Chulainn'a bir iksir içirerek bu anıyı akıllarından siler. (ç.n.)

KİMSESİZİN ÇARMIHA GERİLİŞİ

Seyrek kahverengi saçlı, solgun yüzlü bir adam güneyden gelip Sligo kasabasına dönen yol boyunca kimi zaman koşup kimi zaman yürüyerek ilerliyordu. Kimileri ona Cormac'ın oğlu Cumhal, kimileriyse Vahşi At Swift derdi. Üzerinde rengârenk bir *doublet*,[32] ayaklarında ise sivri uçlu ayakkabıları olan cüzdanı kabarık bir ozandı. Ayrıca Ernaanların soyundan geliyordu; Altın Tarlası'nda doğmuştu ama Eri'nin[33] dört vilayetinde karnını doyurup, burada uyurdu. Daimi yeriyse bu dünyanın tepeleri değildi. Gözleri Beyaz Keşişler'in manastır kulesi ile kasaba siperlerinde dolaşıp kasabanın biraz doğusunda kalan tepede, gökyüzüne karşı sıra sıra dizilmiş çarmıhlara takıldı; yumruğunu sıkıp çarmıhlara doğru savurdu. Kuşlar üstüne üşüştüğünden çarmıhların boş olmadığını anladı. Kimbilir, çarmıhlardan birinde kendisi gibi bir avare asılıydı belki de. Mırıldandı, "Asılma-

32. Ortaçağ'dan 17. yüzyılın ortalarına değin Batı Avrupa'da erkeklerin giydiği, vücudu saran düğmeli ceket. (y.n.)

33. İrlanda Mitolojisi'nde Ériu olarak da anılan ve İrlanda'ya adını veren ana tanrıça. (ç.n.)

sı, boğulması ya da kellesinin uçurulması zaten pek fena, ama bir de kuşların, gözlerini gagalayıp kurtların, ayaklarını kemirmesi! Keşke Druidlerin kızıl rüzgârları bu barbar topraklara ölüm ağacını getiren Dathi'nin askerini daha beşikteyken çürütseydi ya da keşke Dathi'yi dağın eteklerinde yakalayan yıldırımlar onu da vursaydı. Keşke İrlanda'nın yeşil saçlı, yeşil dişli denizkızları açık denizin derin sularında kazsaydı mezarını."

Adam nedenini anlamamıştı ama bunları söylerken çarmıhları izlediği için, içini tepeden tırnağa bir titreme sardı, yüzü terledi. İki tepeyi aşıp, siperlerle donatılmış kapıdan geçti, manastırın kapısına doğru soldaki yola döndü. Kapının üzerine büyük çiviler çakılmıştı. Kapıyı çaldığında, kapıya bakma görevini de üstlenen gönüllü bir rahibi uyandırmıştı; rahibe misafir evinde yer olup olmadığını sordu. Gönüllü rahip bir meşale kapıp duvardaki iki taşın arasında bulunan saz mumuyla aydınlatılmış, oldukça kirli otlarla kaplı, büyük, çıplak ek binaya doğru rehberlik etmeye başladı. Meşaleyi ocağın üzerine koyup adama yakılmamış iki saman parçasıyla biraz da çalılık verdi. Ardından bir çiviye asılı olan battaniyeyi, bir somun ekmek ile bir sürahi suyu, uzak köşede bulunan leğeni gösterdi. Sonra onu yalnız bırakarak kapının yanındaki yerine geri döndü. Cormac oğlu Cumhal iki saman parçası ve çalıları yakmak için meşaleye üflemeye başladı ama saman parçaları da çalılar da nemli olduğundan bir türlü tutuşmadı. Bunun üzerine sivri uçlu ayakkabılarını çıkarıp yolun tozunu ayaklarından temizleme düşüncesiyle leğeni köşeden çekti. Ancak su o kadar kirliydi ki dibini bile göremiyordu. Bütün gün tek lok-

ma yemediği için karnı çok acıkmıştı; leğene sinirlenmekle çok vakit harcamadan somun ekmeği aldı. İlk ısırığı alır almaz hemen geri çıkardı; ekmek hem kuru hem de küflenmişti. Yine de öfkelenmemeye çabaladı; çünkü uzun zamandır hiçbir şey içmemişti. Günün sonunda akşam yemeğini daha keyifli hale getirmek için kır birası ya da şarap içecek olmanın umuduyla dereden akan suya dokunmamıştı bile. Sonunda sürahiyi dudaklarına değdirmişti ama hemen fırlattı; çünkü su hem çok acı hem de kötü kokuyordu. Ardından karşıdaki duvara çarpıp kırılsın diye sürahiye bir tekme attı ve geceleyin üzerini örtmek için battaniyeyi duvardan indirdi. Ama battaniyeye dokunur dokunmaz üzerinde sıçrayan pireleri fark etti. Öyle sinirlenmişti ki hemen misafirhanenin kapısına koştu, ama bu türden itirazlara pek alışık olan gönüllü rahip kapıyı dışarıdan kilitlemişti. Bu yüzden gidip küveti boşalttı, gönüllü rahip gelip neden rahatsız olduğunu, onu neden uyandırdığını sorana kadar leğenle kapıya vurdu. "Beni ne mi rahatsız etti?" diye haykırdı Cumhal, "Three Rosses'ın kumlarından da nemli çalılar mı dersin, battaniyenin üzerindeki denizin dalgalarından da kalabalık bir o kadar da hareketli pireler mi! Tanrı'yı unutmuş bir gönüllü rahibin kalbi kadar sert bir ekmek mi yahut? Yine onun ruhu kadar acı ve kötü kokan su ya da... Veya o rahip Sonsuz Ateş'te yanarken rengini alacağı ayak yıkama suyundan?" Gönüllü rahip kilidin sağlam olduğunu görünce yatağına geri döndü; rahat rahat konuşamayacak kadar uykuluydu. Cumhal'sa kapıya vurmaya devam etti, çok geçmeden gönüllü rahibin ayak seslerini yeniden işitti. "Ah, Frerlerin korkak, acımasız ırkı, şairler ile

ozanlara eziyet edenler, yaşamın ve zevkin düşmanları! Ah, kılıcını çekip de doğruyu söylemeyen ırk! İnsanların kemiklerini korkaklıkla, hilekârlıkla eriten o ırk!" diye seslendi rahibe.

"Ozan," dedi gönüllü rahip, "ben de şiir yazarım; kapının yanındaki hücremde otururken pek çok şiir yazarım. Frerlere dil uzatan ozanları görünce de büyük üzüntü duyarım. Kardeşim, uyuyacağım. Yolcuların konaklama işleriyle ilgili her şeyi düzenleyen manastırın başı, bağışlayıcı başrahibimizdir, bilsen iyi edersin."

"Uyuyabilirsin," dedi Cumhal, "bense başrahip için bir ozan laneti okuyacağım." Leğeni ters çevirip pencerenin yanına koydu. Üzerine oturup bağıra çağıra şarkı söylemeye başladı. Bu şarkı başrahibi uyandırmıştı, yatağına oturup gönüllü rahip gelene kadar gümüş düdüğü çaldı. "Bu gürültüde gözümü bile kırpamıyorum," dedi. "Neler oluyor burada?"

"Bir ozan," dedi gönüllü rahip, "çalılardan, ekmekten, sürahideki ve leğendeki sudan ve battaniyeden şikâyet ediyor. Şimdi de sizin için, sayın başrahip, ve sizinle ilişkisi olan herkes için, anneniz ve babanız, büyükanne ve büyükbabanız için bir ozan laneti okuyor."

"Şiirle mi lanet okuyor?

"Bir şiirin içinde, kafiyeyle ve her dizede iki asonansla lanet ediyor."

Başrahip gece başlığını çıkarıp elinde buruşturdu. Kel kafasının tam ortasındaki daire şeklindeki bir parça kahverengi saç, bir göletin ortasındaki ada gibi görünüyordu. Connaught'ta, geçmişten gelen, başın tepesini tıraş etme geleneği daha terk edilmemişti.

"Eğer bir şey yapmazsak," dedi, "lanetini sokaktaki çocuklara, kapı önlerinde iplik yapan kızlara, Ben Bulben'deki hırsızlara öğretecek."

"Öyleyse gidip ona kuru çalılar, taze ekmek, temiz su ve yeni bir battaniye verip şiirlerini sokaktaki çocuklara, kapı önlerinde iplik yapan kızlara, Ben Bulben'deki hırsızlara öğretmeyeceğine dair, Aziz Benignus üzerine, güneş ve ay üzerine yemin etmesini mi isteyeyim?"

"Bu, ne yüce efendimiz, ne güneş ne de ay için yararlı olacaktır," dedi başrahip, "yarın değilse bile ertesi gün lanet etme isteği tekrar yeşerecektir. Ya da o kafiyedeki kibirle dizelerini çocuklara, kızlara, hırsızlara öğretecektir. Başka bir ozana misafir evinde başından geçenleri anlatacak olursa, bu sefer de o lanet etmeye başlayacaktır. Yani benim adım yitip gidecektir. Bu amaca bağlılık yollarda öğrenilmez; bir çatı altında dört duvar arasında sağlanabilir ancak. Bu yüzden Rahip Kevin'ı, Rahip Dove'u, Rahip Küçük Kurt'u, Rahip Kel Patrick'i, Rahip Kel Brandon'ı, Rahip James ve Rahip Peter'ı çağırmanı emrediyorum. Bu adamı alıp bağlasınlar. Sonra da şarkı söyleyemesin diye nehre batırsınlar. Sabah, bir daha lanet edemesin diye onu çarmıha gereceğiz."

"Bütün çarmıhlar dolu," dedi gönüllü rahip.

"Öyleyse yeni bir çarmıh yapmalıyız. Bu adamın sonunu biz getirmezsek eğer, bir başkası getirir; böyle adamlar ortalıkta dolaşırken kim huzur içinde yemek yiyip uyuyabilir ki? Kıyamet Günü geldiğinde Aziz Benignus yüzünde hoşnutsuzlukla bizi yargılarken, düşmanını elimizden kaçırdığımız için yüce azizin karşısında nasıl duracağız? Kardeşim, şairler

de ozanlar da şeytanın soyudur; daima lanetler okuyup insanları kışkırtmışlardır. Her şeyde ölçüsüz, her konuda ahlâksızdırlar. Kalplerinde din yoktur bunların, Lir'in[34] oğullarının, Aengus'un,[35] Bridget'in[36] Dagda'nın,[37] Dana Anne'nin[38] ve geçmişteki bütün sahte tanrıların özlemini çekerler daima. Cruachmaa'nın altında yaşayan Finvaragh, Cnocna-Sidhe'den Kızıl Aodh, Wave'den Cleena,[39] Gri Kaya'dan Aoibhell[40] ve Donn dedikleri iblis kral ve kraliçeleri öven şiirler yazıp Tanrı'ya, İsa'ya, kutsal azizlere sayıp söverler." Bunları söylerken istavroz çıkarttı; bitirdiği zaman, gürültüyü engellemek için gece başlığını kulaklarının üzerine çekti, gözlerini kapatarak kendini uykunun kollarına bıraktı.

Rahip Kevin'ı, Rahip Dove'u, Rahip Küçük Kurt'u, Rahip Kel Patrick'i, Rahip Kel Brandon'ı, Rahip James ve Rahip Peter'ı yataklarında oturur bulan gönüllü rahip hepsini ayağa kaldırdı. Ardından Cumhal'ı bağlayıp nehre sürüklediler. Onu sonraları Buckley Nehir Geçidi diye anılacak yere batırdılar.

Onu misafir evine geri taşırken, "Ozan," dedi gönüllü rahip, "Tanrı'nm sana verdiği aklı neden dine

34. İrlanda Mitolojisi'nde bir deniz tanrısı. (ç.n.)

35.Aengus (ya da Óengus), İrlanda Mitolojisi'nde aşk, gençlik ve şiirsel ilhamın tanrısı. (ç.n.)

36. Bridget (ya da Brigid), İrlanda'da uzun bir süre azizolarak kabul görmüş, İsa'nın doğumundan önce de tanrı kabul edilmiş kadın. (ç.n.)

37. İrlanda Mitolojisi'nde baba figürü, kabilenin koruyucularından biri, Bridget'in babası. (ç.n.)

38. İrlanda Mitolojisi'nde tanrıça Danu'nun halkının annesi olarak bilinir. (ç.n.)

39. Cleena (ya da Clíodhna), tanrıça Danu'nun halkının kraliçesi. (ç.n.)

40. Aoibhell (ya da Aibell), Dál gCais olarak bilinen İrlandalı kabilenin koruyucu ruhu. (ç.n.)

karşı çıkan ahlâksız hikâyeler ve şiirler yazmak için kullanıyorsun? Senin sanatın böyle işte! Benim de böyle ezbere bildiğim pek çok hikâyem, pek çok şiirim var. Bu yüzden doğruyu söylediğimi biliyorum! Neden kafiyeler yazıp Finvaragh, Kızıl Aodh, Cleena, Aoibhell ve Donn gibi iblisleri övüyorsun? Ben de çok zeki, çok bilgili biriyim ama bağışlayıcı başrahibimizi, Efendimiz Benignus'u,[41] vilayetimizin prensesini her zaman överim. Benim ruhum dürüst ve itaatkâr; ancak seninki Salley Bahçeleri'ndeki[42] rüzgâr gibi derin düşünceleri olan bir adam olarak, senin için ne yapabileceğimi söyledim ama senin gibi bir adama kim yardım edebilir ki?"

"Dostum," diye yanıtladı ozan, "benim ruhum kesinlikle bir rüzgâr gibidir. Beni bir ileri bir geri, bir aşağı bir yukarı savurur. Pek çok şeyi aklıma sokar ve aklımdan çıkarır. İşte bu yüzden bana Vahşi At Swift derler." Ozan, o gece başka bir şey söylemedi; dişleri soğuktan takırdıyordu.

Sabah olduğunda öbür rahiplerle birlikte başrahip, Cumhal'm yanına gelip çarmıha gerilmek için hazırlanmasını emretti; sonra onu misafir evinden çıkardılar. Cumhal basamakta dururken üzerinden haykırışlarının o kadar yüksekten bile rahatça duyulabildiği bir yabankazı sürüsü geçti. Kollarını onlara doğru kaldırıp, "Ah, yüce yabankazları, biraz bekleyin! Belki ruhum sizinle kıyıdaki ıssız yerlere, asi denizlere doğru yolculuk eder!" diye bağırdı. Geceyi misafir evinde geçirmiş herhangi bir seyyahtan ya da yolcudan bir

41. Armaghlı Aziz Benignus. (ç.n.)

42. Burada yazar kendi şiiri olan "Down by the Salley Gardens"a gönderme yapar. (ç.n.)

şeyler dilenmek için gelen bir grup dilenci geçitte, etraflarında toplandı. Başrahip ile öbür rahipler, ozanı ormanın içinde biraz uzakta, pek çok genç ağacın büyüdüğü bir yere götürüyorlardı. Dilenciler etraflarında daire olup, el kol hareketleri eşliğinde konuşurlarken, rahipler ozana bir ağacı kestirip uygun boyuta gelinceye kadar yontturdular. Ardından başrahip başka bir ağacı daha kesmesini, daha kısa parçalar yontarak ilk kestiğine çivilemesini emretti. Böylece ozan kendi çarmıhını kendisi yapmıştı. Çarmıhı ozanın omuzlarının üzerine koydular; öbür çarmıhların bulunduğu tepede çarmıha gerilecekti. Yola çıktıktan bir kilometre kadar sonra hilekâr Aengus'un bütün numaralarını bildiğini söyleyerek, rahiplerden durup yapacağı numaraları seyretmelerini istedi. Yaşlı rahipler yola devam ediyorlardı ancak gençler izliyordu. Ozan, onlar için pek çok sihir yapmış, hatta kulaklarından canlı kurbağalar bile çıkartmıştı. Fakat çok geçmeden onu geri çevirdiler; numaralarının hem sıkıcı hem de dine aykırı olduğunu söyleyerek çarmıhı ozanın omzuna geri geçirip yola devam ettiler. Bir kilometre kadar daha yürüdükten sonra ozan bir kez daha durup esprilerini dinlemelerini istedi; çünkü sırtında koyun yünü büyüyen Kel Conan'ın bütün esprilerini bildiğini söyledi. Genç rahipler neşeli hikâyeleri dinledikten sonra tekrardan çarmıhı alıp yola devam etmesini emrettiler; böylesi aptallıkları dinlemek onlara fenalık getirmişti. Bir kilometre daha sonra durmalarını, temiz kalpli Deirdre'nin hikâyesini, pek çok acıya nasıl katlandığını, Usina'nın oğullarının Deirdre'ye hizmet ederken nasıl öldüğünü anlatan şarkıyı dinlemelerini istedi. Genç rahipler dinlemek için sabırsızlanıyor-

lardı. Ama bitirdiği zaman sinirlenip ona vurmaya başladılar; şarkı kalplerindeki unutulmuş hasretleri canlandırmıştı. Çarmıhı omzuna geri yükleyip tepeye çıkması için acele ettirdiler.

Tepeye çıktığında dilenciler etrafına toplanıp kendi aralarında konuşurken, rahipler çarmıhı ozanın omzundan indirip, yere dikmek için bir çukur kazmaya başladılar.

"Ölmeden önce son bir şey isteyeceğim," dedi Cumhal.

"Daha fazla gecikme kabul edemeyiz," dedi başrahip.

"Daha fazla gecikme istemiyorum. Çünkü kılıcımı çektim, gerçeği söyledim, kendi görüşlerim doğrultusunda yaşadım ve bundan memnunum."

"Öyleyse, itiraf mı edeceksin?"

"Benim değil, güneş ve ayın hakkı için; yalnızca çantamda taşıdığım yiyecekleri yememe izin vermenizi istiyorum. Ne zaman bir yolculuğa çıksam çantamda yiyecek taşırım ama açlıktan ölmek üzere olmadığım sürece tatlarına bakmam. İki gündür tek lokma yemedim."

"Öyleyse yiyeceksin," dedi başrahip. Ardından çukuru kazan rahiplere yardım etmek için geri döndü.

Ozan çantasından bir somun ekmek ile birkaç dilim kızarmış soğuk pastırma çıkarıp yere serdi. Somun ile pastırmayı on eşit parçaya böldü. "Onda birini fakirlere vereceğim," dedi. "Aranızda en fakir hanginiz?" Bunun üzerine büyük bir yaygara başladı. Dilenciler dertlerinin ve yoksulluklarının hikâyelerini anlatmaya başladı. Sararmış yüzleri, sel bastığında bataklık suyuyla dolan Gara Gölü'ne dönmüştü.

Kısa bir süre dinledi, ardından, "En fakiriniz benim; çıplak yolda ve denizin kıyısında yolculuk ettim, üzerimdeki rengârenk kumaştan yapılmış paramparça *doublet* ve ayağımdaki sivri uçlu yırtık ayakkabılar beni asla rahatsız etmedi. Çünkü asil giysilerle dolu, kulelerle çevrilmiş bir şehir var kalbime. Yollarda ve denizin kıyısında daha yalnızdım; çünkü Hilekâr Aengus'tan daha kurnaz, kahkahanın güzelliğiyle Kel Conan'dan ve gözyaşlarının bilgeliğiyle temiz kalpli Deirdre'den daha dolu olan, karanlıkta kaybolanlara söken şafaktan daha hoş gelen kadının gül kenarlıklı elbisesinin hışırtılarını kalbimde işittim. Bu nedenle onda birlik kısmı kendime armağan ediyorum; yine de tüm bunlarla işim bittiği için onu da size veriyorum," dedi.

Somun ekmeği ile pastırma dilimlerini dilencilere doğru fırlattı; dilenciler de ufacık bir kırıntı bile kalmayana dek fırlatılanları kapmak için haykırışlarla mücadele etti. Bu sırada rahipler ozanı çarmıhına çivileyip, çarmıhı kazdıkları çukura dik vaziyette koyarak dibine toprak attıktan sonra toprağı ayaklarıyla ezerek düzleştirip sertleştirmiş, böylelikle çarmıhı sabitlemişlerdi. Sonra rahipler uzaklaştı ancak dilenciler çarmıhın etrafına oturup beklediler. Güneş batarken hava soğumuştu; gitmek için oturdukları yerden kalktılar. Biraz ilerlediklerinde yakınlardaki koruluktan beliren kurtlar onlara doğru yaklaştı. Kuşlar da gittikçe daha alçaktan uçuyordu. "Kimsesizler," dedi güçsüz bir ses tonuyla çarmıha gerilen ozan, dilencilere dönüp. "Birazcık daha kalm da kuşları benden uzak tutun." Ancak dilenciler kendilerine kimsesizler diye seslendiği için ona sinirlenmişlerdi. Ozana taş ve çamur fırlatıp

yollarına devam ettiler. Kurtlar çarmıhın dibinde toplanmaya başlıyor, kuşlar da gitgide daha alçaktan uçuyordu. Çok geçmeden kuşlar ozanın başına, kollarına ve omuzlarına kondu. Kurtlar ise ayaklarını yemeye başladı. "Kimsesizler!" diye inledi ozan, "kimsesize de mi sırt çeviriyorsunuz?"

GÜL'ÜN İÇİNDEN

Bir kış akşamı paslanmış zırhının içindeki yaşlı şövalye Ben Bulben'in güneyindeki ağaçlı bayır boyunca güneşin, denizin üzerindeki kızıl bulutların arasına batmasını seyrederek atını sürüyordu. Uzun yolculuğun ardından atı yorgun düşmüştü. Şövalyenin miğferinde yakınlardaki hiçbir lordun veya kralın sorgucu bulunmuyordu. Yalnızca, her saniye daha derin bir kızıllıkla parlayan, yakuttan bir gül vardı. Şövalyenin kır saçları ince buklelerle omuzlarına dökülmüştü. Buklelerin karmaşası bu dünyaya nadiren gelen, geldiklerinde de hep çile çeken, hayalini kurdukları şeyleri yapmak zorunda olan ve yaptıklarını hayal etmek zorunda kalan hayalperestlerin yüzlerine benzeyen yüzüne melankolik bir hava katıyordu.

Bir süre güneşi seyrettikten sonra dizginlerin atın boynuna düşmesine izin verdi. İki kolunu da batıya uzatarak, "Aydın Alevin Kutsal Gülü, bırak sonunda huzurunun kapıları bana açılsın!" dedi. Aniden dağın yamacından yüzlerce metre uzaktan, ta ormanın içinden bağırış sesleri gelmeye başladı. Şövalye sesleri dinlemek için atını durdurdu. Tam arkasında ayak

sesleri ile konuşmalar işitti. "Geçidin yanındaki dar patikadan geçmeleri için onları dövüyorlar," dedi birisi. Birkaç dakika sonra kısa mızraklarla kuşanmış bir düzine köylü, şövalyeye yetişip mavi başlıkları ellerinde, şövalyenin biraz uzağında durdular.

"Bu mızraklarla nereye gidiyorsunuz?" diye sordu şövalye. Liderleri olduğu anlaşılan bir adam cevap verdi: "Bir süre önce bir grup orman hırsızı dağdan inip Glen Car Gölü'nün yanında yaşayan yaşlı bir adamın domuzlarını alıp götürdü. Biz de onların peşinden gitmek için toplandık. Şu anda sayılarının bizden dört kat daha fazla olduğunu bildiğimizden, gittikleri yolu takip ediyoruz. Daha sonra hikâyemizi De Courcey'ye anlatacağız; o bize yardım etmezse de Fitzgerald'a. Çünkü De Courcey ile Fitzgerald kısa süre önce barış ilan etti, bizse hangisine bağlı olduğumuzu bilmiyoruz."

"Ama siz bunları yaparken," dedi şövalye, "ortada kurtarılacak domuz falan kalmayacak."

"Bir düzine adamın elinden daha fazlası gelmez. Bütün vadinin de bir iki düzine domuz için hayatlarını tehlikeye atması pek akıllıca olmaz."

"Acaba," diye sordu şövalye, "şu domuzların sahibi dindar ve kalbinde doğruluk olan bir adam mı?"

"Herkes kadar dürüst, herkesten de dindar bir adamdır. Her sabah kahvaltısından önce bir azize dua eder."

"Öyleyse onun davası için savaşmak uygun olacaktır," dedi şövalye. "Eğer orman hırsızlarıyla savaşacaksanız mücadelenin en ağır yükünü ben üstleneceğim. Siz de biliyorsunuz ki zırhlı bir adam, yün ve deriyle örtülü pek çok orman hırsızından daha güç-

lüdür."

Lider, yoldaşlarına dönüp şanslarını denemek isteyip istemediklerini sordu. Ancak adamlar kulübelerine geri dönmeye istekli görünüyorlardı.

"Orman hırsızları hain ve dine karşı saygısızlar mıdır?"

"Yaptıkları her anlaşmaya ihanet ediyorlar," dedi bir köylü, "hem de dua ettiklerini şimdiye kadar kimse görmemiş."

"Öyleyse," dedi şövalye, "öldürdüğümüz her orman hırsızı başına beş kron vereceğim." Sonra lidere yolu göstermesini emretti, hep beraber yola çıktılar. Bir süre sonra sıkça kullanılan bir patikanın ormanın içine doğru uzandığı yere geldiler. Bu patikadan devam ederek önceki rotalarının tam tersi istikamette ilerlemeye, dağın ağaçlı bayırını tırmanmaya başladılar. Çok geçmeden patika dimdik bir hal aldı. Şövalye atından inip, onu bir ağaç gövdesine bağlayarak orada bırakmak zorunda kaldı. Doğru yolda olduklarını biliyorlardı; yumuşak topraktaki sivri uçlu ayakkabı izlerine karışmış yarık domuz ayağı izleri kolaylıkla görülebiliyordu. Patika daha da dik bir hal almıştı, domuzların ayak izlerinin kaybolmasından, hırsızların domuzları taşımak zorunda kaldıklarını anladılar. Arada bir ortaya çıkan uzun izler, domuzlardan birinin adamın elinden kaydığını, bir süre yerde sürüklendiğini gösteriyordu. Birbirine karışan seslerden hırsızlara ulaşmak üzere olduklarını anladıklarında yirmi dakikadır bu şekilde yolculuk ediyorlardı. Ardından sesler kesildi, böylelikle hırsızların da onları duyduklarını anladılar. Hızlıca, dikkatle yola devam ettiler. Yaklaşık beş dakika sonra içlerinden biri, fın-

dık ağaçlarının arkasından yarısı görünen deri bir ceket fark etti. Bir ok şövalyenin zincir zırhına doğru hızla geliyordu; ancak şövalyeye zarar vermeden sıyırıp geçti. Ardından bir ok yağmuru, arı vızıltısını andıran bir sesle üzerlerinden hızla geçip gitti. Tepeye tırmanmaya, ellerinde hâlâ titremekte olan yaylarıyla çalılıkların arasında öylece dikilen hırsızlara doğru koşmaya başladılar. Ellerinde bir tek mızrakları vardı, bir an önce yaklaşıp göğüs göğüse çarpışmaları gerekiyordu. Şövalye en öndeydi; ilk hırsızı, ardından bir diğerini yere serdi. Köylüler bağırarak dağın düzlük olan zirvesine varıncaya kadar orman hırsızlarını kovaladılar. Orada iki domuzun bodur çimenler üzerinde otladığını gördüler. Halka oluşturup onlara doğru koştular ve dar patika boyunca arkaya doğru ilerlediler. Yaşlı şövalye, hırsızları birer birer yere sererek en arkadan geliyordu. Zırhındaki kanlı yırtıklardan da anlaşıldığı üzere savaşın ağır yükünü kendi üstlendiği için köylüler arasında ağır yaralanan biri yoktu. Dar patikanın girişine geldiklerinde köylülere domuzları alıp vadiye gitmelerini, kendisinin burada kalıp geçidi koruyacağını söyledi. Bir dakika içinde yalnız kalmıştı. Çok kan kaybedip zayıf düştüğü için, korkusuz orman hırsızlarının şövalyeyi öldüreceğinden korkan köylüler hızla uzaklaşıp gözden kayboldular.

Bir saat sonra hâlâ kimse geri dönmemişti. Yaşlı şövalye artık nöbette duramıyordu; çimenlerin üzerine uzanmak zorunda kalmıştı. Yarım saat daha geçtiğinde, tepesine birkaç horoz tüyü takılmışa benzeyen şapkasıyla genç bir adam, hırsızların ölmüş bedenleri arasından kafalarını keserek ilerlemeye başladı. Ardından kafaları şövalyenin önüne yığarak, "Yüce şö-

valye, buraya gelip kelleler için vaat ettiğiniz kronları istemem emredildi. Kelle başına beş kron. Size uzun ömürler vermesi için Tanrı'ya dua ettiklerini ancak onların fakir köylüler olduklarını ve siz ölmeden önce parayı almaları gerektiğini söylememi istediler. Bunları unutacağımdan korkarak tekrar tekrar söylediler. Unutursam da beni döveceklerine yeminler ettiler," dedi.

Şövalye doğrulup dirseklerinin üzerinde durdu. Kemerine asılı çantayı açarak her kelle için beş kron saydı. Toplamda otuz kelle vardı.

"Yüce şövalye," dedi genç adam, "sizinle ilgilenip bir ateş yakarak bu merhemi yaralarınıza sürmemi de emrettiler." İnce dal ve yaprakları bir araya toplayıp çakmaktaşını kuru yapraklardan oluşan yığının altında çakarak güzelce bir ateş yaktı. Ardından zırhı çıkararak yaralara merhem sürmeye başladı. Ancak ona söyleneni ezberden yapan biri gibi, merhemi özensizce sürüyordu. Şövalye ondan durmasını isteyerek,

"Sen iyi bir gence benziyorsun," dedi.

"Sizden kendim için bir şey isteyeceğim."

"Birkaç kronum daha var. Onları sana vermemi mi isteyeceksin?"

"Ah, hayır," dedi genç adam. "Onların bana faydası olmaz. Yapmakla ilgilendiğim yalnızca tek bir şey var, bunu yapmak için de paraya ihtiyacım yok. Köyden köye, tepeden tepeye geziyor, ne zaman güzel bir horozla karşılaşsam çalıp ormana götürüyorum. Başka güzel bir horoz bulana kadar onu bir sepetin altında saklıyorum. Ardından ikisini dövüştürüyorum. İnsanlar benim masum biri olduğumu söylüyor, bana kötülük etmiyorlar. Arada sırada haber göndermek dışında

bir iş yapmamı da beklemiyorlar. Masum biri olduğum için de kronları almaya beni gönderdiler, başka biri olsa onları çalardı. Kendileri geri gelmeye cesaret edemediler, artık sen onların yanında olmadığın için orman hırsızlarından korkuyorlar. Orman hırsızları vaftiz edilirken kurtların onların vaftiz babaları ilan edildiklerini, sağ kollarınınsa hiç vaftiz edilmediğini duymuş muydunuz?"

"Bu kronları almazsan, genç adam, pek yakında artık işime yaramayacak olan bu zırhtan başka korkarım ki sana verebilecek bir şeyim kalmayacak."

"İstediğim bir şey vardı. Evet, şimdi hatırladım," dedi genç. "Böylesine küçük bir şey için neden masallardaki devler ve kahramanlar gibi savaştığını söylemeni istiyorum. Gerçekten de bizim gibi bir insan mısın? Bu tepelerin arasında yaşayan yaşlı bir büyücü değil misin, birazdan bir rüzgâr esip seni toza dönüştürmeyecek mi?"

"Sana kendimden bahsedeyim," diye yanıtladı şövalye. "Şu an kardeşlikten geriye kalan tek kişi ben olduğum için her şeyi anlatıp Tanrı'ya şahitlik edebilirim. Miğferimdeki yakut güle iyi bak, yaşamımın ve umudumun sembolünü göreceksin." Ardından genç adama, gittikçe sıklaşan duraksamalarla bir hikâye anlattı. Şövalye hikâyeyi anlatırken gülün rengi ateşin ışığında kopkoyu bir kan kırmızısına dönüşüp parladı. Genç adam horoz tüylerini önündeki toprağa saplayıp her birini bir oyundaki aktörlermişçesine hareket ettirmeye başladı.

"Bu topraklardan çok uzakta bir yerde yaşıyordum; Aziz John'un şövalyelerinden biriydim," dedi yaşlı adam, "ama insanın yalnızca yüreğiyle anlaya-

bileceği hakikatin hizmetinde daha zor görevler arzulayan Mezhep'tekilerden biriydim. En sonunda Filistinli bir şövalye geldi; hakikatlerin hakikatini ona Tanrı'nın kendisi bizzat bildirmişti. Ateşten bir gül görmüştü; gülün içinden gelen bir ses ona insanların kendi kalplerinin ışığından nasıl ayrılacaklarını, dış düzene ve istikrara nasıl boyun eğeceklerini, ardından ışığın söneceğini, düşünemeyen aptal adamlar ile düşünmeyen tutkulu günahkârlar dışında kimsenin lanetten kaçamayacağını söylemişti. Ses, kalbin asi ışığının, berraklığı daha az bir parıltıyla dünyayı canlı tutabilmek için üzerinde parladığını; soldukça tuhaf bir iltihabın yıldızlara, tepelere, çimenlere ve ağaçlara ahlâksızlıkla dokunduğunu; hakikati ve eski gidişatı görmüş olmasına rağmen bu bozulmuş dünyada kendi isteğiyle kalan hiç kimsenin Tanrı'nın Gül'ün kalbinde bulunan krallığına giremeyeceğini, bu nedenle Tanrı'nın Gülü'ne hizmet ederken ölerek, Bozulma'nın Güçleri'ne olan öfkelerini kanıtlamak zorunda olduklarını söylemişti. Filistinli Şövalye bize bunları anlatırken etrafında dolanan kızıl bir Gül'ün suretini görmüş gibiydik; gülün kalbinden konuşuyor gibi gelmişti bizlere, hava gül kokusuyla dolmuştu sanki. Böylece bu sesin bizimle şövalye aracılığıyla konuşan Tanrı'nın kendi sesi olduğunu anlamıştık. Ondan bizi yönlendirmesini, sese nasıl itaat edeceğimizi öğretmesini istedik. Bunun üzerine bir yeminle bizi birbirimize bağladı, uzun yıllar geçtikten sonra da birbirimizi tanıyabilelim diye işaretlerle kelimeler verdi bize. Toplanacağımız yerleri belirledi, bizi faydalı hedefler peşinde koşmamız, bu uğurda ölmemiz için gruplar halinde dünyaya gönderdi. İlkin bir aziz

şerefine seve seve ölüm orucu tutmayı düşündük; ancak bunu ölmek için yaptığımızdan bunun günah olduğunu söyledi. Bu nedenle ölümümüzün nasıl ve ne zaman olacağının seçimini Tanrı'nın ellerinden aldı. Bunu yaparak O'nun gücünü en aza indirdi. Hizmetimizi yalnızca onun mükemmelliği için seçmeliydik, bizi O'nun kendi zamanında ve kendi koşullarında ödüllendirmesini Tanrı'ya bırakmalıydık. Bunun ardından, gereğinden fazla oruç tutmayalım diye birbirimizi gözlemek üzere, her zaman bir masada iki kişi yememiz için zorladı. Yıllar geçtikçe kardeşliktekiler, Kutsal Topraklar'da ya da dünyada bulunan iblis prenslerle savaşırken ya da yolları hırsızlardan temizlerken teker teker öldü. Ölenler arasında Filistinli şövalye de vardı; en son ben kalmıştım. Azınlıktakilerin çoğunlukla mücadele ettiği her dava için savaştım. Saçlarım aklaştı, Tanrı'yı memnun edememiş olma korkusu içimi kapladı. Ancak en sonunda batıdaki bu adanın savaşlarla dolu olduğunu, herhangi bir toprak parçasında olduğundan daha çok hırsızlık yaşandığını duyduktan sonra buraya geldim, aradığım şeyi de buldum. Ve işte! Artık çok mesudum."

O anda Latince bir şarkı söylemeye başladı. Şarkıyı söylerken sesi gücünü kaybedip belirsizleşti. Ardından gözleri kapandı, dudakları hareketsizleşti. Genç adam yaşlı şövalyenin öldüğünü anladı. "Bana güzel bir hikâye anlattı," dedi, "çünkü içinde savaş vardı. Ancak hikâyenin çoğunu anlayamadım; hem böylesine uzun bir hikâyeyi akılda tutmak da epey zor."

Şövalyenin kılıcını alarak, yumuşak toprakta bir mezar kazmaya başladı. Büyük bir gayretle kazdı. Aşağıdaki vadide bir horoz öttüğünde şafağın soluk ışığı

saçlarına dokunuyordu, işini de neredeyse bitirmişti. "Ah," dedi, "bu horozu almalıyım." Dar patikadan vadiye doğru koşmaya başladı.

KRAL'IN BİLGELİĞİ

İrlanda'nın Yüçe Kraliçesi, çocuğunun doğumunda hayatını kaybetmişti, çocuğu da bakması için ormanın sınırında küçük bir evde yaşayan bir kadına vermişlerdi. Bir gece kadın, çocuğun güzelliği karşısında derin düşüncelere dalmış, oturduğu yerden beşiği sallayıp tanrıların bu çocuğa güzelliğiyle eşdeğer bir bilgelik bahşetmeleri için dua ediyordu. Bu sırada kapı çalındı, kadın ayağa kalktı; en yakın komşusu bir iki kilometre uzaktaki Yüce Kral'ın evinde yaşadığından ve saat de bir hayli geç olduğundan endişeleneceği bir durum yoktu. "Kim o?" diye seslendi. İnce bir ses cevap verdi: "Açın! Ben Ulu Orman'ın karanlığından gelen gri şahinli koca karıyım." Dehşete kapılan kadıncağız sürgüyü çekti; grilere bürünmüş, epey yaşlı, normal insandan az daha iri bir kadın içeri girip beşiğin başına oturdu. Bakıcı kadın duvara doğru biraz geri çekildi; ocağın parlayan ışığında koca karının başında saç yerine gri şahin tüyleri olduğunu gördü; gözlerini yaşlı kadından ayıramıyordu. Ama çocuk uyuyor, alevler dans ediyordu. Biri fazla bilgisiz, öbürü ise orada dikilenin ne kadar dehşet verici olduğunu

bilmekten fazlasıyla memnundu. "Açın!" diye bağırdı başka bir ses. "Çünkü ben gri şahinli koca karıyım, Ulu Orman'ın karanlığında onun yuvasını koruyorum." Bakıcı, parmaklarının titremekten sürgüyü zorlukla tutabilmesine rağmen kapıyı bir kez daha açtı. Öbüründen pek de genç olmayan grili bir başka kadın, başında saç yerine tüylerle içeri girip ilkinin yanında durdu. Çok geçmeden üçüncü bir gri kadın, onun ardından dördüncü, onun ardından bir tane daha ve bir tane daha; ta ki kulübe bu koca karıların iri vücutlarıyla kalabalık bir hal alana kadar. Uzun süre derin bir sessizlik ve hareketsizlik içinde öylece durdular. Sessizlik onlar için hiçbir zaman rahatsız edici olmamıştı ama nihayet içlerinden biri kısık, ince bir sesle, "Kardeşlerim," dedi, "onu çok uzaktan, gümüş derisinin altındaki kalbinin kırmızılığından tanıdım." Ardından bir başkası konuştu. "Kardeşlerim, onu kalbi tıpkı gümüş iplerle örülmüş bir ağın altındaki kuş gibi kanat çırptığı için tanıdım." Bir başkası söz aldı. "Kardeşlerim, onu kalbi gümüş kafeste mutlu bir kuş gibi öttüğü için tanıdım." Ardından hep beraber şarkı söylemeye başladılar; beşiğe yakın olanlar kırışmış parmaklarıyla beşiği sallıyordu. Sesleri, Ulu Orman'da esen rüzgâr gibi yumuşak ve şefkatli; şarkılarıysa şöyleydi:

Gönülden ırak olur, gözden ırak olan;
Arzuyla dolup, keyifle uçan,
Kadınlar ile adamlar bir vakitler,
Yemeklerimizi elimizden alıp götürdüler.
Götürdüler alıp sunak taşımızı elimizden;
Şimdi tek gerçektir zaman akıp giderken,
Dolu, yağmur ve göğün gürültüsü,
Bir de kırmızı kalpler, elimizde grileşen.

Şarkı bittikten sonra ilk konuşan koca karı, "Artık tek yapmamız gereken kanımızdan bir damlayı onunkiyle karıştırmak," dedi. Ardından bakıcıdan istediği iğnenin ucuyla koluna bir çizik attı, sis kadar gri bir kan damlasını çocuğun dudaklarına damlatarak karanlıkta gözden kayboldu. Onun ardından öbürleri de sessizlik içerisinde tek tek karanlıkta kayboldular. Bütün bunlar olurken ne çocuk gözlerini açtı ne alevler dans etmeyi bıraktı; çünkü biri fazla bilgisizdi, öbürü ise beşiğe doğru eğilenlerin ne kadar büyük varlıklar olduğunu bilmekten fazlasıyla memnundu.

Koca karılar gittiğinde bakıcı cesaretini toplayıp kralın evine koştu. Toplantı salonunun ortasında Sidhe'nin çocuğun beşiğine doğru eğildiğini, ama bunu çocuğun iyiliği için mi kötülüğü için mi yaptıklarını bilmediğini haykırdı. Kral ve kralın şairleri, kanun adamları, avcıları, aşçıları ve baş savaşçıları kadınla birlikte kulübeye gidip beşiğin etrafında toplandılar. Onlar yaygara koparırken, çocuksa oturmuş onları seyrediyordu.

İki yıl geçti, Fer Bolg'a karşı savaşırken kral hayatını kaybetti. Şairler ile kanun adamları çocuğun yerine hüküm sürüyordu ama çocuğun çok geçmeden hükümdar olmasını dört gözle bekliyorlardı. Hiç kimse onun kadar bilge bir çocuk görmemişti; dünya ve tanrılar hakkındaki sorduğu ardı arkası gelmeyen soruların hikâyeleri yoksul evlerde uzun uzun konuşuluyordu. Çocuktan bahsetmekten vazgeçmeyen bütün erkekler ile kadınların huzurunu kaçıran tek bir alamet dışında her şey güzel gidiyordu. Çocuğun saçlarının yerinde gri şahin tüyleri çıkıyordu, bu tüyler bakıcının durmadan kesmesine rağmen çok geçmeden

bir öncekinden de gür bir şekilde yeniden uzuyordu. O zamanlarda alametler önemsiz şeyler sayıldıkları için insanlar buna da pek önem vermemişlerdi; ancak İrlanda'nın ta eskilere dayanan kanunlarına göre vücudunda herhangi bir kusur olan biri tahta oturamazdı. Gri şahin gökyüzünde dolaşan, vahşi bir canlı olduğundan hiçbir zaman kurulda oturup şairlerin şarkılarını dinleyemezdi; bu yüzden insanlar, kafasından saç yerine şahin tüyleri çıkan birisini ancak lanetlenmiş biri olarak düşünebilirlerdi. Ayrıca insanların, çocuğun içinde büyüyen bilgeliğe olan hayranlıkları ile insani olmayan bir kandan duydukları korkuyu birbirinden ayırmaları da pek mümkün değildi. Yine de aptal krallar ve onların sebep olduğu karışıklıklar yüzünden çok acılar çektiklerinden, çocuğun tahta çıkmasına karar verdiler. Üstelik herkes çocuğun krallığında neler olacağını görmek için can atıyordu. Tek korkuları, çocuğun muazzam bilgeliğiyle kanunlara uyarak kendi yerine sıradan birini tahta çağırmasıydı.

Çocuk yedi yaşına geldiğinde baş şair, kanun adamları ile şairleri bir araya topladı, meseleyi enine boyuna tartıştılar. Çocuk, etrafındaki insanların tüy yerine saçları olduğunu önceden de görmüştü. Eskiden kendilerinde de saç yerine şahin tüyleri olduğunu ancak atalarının işlediği bir günahtan dolayı bu hakkı kaybettiklerini söylemelerine rağmen çocuğun yakında ülkeyi dolaşmaya başlayınca gerçeği öğreneceğini biliyorlardı. Düşünerek geçen uzun saatlerden sonra herkesin kendi saçları ile şahin tüylerini karıştırmalarını emreden bir yasa çıkarıldı, bu emre itaat etmeyenler ölüm cezasına çarptırılacaktı. Erkekler sapan, yay ve ağlarla yeterli sayıda tüy toplamak üzere ülke-

nin dört bir yanına gönderilmişti. Ayrıca çocuğa doğruyu söyleyen kişilerin uçurumdan denize atılmaları emredilmişti.

Yıllar geçti, çocuk önce delikanlılığa, sonra da delikanlılıktan yetişkinliğe ulaştı. Merak edecek onca şey dururken, rüyasında aklına gelen tuhaf ama yaratıcı fikirler ile uzun süredir benzer görülen şeyler arasındaki farklar ve uzun süredir farklı görülen şeyler arasındaki benzerliklerle meşguldü. Başka diyarların insanları kalabalıklar halinde onu görmeye, ona akıl danışmaya geliyordu. Fakat sınırlarda, gelenleri saçlarının yerine gri şahin tüyü takmaları için zorlayan korumalar vardı. Onu yakından dinlediklerinde sözleri kalplerini dolduran bir müzikti âdeta, karanlığı aydınlatıyordu sanki; gelgelelim kendi topraklarına döndüklerinde sözleri çok uzak görünüyordu, hatırladıkları şeyler onlara hayatlarında yardım etmek için fazla tuhaf, fazla zekice kaçıyordu. Onu dinledikten sonra daha farklı yaşayanlar vardı elbette ama hayatları eskisi kadar iyi değildi; aralarından bazıları uzun süre faydalı hedefler peşinde koşmuş ama kral bu davranışlarını övdükten sonra kendi topraklarına döndüğünde, sevgiye o kadar da layık olmadığı halde neleri sevdiklerini fark etmişti. Çünkü kral onlara bir tutam saçın doğru ile yanlışı nasıl ayırdığını öğretmişti. Hiçbir amaca hizmet etmeyip kendi evlerinde huzur ve refah içinde büyümüş olanlarsa kemiklerini daha yumuşak, çalışma arzularını ise yetersiz bulmuştu. Çünkü kral onlara daha büyük hedefler göstermişti. Çok sayıda genç, kralın anlattıklarını dinledikten sonra, içten sevinci de, insanlar arasındaki ilişkileri de bir anda önemsizleştiren birtakım tuhaf sözcükler hatırladılar

yalnızca. Hepsi farklı yönlere gitti, ama her birinin yolu belli belirsiz bir pişmanlığa çıktı.

Birileri ona bir toprak parçasını kuşatmak, hayvanların başıboş dolaşması ya da kan davası cezaları gibi hayattaki en sıradan şeyler hakkında bir şeyler sorduğunda kral en yakınındakilere dönüp fikir danışırdı. Bunu nezaketen yapardı, çünkü herkes bu meselelerin bir ileri bir geri yürüyen askerler gibi aklını kuşatan düşünce ve rüyalarda yer aldığını biliyordu. Ama kalbinin kendi yalnızlığından ürperip, düşünce ve rüyaların içinde kaybolduğunu kimseler bilmezdi.

Onu görmeye ve dinlemeye gelenler arasında çok uzaklarda yaşayan küçük bir kralın kızı da vardı. Bu kızı gördüğü an sevmişti kral, bu kızda kendi topraklarında yaşayan kadınlarda bulunmayan bir güzellik vardı. Ancak yüce anne Dana, ona da herkesinki gibi bir kalp bahşetmişti; bu yüzden şahin tüylerinin gizemini düşündüğünde kızın içini bir korku sarmıştı. Toplantı bittiğinde kral, kızı yanına çağırıp ona süslemesiz ve içten övgülerle ne kadar güzel olduğunu söyledi, büyük bir tevazuuyla ondan aşkını kendisine bahşetmesini istedi; kral yalnızca rüyalarında kurnazdı. Adamın mükemmelliği karşısında şaşkına dönen kız biraz razı olmuş, biraz da karşı çıkmıştı. Çünkü uzun zamandır, onu kucağında taşıyarak dağa çıkarabilecek bir adamla evliydi. Her geçen gün kral ona yeni yeni hediyeler veriyordu: altın sırlı çanaklar, tüccarların Hindistan'dan, belki de Çin'den getirdikleri kıyafetler. Buna rağmen kız hâlâ bir gülüp bir kaş çatıyor, teslim olmak ve savaşmak arasında gidip geliyordu. Kral bütün bilgeliğini kızın ayakları altına sermişti; kahramanların öldükten sonra dünyaya nasıl geri

gelip de görevlerine yeni baştan başladıklarını anlattı ona, Sidhe'nin bile ya çok uzun zaman önce olduğundan ya da onları düşünmek için zamanı olmadığından unuttuğu pek çok şey anlattı. Buna rağmen kız hâlâ biraz razı, biraz da karşıydı. Ancak kral hâlâ umutluydu; tıpkı bilgelik gibi, böyle bir güzelliğin sıradan bir kalbi gizleyemeyeceğine inanıyordu.

Evin içinde sarı saçlı, uzun boylu, genç bir adam vardı, güreşte de pek yetenekliydi. Bir gün kral, şelale ile orman arasındaki meyve bahçesinde yürüyüş yaparken çalılıkların arasından, adamın şelaleden akan suların gürültüsünü gizleyen sesini işitti. "Sevgilim," diyordu, "güzel saçlarının arasına bu soluk tüyleri karıştırdıkları için onlardan nefret ediyorum ve şu tahta oturan av kuşunun geceleri mışıl mışıl uyumasından..." Ardından âşık olduğu o yavaş, müzikal ses cevap verdi, "Benim saçım seninki kadar güzel değil. Artık saçlarından bu tüyleri kopardığımıza ve artık içimi ürpertmeyeceklerine göre ellerimi saçlarında gezdirebilirim." Bunun üzerine kral, daha anlam veremeden unuttuğu pek çok şeyi anımsadı; şairlerinin ve kanun adamlarının şüpheli sözlerini, üzerine uzun uzun düşündüğü kuşkularını anımsadı ve titrek bir sesle âşıkları çağırdı. Çalılıkların arasından çıktılar, kralın ayaklarına kapanıp af dilediler. Kral aşağı eğilip kadının saçlarına karışmış tüyleri kopardı ve hiçbir şey söylemeden dönüp gitti. Şair ve kanun adamlarını toplayarak toplantı salonuna girdi. Kürsünün üzerine çıkıp yüksek, berrak bir sesle seslendi onlara: "Kanun adamları! Kanunlara karşı gelerek günah işlememe neden yol açtınız? Şairler! Bilgeliğin mahremiyetine karşı gelerek günah işlememe neden yol açtınız? Çün-

kü kanunlar insanların refahını sağlamak için insanlar tarafından yaratılmıştır; ancak bilgeliği tanrılar yaratmıştır, hiçbir insan onun ışığının yanında yaşayamaz. Çünkü bilgelik, yağmur, dolu ve gök gürültüsü faniler için ölümcül bir yoldan gider. Kanun adamları ve şairler, kendi türünüzün gerektirdiği gibi yaşayın. Hükümdarlık görevi için Hasty Mind'dan Eocha'yı çağırın; ben kendi türümü bulmaya gidiyorum." Ardından kürsüden inerek aralarına karıştı. Teker teker orada bulunanların saçlarına karışmış tüyleri koparıp yere fırlattı ve dışarı çıktı. Peşinden gitmeye kimse cesaret edemedi; çünkü gözleri tıpkı bir av kuşunun gözleri gibi parlamıştı. Onu bir daha ne gören oldu ne de ondan bir haber alan; kimi onun şeytanların arasındaki ebedi yerini bulduğuna, kimisi ise ormandaki göletlerin kıyısında oturup bu ıssız aynalardan takımyıldızlarının doğuşunu ve batışını seyreden o karanlık, korkunç tanrıların arasına karıştığına inanıyordu.

BAHARIN KALBİ

Yüzü neredeyse bir kuş ayağı kadar etsiz olan yaşlıca bir adam, Gill Körfezi'nin geniş tarafını dolduran, fındık ağaçlarıyla kaplı adanın kayalık kıyısına oturmuş derin derin düşünüyordu. Yanına, on yedi yaşında elma yanaklı bir çocuk oturmuş, durgun suya dalıp sinek avlayan kırlangıçları seyrediyordu. Yaşlı adamın üzerinde yıpranmış mavi kadifeden, çocuğunsa çuha kumaşından bir palto vardı. Çocuk, boynuna bir tespih dolamıştı. İkilinin arkasında, ağaçların kısmen gizlediği bir manastır vardı. Kraliçenin cemiyetinden günahkâr adamlar burayı uzun zaman önce yakmıştı ama çocuklar başını sokabileceği bir yeri olsun diye yaşlı adam için manastıra yeni bir çatı yapmıştı. Yaşlı adam küreğini bahçeye değdirmemişti bile; keşişlerin zambak ve gülleri, düzensiz çıkan gürlükleri eğreltiotlarının daralan halkasıyla buluşup karışıncaya kadar yayılmıştı. Zambak ve güllerin ötesindeki eğreltiotlarının boyları öyle uzundu ki bir çocuk aralarında parmak uçlarında bile yürüse görünmeyebilirdi. Eğreltiotlarının ötesindeyse pek çok fındık ve bodur meşe ağacı uzanıyordu.

"Efendim," dedi çocuk, "bu kadar uzun oruç tutup, akşam vaktinden sonra suda ve fındıklar ile meşelerin arasında yaşayan yaratıkları çağırmak sizin için çok yorucu olmalı. Bugün bütün bu işleri bırakıp biraz dinlenin; omzuma koyduğunuz eliniz daha ağır, ayaklarınız da her zamankinden daha dirayetsiz görünüyor. İnsanlar sizin kartallardan daha yaşlı olduğunuzu, buna rağmen yaşınızın gerektirdiği şekilde dinlenmediğinizi söylüyor."

Hevesli konuşuyordu, sanki söylediği sözcüklerin içindeydi yüreği. Yaşlı adam sakınarak, yavaş yavaş cevap verdi; sanki uzak günlerde, uzak olayların içindeydi yüreği.

"Sana niçin dinlenemediğimi anlatayım," dedi. "Bu beş yılda bana bağlılıkla hatta sevgiyle hizmet ettiğin, bilge kişilerin üzerine çöken bu yalnızlık kıyametini biraz da olsa hafiflettiğin için bilmek hakkındır. Artık görevimin sonu, umudumun zaferi yaklaştığına göre bu bilgiyi edinmen gerekir."

"Efendim, lütfen sizi sorguladığımı düşünmeyin. Ateşi canlı, çatıyı yağmur girmesin diye örtülü, rüzgâr ağaçların üzerine uçurmasın diye sağlam tutmak; raflardaki ağır kitapları indirmek; aynı zamanda meraksız, saygılı bir kalbe sahip olmak benim görevim. Çünkü Tanrı yaşayan her şey için kendi zenginliğinden, ayrı bir bilgelik yaratmıştır; benim bilgeliğim ise bu saydığım şeyleri yapmaktır."

"Korkuyorsun," dedi yaşlı adam. Gözleri anlık bir öfkeyle parladı.

"Bazı geceler," dedi çocuk, "siz elinizde ahşap bastonunuz, kitabınızı okurken ben kapıdan dışarı bakıp kır saçlı bir adamın fındık ağaçları arasında

domuz güttüğünü ve gölden çıkan kırmızı başlıklı küçük insanların da önlerindeki inekleri güttüğünü görüyorum. Bu küçük insanlardan, kır saçlı adamdan korktuğum kadar korkmuyorum. Çünkü onlar eve yaklaştıklarında ineklerin sütünü sağıp, köpüren sütü içiyor, ardından da dans ediyorlar. Dans etmeyi seven kalplerin içinde iyilik olduğunu biliyorum ama bütün bunlara rağmen yine de korkuyorum onlardan. Gökyüzünden gelen uzun boylu, ak kollu kadınlardan da korkuyorum. Kıpırdayan canlı saçlarını savurarak, zambak ve güllerle süslenip yavaşça bir ileri bir geri hareket ediyorlar. Kendi aralarında konuşurlarken duydum; saçları düşüncelerinin hareketlerine göre bir uzaklaşıp bir yaklaşıyormuş kafalarına. Zarif, güzel yüzleri var; Forbis'in oğlu Aengus, ama ben Sidhe'den de onları üzerimize çeken sanattan da korkuyorum."

"Neden?" diye sordu yaşlı adam. "Savaşta güçlü olmaları için babanın atalarına mızrak yapan eski tanrılardan, gölün derinliklerinden gelip cırcırböcekleri arasında, yuvalarının üzerinde şarkılar söyleyen küçük insanlardan neden korkuyorsun? Bu kötü günlerde bile onlar dünyanın güzelliğini hâlâ koruyorlar. Ama başkaları yaşlılık uykusuna daldığında benim niçin oruç tutup çalıştığını sana söylemeliyim. Çünkü kaçınılmaz sona ulaşmak için senin yardımın olmadan son bir kez daha oruç tutup çalışmalıyım. Bana karşı bu son görevini de yerine getirdikten sonra kendi kulübeni inşa edip tarlanı sürebilir, kendine bir eş bulup eski tanrıları unutabilirsin. Onları kem gözlerden ve cadıların aşk büyülerinden koruduğum için kontların, şövalyelerin ve beylerin; Sidhe'nin insanlarının büyükbaş hayvanların sütlerini kurutup kaplarındaki

yağları almalarını engellediğim içinse eşlerinin bana verdiği her altın ve gümüş parçasını sakladım. Onları görevimin son günü için biriktirdim; şimdi bu son gün yaklaştığına göre kulübenin çatı kirişini sağlamlaştırmak, mahzen ve kileri doldurmak için para sıkıntısı çekmene gerek kalmayacak. Hayatım boyunca yaşamın sırrını çözmeye çalıştım. Gençliğimde mutlu değildim çünkü gençliğin gelip geçici olduğunu biliyordum; yetişkinliğimde mutlu değildim çünkü yaşlılığın beni beklediğini biliyordum. Böylece gençliğimde de, yetişkinliğimde de, yaşlılığımda da kendimi Büyük Sır'ı aramaya adadım. Bolluğuyla çağları dolduracak bir yaşam istedim ben, seksen kışlık bir ömrü[43] küçümsedim hep. Bu topraklardaki eski tanrılar gibi olacaktım ben; evet, olacağım da! Gençliğimde bir İspanyol manastırında bulduğum İbranice elyazmasında, güneş Koç'a girdikten sonra Aslan'ı geçmeden önce Ölümsüz Güçlerin Şarkısı'yla titreyen bir an olduğunu; bu ânı yakalayıp şarkıyı dinleyenlerin Ölümsüz Güçler'den biri olacağını okumuştum. İrlanda'ya geri döndüm, büyücülere ve inek doktorlarına[44] bu ânın ne zaman olduğunu bilip bilmediklerini sordum. Hepsi böyle bir andan haberdardı; gelgelelim hiçbiri bunun ne zaman olacağını kesin bir dille söyleyemiyordu. Böylece kendimi büyüye adadım. Tanrılar ile perileri kendi tarafıma çekebilirim ümidiyle hayatımı oruç tutup çalışarak geçirdim. Nihayet perilerden biri

43. "Fourscore winters." Fanilikten bahsedilmektedir. (y.n.)

44. "Cow-Doctor." 1770'lerde, Kuzey İrlanda'nın Armagh kasabasında bilgeliğiyle ün salmış ve inekleri etkileyen her tür hastalığı tedavi etme yeteneğine sahip kişilerce icra edilmiş; fakat günümüzde unutulmuş meslekler listesinde yer alan eski bir meslek. (y.n.)

bu ânın pek yakın olduğunu söyledi. Kırmızı bir başlık takan, taze sütün köpüğüyle beyazlaşmış dudakları olan bir peri kulağıma fısıldadı. Yarın şafaktan sonraki ilk saatin sona ermesinden biraz önce o ânı yakalayabileceğim. Ardından güney topraklarına gidip portakal ağaçlarının arasında beyaz mermerden bir konak inşa edeceğim kendime. Cesur ile güzeli etrafımda toplayıp gençliğimin ebedi krallığına gireceğim. Ama dudakları taze sütün köpüğüyle beyazlaşmış genç kardeşimizin dediğine göre, bütün şarkıyı dinleyebilmem için çok sayıda yeşil dal getirip odamın kapısına ve pencerelerin önüne yığman, taze yeşil sazlıkları yere sermen, masanın ve sazlıkların üzerini keşişlerin gül ve zambaklarıyla kaplaman gerek. Bunları bu gece yapmalı, sabah şafaktan sonraki ilk saat sona erdiği zaman da gelip beni bulmalısın."

"O zaman çok mu genç olacaksınız?" diye sordu çocuk.

"O zaman senin kadar genç olacağım. Fakat şu an hâlâ yaşlı ve yorgunum. Bu yüzden sandalyeme ve kitaplarıma ulaşmam için bana yardım etmen gerekiyor."

Büyücülerin icat ettiği, yandığında etrafına yabani çiçeklerin kokusuna benzer bir koku yayan lambayı yaktıktan sonra çocuk, Forbis'in oğlu Aengus'u odada yalnız bıraktı. Ormana gidip fındık ağaçlarından yeşil dallar kesmeye, küçük kayaların yerini yavaş yavaş kum tepecikleri ile balçıklara bıraktığı adanın batısından büyük sazlık yığınları toplamaya başladı. Gerektiği kadar topladığında akşam, son yığını ait olduğu yere koyup güller ile zambaklar için geri gittiğinde gece yarısı olmuştu. Çevredeki her şeyin değerli taş-

lardan oyulmuş gibi göründüğü o ılık, güzel akşamlardan biriydi. Güneye doğru az ilerideki Sleuth Ormanı yeşil berilden yapılmış gibiydi; orman için ayna görevi gören su ise soluk panzehir taşı gibi parlıyordu. Topladığı güller yakutun kızıllığıyla ışıldıyordu; zambaklarsa incinin donuk parıltısına bürünmüştü. Etraftaki her şey ölümsüz şeylerin görünüşünü almıştı; yalnız soluk alevleri gölgeler arasında durmaksızın yanan, oradan oraya yavaşça uçuşan ateşböcekleri canlı görünüyordu, yalnız ateşböcekleri fâni umutlar kadar yitirilebilirdi sanki. Çocuk koca bir kucak dolusu gül ve zambak toplayıp, bu yakut ve incilerin arasında duran ateşböceklerini dürterek demeti yaşlı adamın uyuklar vaziyette oturduğu odaya taşıdı. Kucak dolusu çiçeği hem yere hem de masanın üzerine serdi. Ardından nazikçe kapıyı kapatıp odadan çıktı; etrafı çekici bir kadın ve gülüşen çocuklarla dolu bir erkek olmanın hayalini kurmak üzere, sazlıklarda yapılmış yatağına attı kendini. Şafak sökerken uyandı, kum saatini de yanma alarak göl kenarına gitti. Sandala bir parça ekmek ile biraz şarap koydu, efendisi yolculukta yiyecek sıkıntısı çeksin istemiyordu. Ardından oturup şafaktan sonraki saatin geçmesini bekledi. Bir süre sonra kuşlar ötüşmeye başladı; son kum tanesi de düşerken bir anda her yeri kuşların müziği sarmıştı sanki. Yılın en güzel, en canlı ânıydı; baharın kalp atışlarını duyabilirdiniz. Kalkıp efendisini aramaya gitti. Yeşil dallar kapının önünü tıkamıştı, aralarından kendine bir yol açmak zorunda kaldı. Odaya girdiğinde gün ışığı titrek halkalar halinde zemine, duvarlara ve masaya düşüyordu. Açık yeşil gölgelerle kaplanmıştı her şey. Fakat yaşlı adam kucak dolusu gül ve zambağa

sarılmış öylece oturuyordu; başı göğsüne düşmüştü. Yolculuğa gelince; masanın solunda altın ve gümüş parçalarla dolu deri bir cüzdan, sağındaysa uzun bir değnek duruyordu. Çocuk yaşlı adama dokundu ama adam kıpırdamadı. Kollarını yukarı kaldırdı ama adamın buz gibi soğuk kolları ağır ağır geri düştü.

"Dualarını edip tespihini çekmekle yetinse," dedi çocuk, "daha iyi ederdi!"

Yıpranmış mavi kadifeye baktığında çiçek tozlarıyla kaplandığını gördü. Bu sırada, pencerenin kenarına yığılmış dalların üzerine konan bir ardıçkuşu ötmeye başladı.

ATEŞLERİN VE GÖLGELERİN LANETİ

Huzurun hüküm sürdüğü zamanlarda bir yaz gecesi, dindar Sör Frederick Hamilton'ın komutasındaki bir grup Püriten[45] süvari Sligo'daki Beyaz Keşişler Manastırı'na ilerliyordu. Kapının bir darbeyle yere yıkılmasının ardından, kutsal mumların sabit ışığında parlayan beyaz elbiseleriyle kilise mihrabında toplanmış bir grup keşişi gördüler. Elinde pirinçten muhteşem bir çarmıhla mihrabın basamaklarında ayakta duran başrahip hariç bütün keşişler diz çökmüşlerdi. "Vurun onları!" diye haykırdı Sör Frederick Hamilton; ancak hem yeni din değiştirdiklerinden hem de mum ve çarmıhtan korktuklarından, yerinden kıpırdayan kimse olmadı. Mihrabın beyaz ışıkları süvarilerin gölgelerini duvar ve tavana yansıtıyordu. Süvariler hareket edince gölgeler konsollar ile anıt levhalar arasında dans etmeye başladı. Kısa bir süreliğine herkes sessizliğe büründüğünde, Sör Frederick Hamilton'ın korumalığını yapan beş süvari, tüfeklerini kaldırıp ke-

45. 16. ve 17. yüzyıllarda I. Elizabeth'in İngiliz Kilisesi'nde başlattığı reformist harekete karşı çıkan, kendini "saflığı" aramak olarak tanımlayan bir Protestan doktrin ve ibadet şeklidir. (y.n.)

şişlerden beşini vurdu. Çıkardıkları gürültü ve duman, soluk mihrap ışıklarının gizemini yok edince öbür süvariler de cesaretlerini toplayıp ateş etmeye başladı. Mihrabın basamakları çok geçmeden, beyaz kıyafetleri kan içinde kalmış keşişlerle doldu. "Binayı ateşe verin!" diye haykırdı Sör Frederick Hamilton; bir süvari kuru çalılardan bir yığın getirip batı duvarının önüne yığdı fakat ateşi yakmadı; çarmıhlardan da mumlardan da halen korkuyordu. Sör Frederick Hamilton'ın korumalığını yapan beş süvari, bunu görünce mihraba çıktı, birer kutsal mum alıp çalıları yaktı. Ateşin kızıl dilleri bir yandan çatıya uzanıyor, bir yandan da sandalye ve kürsüleri alevler içinde bırakarak zemin boyunca sürünüyordu. Gölgelerin dansı sona ermiş, ateşlerin dansı başlamıştı. Süvariler güney duvarındaki kapıya doğru çekilip her yana sıçrayan bu sarı dansçıları seyretmeye koyuldu.

Kilise mihrabı kendi beyaz ışıklarının ortasında bir süreliğine hem ateşten uzak hem de güvende kalmıştı; süvarilerin bakışları ona çevrildi. Öldüğünü sandıkları başrahip ayağa kalkmış, iki eliyle tuttuğu çarmıhı başının üzerine kaldırmış, mihrabın önünde duruyordu. Aniden, yüksek bir sesle haykırdı. "Vay halinize! Tanrı'nın Işığı'nda yaşayanları deviren herkesin vay haline! Çünkü o ışıkta yaşayanlar gölgeler ile ateşlerin arasında gezinebilir!" Bu haykırışın ağırlığına dayanamayıp yüzüstü yere yığıldı, ölmüştü; elinden düşürdüğü pirinç çarmıh mihrabın basamaklarında yuvarlandı. Duman artık yoğunlaşmıştı, süvariler açık havaya çıkmak zorunda kaldı. Önlerinde yanan evler vardı, arkalarındaysa kutsal bir esrimeyle öfkeli ve hareketli bir hayata uyanan aziz ve şehitlerle dolu

manastır pencereleri parlıyordu. Süvarilerin gözleri kamaşmıştı, bir süreliğine aziz ve şehitlerin yanan yüzleri dışında bir şey göremediler. Fakat çok geçmeden onlara doğru koşan, üstü başı toz içinde bir adam gördüler. "Yenilmiş İrlandalılar," diye haykırdı, "Hamilton Malikânesi etrafındaki bütün bölgelerin size karşı ayaklanmasını sağlamak için iki ulak göndermişler! Eğer onları durdurmazsanız daha evinize ulaşamadan sizi mağlup edecekler! Ben Bulben ile Cashel-na-Gael arasındalar, atlarını kuzey doğuya doğru sürüyorlar."

Sör Frederick Hamilton keşişlerin üzerine ilk ateş eden beş korumasına seslenip, "Hemen atlarınıza binip tepeye doğru orman boyunca ilerleyin. Önce davranıp öldürün onları," dedi.

Bir dakika içerisinde süvariler, şimdilerde Buckley Geçidi olarak bilinen yerden nehri geçip ormanın içine dalmışlardı bile. Nehrin kuzey kıyısı boyunca uzanan patikayı takip ettiler. Huş ve üvez ağaçlarının dalları gökyüzünde birbirlerine karışıyor, ayışığını engelleyerek patikayı neredeyse zifiri bir karanlıkta bırakıyordu. Biraz sohbet edip, biraz da başıboş dolaşan gelinciği ya da kaçan tavşanı seyrederek süratle atlarını sürüyorlardı. Gecenin kasveti ve sessizliği içlerini daralttığı için gitgide birbirlerine yaklaşıp hızlı hızlı konuşmaya başladılar; uzun zamandır yoldaşlık ettikleri için birbirlerinin hayatlarını iyi biliyorlardı. Biri evliydi, Beyaz Keşişler'e karşı çıkılan bu aptalca seferden sağ salim eve döndüğünü gördüğünde, kaderin bu düşüncesizliğini nasıl düzelttiğini duyduğunda karısının ne kadar mutlu olacağını anlatıyordu. En genç olanın dört gözle gelişini bekleyen bir sevgilisi vardı, öbürleriyle konuşmadan, biraz uzakta ilerliyor-

du; beşinin arasında, karısı ölen en yaşlıları evindeki üst rafta onu bekleyen şarap sürahisinden bahsediyordu. Genç adam aniden durdu; atının titrediğini gördüler. "Bir şey gördüm," dedi, "ne olduğunu bilmiyorum ama gölgelerden biri olabilir. Başında gümüş taç olan büyük bir solucana benziyordu." İçlerinden biri istavroz çıkarmak üzereymiş gibi elini alnının üzerine götürdü ancak din değiştirdiğini hatırlayıp hemen elini indirdi. "Yalnızca bir gölge olduğundan eminim," dedi. "Çevremizde pek çokları var; başka türlerden pek çokları." Sonra sessizce yollarına devam ettiler. Günün erken saatlerinde yağmur yağmıştı; damlalar dallardan aşağı düşüp saçlarını ve omuzlarını ıslatıyordu. Kısa bir süre sonra yeniden konuşmaya başladılar. Birlikte pek çok asiye karşı savaşmışlardı; şimdi birbirlerine yara izlerinin hikâyelerini tekrardan anlatıyorlardı. Kalplerinde, kardeşliklerin en güçlüsü olan kılıç kardeşliği canlanmış, böylece ormanın korkunç ıssızlığını biraz olsun unutmuşlardı.

Aniden en öndeki iki at kişnedi; atlar hiç kıpırdamadan öylece durup, oldukları yerden bir gıdım ilerlemedi. Önlerinde parıldayan bir su vardı, çıkardığı seslerden nehir olduğunu anladılar. Atlarından inip uzun süren uğraşların ardından atları nehrin kıyısına getirebildiler. Suyun orta yerinde uzun boylu, kır saçlı, yaşlı bir kadın gri elbisesinin içinde salınıyordu. Dizlerine kadar suya girmişti, zaman zaman bir şeyler yıkıyormuş gibi suya eğiliyordu. Kısa sürede, yarısı suya batmış bir şeyi yıkadığını fark ettiler. Ay, üzerine titrek bir ışık saçtığında bunun ölü bir adamın vücudu olduğunu anladılar. Ona bakarken küçük bir girdap adamın yüzünü onlara doğru çevirdi. Her bir

koruma aynı anda kendi yüzünü gördü. Hepsi dehşet içerisinde suskun, hareketsiz ayakta dikilirken kadın yavaşça ama yüksek bir sesle konuşmaya başladı. "Oğlumu gördünüz mü? Başının üzerinde gümüş bir taç var." Süvarilerin en yaşlısı, en çok yaralanmış olanı kılıcını çekti. "Ben, kendi tanrımın hakikati için savaştım, Şeytan'ın gölgelerinden korkmama gerek yok," dedikten sonra nehre doğru koştu. Çok geçmeden geri döndü. Kadın ortadan kaybolmuştu; kılıcını havada ve suyun içerisinde savurmasına rağmen hiçbir şey bulamadı.

Beş süvari atlarına yeniden bindiler. Atlarını geçide doğru yönelttiler ama nafile. Tekrar tekrar denediler. İleri geri sarstıkları atlar öfkelenip şaha kalktı. "Ormanın biraz gerisine dönüp nehre yukarıdan ulaşalım," dedi en yaşlıları. Ağaçların altında at sürdüler; yer sarmaşıkları toynakların altında çatırdıyor, dallar çelik miğferlerini dövüyordu. Yirmi dakika kadar sonra nehre geri çıkmışlardı, bir on dakika daha geçtiğinde ise üzengiden daha derine batmadan geçmeleri mümkün olan bir yer bulmuşlardı. Öte yandan orman oldukça seyrekti, ayışığının uzun akıntılara düşmesine izin veriyordu. Bir rüzgâr eserek bulutları hızla ayın karşısına doğru sürüklemeye başladı. İnce ışınlar, dağınık çalı ve köknarlar arasında bir dans gösterisi sergiliyordu. Ağaçların tepeleri de inlemeye başlamıştı; havada süzülen ölülerin sesi gibiydi bu uğultu. Süvariler, arafta kalmış ölülerin ağaç ve kayalıkların tepelerine serpiştirildiklerine dair anlatılan hikâyeleri hatırladılar. Patikayı yeniden bulmayı umarak yönlerini hafifçe güneye çevirdiler; gelgelelim patikadan eser yoktu.

Bu sırada inleme sesleri gittikçe yükseliyor, ayışığının dansı hızlanıyordu. Giderek, uzaktan gelen müziğin iyiden iyiye farkına vardılar. Bir gayda sesiydi bu; müthiş bir sevinçle sesin geldiği yöne doğru ilerlediler. Ses, çanağa benzeyen derin bir çukurun dibinden geliyordu. Çukurun orta yerinde kırmızı başlıklı, soluk yüzlü bir adam vardı. İnce dallarla yaktığı ateşin başında oturuyordu. Ayaklarının dibindeki toprağa bir meşale saplamıştı; eski bir gaydayı öfkeyle çalıyordu. Kızıl saçları, bir kayanın üzerindeki demir pası gibi yüzüne düşmüştü. "Karımı gördünüz mü?" diye sordu bir an için kafasını kaldırıp. "Yıkıyordu! Yıkıyordu!" "Bu adam beni korkutuyor," dedi genç süvari. "Korkarım ki dürüst bir adam değil." "Hayır," dedi yaşlıları, "o da bizim gibi bir adam; yüzündeki güneş lekelerini görebiliyorum. Bize rehberlik etmesi için onu zorlayacağız." Sonra kılıcını çekti, ötekiler de aynısını yaparak gayda çalan adamın etrafında bir halka oluşturup kılıçlarını ona doğrulttular. Yaşlı olan, Ben Bulben ile Cashel-na-Gael diye anılan büyük dağ kolunun arasında yol alan iki asiyi öldürmek zorunda olduklarını, içlerinden birinin önünde ata binip onlara rehberlik etmesini çünkü yollarını kaybettiklerini söyledi. Gaydacı yakınlardaki bir ağacı işaret edince süvariler dizginlenip eyerlenmiş, yola çıkmaya hazır yaşlı beyaz atı gördüler. Adam gaydasını sırtına asıp meşaleyi eline aldı. Ayağa kalkıp atına atladı. Süvarilerin önünde yola koyulmuş, tüm gücüyle ilerliyordu.

Ağaçlar seyrelmiş, zemin dağa doğru eğimli bir hal almıştı. Ay çoktan ortadan kaybolmuştu ama yıldızlar bulutların arasından ışıl ışıl parlıyordu. Zemin en sonunda dağın geniş tepesindeki ormanın ötesine

geçene kadar gitgide daha da eğimli bir hal alıyordu. Aşağı doğru orman gittikçe genişliyor, biraz uzakta, güneyde yanan kasabanın kızıl ışığı yoğunlaşıyordu. Rehber aniden atını durdurdu. Meşaleyi tutmayan eliyle yukarıyı işaret edip haykırdı, "Bakın, kutsal mumlara bakın!" Ardından, meşale bir ileri bir geri savrulurken dörtnala koştu. "Ulakların ayak seslerini duyuyor musunuz?" diye sordu. "Acele edin! Acele edin, yoksa onları elinizden kaçıracaksınız." Bu takibin verdiği keyifle kahkaha attı. Süvariler tıkırtıları ve ayak seslerini uzaktayken de duyabileceklerini düşünüyorlardı ama şimdi zemin daha da eğimli bir hal almıştı, hızları anbean artıyordu. Durmaya çalıştılar ancak atlar çıldırmış gibiydi, başaramadılar. Rehber dizginleri yaşlı beyaz atın boynuna fırlattı. Kollarını sallayıp Galce bir şarkı söylemeye başladı. Birdenbire aşağıda, müthiş bir uzaklıkta nehrin ince parıltısını gördüler. O anda şimdilerde Lugna-na-Gael ya da İngilizcede Stranger's Leap diye anılan uçurumun kenarında olduklarını fark ettiler. Atların altısı birden aşağıya düştü. Beş çığlık duyuldu. Çok geçmeden beş at ve beş adam kayalıkların dibindeki yeşil yamaca çakılmıştı.

ALACAKARANLIĞIN İHTİYAR ADAMLARI

Dead Man's Point'e yakın bu yerde terk edilmiş kaptan köşkünün gözü andıran iki yuvarlak pencere aracılığıyla denizi gördüğü Rosses'ta balçıktan yapılma eski bir bina ta geçen yüzyıldan beri ayaktaydı. Burası aynı zamanda, bir zamanlar kaçakçılık yapan, hâlâ da kaçakçıların babası ve büyükbabası olan yaşlı Michael Bruen'in yaşadığı bir gözlem eviydi. Gece karanlığında uzun bir Fransız guleti Roughley'den koya doğru sokulduğunda düdüklü feneri güney penceresine asmak onun göreviydi. Böylece Dorren Adası'na haber uçabilir, oradan da başka bir fenerle aynı haber Rosses'ın başka köylerine ulaşabilirdi. Bunun dışında insanoğluyla pek işi olmazdı; bir hayli yaşlıydı, İspanyol boncuğundan tespihine iki büklüm eğilmiş halde ruhunu hissetmek dışında hiçbir şeye ilgi duymazdı. Bir gece nazik ve lütufkâr bir rüzgâr estiği için *La Mère de Miséricorde* geç kaldığından saatlerce nöbet tutmuştu. Uzun sıraya dizilmiş balıkçılların Dorren Adası'ndan Second Rosses diye anılan yerin arkasındaki, sazlıklar ile yarı tıkanmış göletlere doğ-

ru uçtuğunu gördüğünde tam da çalı yığınının üzerine uzanmak üzereydi. Çünkü şafak doğuyu aydınlatmaya başlamıştı; *La Mère de Miséricorde*'nin şafak vaktinden sonra Roughley'den dolanıp demir atmaya cesaret edemeyeceğini biliyordu. Daha önce balıkçılların denizin üzerinde uçtuğunu hiç görmemişti; sahil kuşuydu bunlar. Balıkçılların uçuşu onu ürpertip üzerindeki ağırlığı dağıttığı için, ama daha çok guletin böyle uzun süre gecikmesinden ötürü dolapta hiçbir şey kalmadığı için, namlusu bir telle bağlanmış paslı tüfeğini çıkarıp gölet boyunca balıkçılları takip etti.

Kısa süre sonra sığ suda tek bacağını kaldırmış duran çok sayıda balıkçıla rastladı. Sazlıkların arkasına saklanıp tüfeğini doldurmaya başladı. Sonra bir süre tespihine eğilip mırıldandı, "Aziz Patrick, bir balıkçıl vurup ondan bir çörek yapmama izin ver. Bana dört gün gider; artık gençliğimdeki kadar yiyemiyorum. Eğer ıskalamama engel olursan çörek bitene kadar, dört gün boyunca senin için tespih çekip dua edeceğim." Ardından tüfeğini büyük bir taşa dayayarak yere uzandı. Göletin içindeki küçük dalganın ardındaki yumuşak çim yığınında duran balıkçılı hedef aldı. Suda duranlardan birini vurursa onu almak için suya girmesi gerekecekti, bu da romatizma ağrılarını azdırırdı. Ama namludan baktığında balıkçıl gitmişti bile; yerindeyse pek yaşlı, pek halsiz bir adam duruyordu. Adama merak ve dehşetle baktı. Tüfeğini biraz aşağı indirdi; dünyanın başlangıcından beri uyuyormuş gibi, öne eğilmiş başı ve hareketsiz tüyleriyle balıkçıl oradaydı. Michael Bruen tüfeği yeniden kaldırdı; namludan bakar bakmaz bir kez daha yaşlı adamı önünde gördü. Tüfeği ikinci kez aşağı indirdiğinde

yine ortadan kaybolmuştu. Tüfeği bıraktı, üç kez istavroz çıkarıp *Paternoster* ve *Ave Maria*[46] dualarını okudu. "Tanrı'ya ve efendime düşman biri bu huzur verici yerde durup kutsal suda balık tutuyor," diye mırıldandı. Ardından dikkatle, yavaşça nişan aldı. Ateş etti, duman dağılınca, çimenlere yığılan yaşlı adam ile denize doğru uçuşan balıkçılların oluşturduğu uzun sırayı gördü. Göletin kıvrımı boyunca döndü, küçük dalganın yanına geldiğinde antik desenli, kan lekeleriyle kaplanmış eski püskü kıyafetlerle sarılmış sureti gördü. Böyle bir kötülüğün karşısında kafasını sallayıp silkelendi. Aniden kıyafetler hareket etti, bir kol boynundaki tespihe uzandı. Bir deri bir kemik kalmış upuzun parmaklar neredeyse çarmıha dokunacaktı. "Seni büyücü! İçinde kötülük barındıran bir şeyin kutsal tespihime dokunmasına asla izin vermem," diye haykırarak geriye doğru atıldı. Az önce ortaya çıkan bu büyük tehlikenin yarattığı his onu baştan aşağı titretmişti.

"Beni bir dinlesen," dedi ses. Ses o kadar cılızdı ki bir uğultu zannedilebilirdi. "Büyücü olmadığımı anlayıp ölmeden önce çarmıhı öpmeme izin verirdin."

"Seni dinleyeceğim," diye yanıtladı adam, "ama kutsal tespihime dokunmana izin vermem." Can çekişen adamın biraz ötesindeki çimenlerin üzerine oturdu. Tüfeğini tekrardan doldurup dizlerine dayayarak dinlemeye koyuldu.

"Bugün balıkçıl olan bizler, kaç kuşak önce bilmiyorum, Kral Leaghaire'nin ilim insanlarıydık. Avlanmaz, savaşa gitmez, rahiplerin vaazlarını dinlemezdik.

46. Babamız ve Kutsal Meryem Duaları. (ç.n.)

Aşk bile, eğer başımıza gelmişse, kısa süren, önemsiz bir şeydi. Rahip ve şairler bize pek çok kez yeni rahip Patrick'ten bahsetmişti. Aralarından birkaçı onun öğretilerinin, tanrıların öğretilerinin yeni sembollerle anlatılmış hali olduğunu düşünüp onu hoş karşılama taraftarı olsa da, çoğu ona karşı öfkeliydi. Bu taraftarlar onun hakkında konuştuğunda biz esnerdik. En sonunda Rahip Patrick'in kralın evine geldiğini haykırıp kendi aralarında tartışmaya koyuldular. Tartışan gruplardan hiçbirini dinlemedik; Büyük'ün ve Küçük Ölçü'nün faziletleri hakkında tartışmakla meşguldük. Ne kollarının altında sihirli değneklerle kapımızın önünden geçip onu defetmek için ormana ilerlediklerinde, ne gece yarısından sonra yırtık pırtık kıyafetler içinde, çaresiz haykırışlarla geri döndüklerinde, ne de kalabalık insan grupları sabahleyin yeni rahibin vaazını dinlemek için bizi geçip gittiğinde onlara katıldık. Çünkü Ogham alfabesinde düşüncelerimizi yazan bıçağımızın tıkırtısı bizleri huzur, tartışmalarımızı da zevkle doldurmuştu. Kalabalıklar geçip gitti. Esneyip gerinmek için bıçağını kenara bırakmış biri uzaktan, kralın evinden gelen bir ses duydu. Fakat kalplerimiz sağırdı; beraber oyup, beraber tartışıp, beraber okuyup, beraber gülerdik. Kısa bir süre sonra eve yaklaşan ayak sesleri duyduk; çok geçmeden kapının önünde uzun boylu iki suret belirdi. Biri beyaz, öbürüyse kan kırmızısı kıyafetler içindeydi; Rahip Patrick ile Kralımız Leaghaire'yi hemen tanımıştık. İnce kılıçlarımızı bırakıp kralı selamladık. Ancak bizimle konuşan; Kral Leaghaire'nin bağıran, kaba sesi değil, tuhaf bir sevinci içinde gizleyen bir sesti. "Tanrı'nın emirlerini bildirdim," dedi. "Kralın evinde, dünyanın orta yerin-

den cennetin pencerelerine kadar uzanan her yerde büyük bir sessizlik hâkimdi. Son derece zor olmasına rağmen ebediyete sabırla dayanarak; ketenkuşları, çalıkuşları ve serçeler titreşip duran dillerini sabit tutar, bulutlar beyaz mermerlere dönüşür, çok uzaklardaki denizlerde yaşayan karidesler kıpırtısız beklerken kartallar kanatlarını çırpmadan uçup, balıklar yüzgeçlerini çırpmadan yüzdüler." Bu hayvanlardan, halkından bahseden bir kral gibi bahsediyordu. "Ama sizin ince kılıçlarınız ses çıkarmaya devam etti. Bütün her şey sessizliğe bürünmüşken, bu gürültü dayanılır gibi değildi. Başınızın üstünden geçen meleklerin ayaklarının ya da ayaklarınızın altından geçen iblislerin saçlarının size dokunamadığı bir yerde yaşadığınız için sizi sonsuza kadar gri balıkçıllara çevireceğim, herkese ibret olacak bu. Gri göletlerde durup düşünecek, iç çekişlerle dolu saatlerde dünyanın her yerinde uçacak, onlar da sizler gibi olana kadar öbür balıkçıllara vaaz verecek, sonsuza kadar herkese ibret olacaksınız. Bundan sonra hiçbir şeyden emin olamayacaksınız; çünkü ölümünüz dahi tesadüfi ve beklenmedik olacak."

Ses kesildi ama bakışları yere çevrilmiş, tüfeğinin üzerine eğilmiş olan zahit duyduklarını anlayamayacak kadar aptaldı. Öylece kaldı. Tespihine uygulanan kuvvet onu karmaşık hayallerinden uyandırmasaydı, böyle uzun süre duracaktı. Yaşlı âlim çimenlerin üzerinde sürünmüştü, şimdi de çarmıhı dudaklarına değdirebileceği kadar aşağı çekmeye çalışıyordu.

"Kutsal tespihime dokunamazsın," dedi zahit, kuruyup incecik kalmış uzun parmakları tüfeğinin namlusuyla uzaklaştırırken. Bir şey yapmasına gerek kalmadı; yaşlı adam derin bir iç çekişle çimenlerin

üzerine yığıldı. Zahit öne eğilip rengi solmuş kıyafetleri incelemeye başladı; artık kutsal tespih güvende olduğuna göre, onda âlimin istediği bir şey olduğunu anladığında korkusu biraz azalmış, hatta tamamen uçup gitmişti. Elbette, diye düşündü, bu büyük pelerin ile altındaki daracık gömlek sıcak ve deliksiz olsaydı Aziz Patrick üzerindeki büyüyü kaldırır ve onları kullanılmaları için bırakırdı. Ancak rengi solmuş eski kıyafetler onlara dokunduğu an geri çekildiler; biraz sonra da gölet üzerinde esen hafif bir rüzgâr yaşlı âlim ile antika eşyalarını küçük bir toz bulutuna çevirdi. Ardından rüzgâr, toz bulutunu etrafta yeşil çimenlerden başka bir şey kalmayıncaya değin parçaladı.

HİÇBİR ŞEYİN OLMADIĞI YERDE TANRI VARDIR

Başrahip Malathgeneus, Rahip Dove, Rahip Bald Fox, Rahip Peter, Rahip Patrick, Rahip Bittern ve Rahip Fair-Blows ateşin etrafında oturuyorlardı. Biri nehirde yılanbalığı yakalamak için oltaları, öbürü mızrağın kırık sapını onarıyor, biri kuşlar için tuzak kuruyor, biri kalın bir kitap yazıyor, bir başkasıysa kitabı koymak için altın kutuyu köşeye çiviliyordu. Ayaklarının dibindeki sazlıkların arasındaysa bir gün rahip olmayı bekleyen öğrenciler oturuyordu. Bu çocuklardan sekiz dokuz yaşlarındaki Olioll; sırtüstü uzanmış, çatıdaki dumanlar çıkaran delikten yukarı bakıp, dumanlar arasında bir görünüp bir kaybolan yıldızları seyrediyordu. Çocuklara ders vermekle görevli, kalın kitabı yazan rahibe dönerek, "Rahip Dove, yıldızlar nereye bağlıdır?" diye sordu. Adam öğrencilerinin en aptalından böyle meraklı bir soru geldiği için memnundu. Kalemini bırakıp, "Dokuz tane kristal küre vardır. İlkine Ay, ikincisine Merkür gezegeni, üçüncüsüne Venüs gezegeni, dördüncüsüne Güneş, beşincisine Mars gezegeni, altıncısına Jüpiter

gezegeni, yedincisine Satürn gezegeni bağlıdır. Bunlar hareketli yıldızlardır. Sekizinci küreye sabit yıldızlar bağlıdır. Ancak dokuzuncu küre İlk Madde'den yapılmıştır," dedi.

"Onun ötesinde ne vardır?" diye sordu çocuk.

"Onun ötesinde hiçbir şey yoktur; tanrı vardır."

Ardından çocuğun bakışları altın kutuya çevrildi, "Rahip Peter neden kutusunun kenarına büyük bir yakut koydu?" diye sordu.

"Yakut, tanrı sevgisinin bir sembolüdür."

"Yakut neden tanrı sevgisinin sembolüdür?"

"Çünkü tıpkı ateş gibi kızıldır; ateş her şeyi yakar. Hiçbir şeyin olmadığı yerde tanrı vardır."

Çocuk sessizliğe büründükten hemen sonra ayağa kalkıp, "Dışarıda biri var," dedi.

"Hayır," dedi Rahip, "kurtlardır, bir süredir karda dolaştıklarını duyuyorum. Kışın dağdan inmek zorunda kaldıkları için epey vahşiler. Geçen gece bir sürüye saldırıp pek çok koyunu öldürdüler. Dikkatli davranmazsak ne var ne yok tüketecekler."

"Hayır, bu daha çok bir insanın ayak sesine benziyor; çünkü pek ağır ilerliyor. Öte yandan kurtların ayak seslerini de duyabiliyorum."

Konuşmayı yeni bitirmişti ki birisi kapıyı üç kez tıklattı.

"Gidip kapıyı açacağım, bir hayli üşümüştür herhalde."

"Açma, belki de bir kurt adamdır; hepimizi öldürür."

Ancak çocuk çoktan kapının sürgüsünü açmış, içlerinden birçoğu solgun olan yüzler yavaşça açılan kapıya dönmüştü.

Uzun, bakımsız sakalları; omuzlarına, hatta neredeyse beline kadar uzanan saçları; solmuş kahverengi vücudunun yalnızca bir kısmını örten yırtık pelerini karlarla kaplanmış bir adam içeri girip teker teker herkesin yüzünü incelediğinde, "Tespih ile çarmıhı var, kurt adam olamaz," dedi çocuk. Ateşin biraz ötesinde duran adamın bakışları Başrahip Malathgeneus'ta sabitlenince, "Ey kutsal başrahip, ateşin yanma gelip ısınmama izin verin. Böylece soğuktan donup ölmek gibi gönüllü bir eziyetle tanrıyı da öfkelendirmemiş olurum."

"Ateşe yaklaş," dedi başrahip. "Hz. İsa'nın uğruna öldüğü birinin senin kadar yoksul olması, şüphesiz, çok yazık."

Adam ateşin başına oturdu. Olioll şimdi de üzerinden suların damladığı pelerini alıp adamın önüne et, ekmek ve şarap koydu. Fakat adam yalnızca ekmekten bir lokma aldı ve şarabı da kenara itti; şarap yerine su istemişti. Saç ve sakalı kuruyup uzuvları titremeyi bıraktığında tekrar konuşmaya başladı.

"Bana burada yapılacak birkaç iş verin; yapılması gereken en ağır işleri. Çünkü ben, tanrının yarattığı yoksulların en yoksuluyum."

Rahipler aralarında bu adama hangi işi verebileceklerini tartıştılar. İlk başta bu uğraşları iyi sonuç vermedi; işçisi olmayan hiçbir işleri yoktu. Ama sonunda aralarından biri, başka herhangi bir şeyi yapamayacak kadar aptal olduğu için görevi değirmen evindeki el değirmenini çevirmek olan Rahip Bald Fox'un artık yaşlanmış olduğunu hatırladı. Yani bu adam sabahları değirmen evine gidebilirdi.

Soğuk havalar yerini bahara bırakmış, bahar yaza

dönmeye başlamıştı. Geçen zamanda değirmen hiç boş durmadığı gibi, bir hayli de hevesle çevrilmişti. Ne zaman yanından biri geçse, dilencinin değirmeni çevirirken şarkı söylediğini duyardı. Kardeşlik için üzüntü yaratan son şey de artık geçmişti; her zaman aptal ve eğitilmez olan Olioll zeki bir insana dönüşmüştü. Bunun bir anda olmasıysa mucizelerin en büyüğüydü. Her zamankinden daha sersem olduğu bir gün dayak yemiş; derslerine daha iyi çalışması gerektiği, aksi takdirde onunla dalga geçileceği ve kendisinden yaşça küçük çocukların bulunduğu bir alt sınıfa gönderileceği söylenmişti. Gözyaşlarını tutamayıp dışarı koşmuştu. Ama ertesi gün geri geldiğinde, aptallığı uzun zamandır okulun sembolü haline gelmiş de olsa derslerde o kadar başarılı olmuştu ki sınıfın başına geçmiş, o günden itibaren de en iyi öğrenci olarak görülmeye başlamıştı. İlk başta Rahip Dove dualarının kabul olduğunu düşünüp gururlanmıştı; ancak bundan daha önemli şeyler için daha büyük bir şevkle ettiği pek çok dua karşılıksız kalınca kendisini çocuğun bir ozana, rahibe ya da büyücüye gidip geldiğine ikna etmiş, oğlanı takibe almaya karar vermişti. Bu düşüncesini başrahiple paylaştı, gerçeği öğrendiği an gelip ona söyleme emri almıştı. Ertesi gün bir pazar günüydü; başrahip ile öbür rahipler akşam duasından dönerken o da patikada bekliyordu. Başrahibi kolundan tutup kenara çekti. "Dilenci adam en büyük azizlerden, mucize yaratanlardan biri. Olioll'u takip ettim, değirmen evinin yanındaki küçük ormana geldiğinde çalılıkların ezilmiş olmasından ve çamurlu zemindeki ayak izlerinden bu yolu defalarca katettiğini anladım. Patikanın bayırda ikiye bölündüğü yerdeki çalılıkla-

rın arkasına saklandım, akıttığı gözyaşlarına bakarak aptallığının onu dayak yeme korkusundan arındıramayacak kadar eski; bilgeliğinin ise bunun için fazla yeni olduğunu anladım. Değirmen evine girdiğinde pencerenin önüne geçip içeriyi seyrettim. Kuşlar gelip başıma, omuzlarıma kondu; bu kutsal mekânda pek de ürkek değillerdi. Yanımdan bir kurt geçip gitti; sağ tarafı elbisemi, sol tarafı yandaki çalıları sallamıştı. Olioll kitabını açıp ona çalışmasını söylediğim sayfayı çevirdi. Ağlamaya başlamıştı ama dilenci, çocuğun yanma oturup uykuya dalıncaya kadar onu sakinleştirdi. Uykusunun en derin yerinde dilenci diz çöküp yüksek sesle dua etmeye başladı. 'Ey yıldızların ötesindeki! En baştaki gibi gücünü açığa çıkar, bahşettiğin bilgeliğin onun, içerisinde dünyadan hiçbir şey bulunmayan zihninde canlanmasına izin ver.' Sonra gökyüzünde bir ışık parladı; havada gül kokusu vardı. Biraz kıpırdayınca dilenci beni gördü, öne doğru eğilip, 'Ah, Rahip Dove, yanlış bir şey yaptıysam beni affedin. Cezam neyse çekerim. Beni harekete geçiren acıma duygumdu,' dedi. Fakat korkup kaçtım. Buraya gelene kadar da hiç durmadım."

Rahipler birbirleriyle tartışmaya başlamıştı. Biri bu adamın şu aziz olduğunu, öbürleri buna itiraz edip başka bir aziz olduğunu, bir başkası da bunların hiçbiri olmadığını çünkü saydıkları azizlerin hâlâ kardeşlikte olduğunu, bu adamınsa bir başına olduğunu söylüyordu. Tartışma kavgaya dönüşmüştü, her biri dilencinin kendi vilayetinden yüce bir aziz olduğunu savunuyordu. En sonunda başrahip, "İsmini saydıklarınızdan hiçbiri değil; Paskalya'da hepsiyle tanışmıştım, her biri kardeşlikteydi. O, Hiçliğin Yolcusu Aengus. Bun-

dan on yıl önce görevini yalnızca tanrıya şarkı besteleyerek yerine getirebileceği düşüncesiyle ormana gitmişti. Ama kutsallığıyla ün salmış ve binlerce insan da küçük odasına akın etmişti. Böylece diğer her şeyin terk ettiği ruhta yalnızca biraz övünç kalmıştı. Dokuz yıl önce kendini paçavralara sarıp, dağlardaki kurtlarla beraber yaşayıp tarlalardaki çimenlerle beslenirken görüldüğüne dair yayılan söylentilerden sonra onu bir daha gören olmadı. Haydi, yanma gidip önünde diz çökelim; uzun arayışlardan sonra Tanrı'yı nihayet hiçlikte bulmuş."

ONURLU COSTELLO, MACDERMOT'UN KIZI VE SİVRİ DİL

Costello tarladan gelmiş, kare şeklindeki kalesinin kapısının önünde yere uzanmış ve başını ellerinin üzerine koymuş vaziyette günbatımını seyrederek hava durumu hakkında yorumlar yapıyordu. Şimdilerde İngiltere'de modası geçmiş olan Elizabeth ve James gelenekleri üst tabakadan insanlar arasında yaygın olsa da o hâlâ İrlanda yerlilerinin uzun pelerinlerinden giyiyordu. Yüzünün ince hatları ve iri vücudu daha basit bir dönemin gösteriş ve kuvvetine sahipti. Bakışları günbatımından ayrılıp güneybatıdaki ufuk çizgisinin ötesinde gözden kaybolan uzun beyaz yola, yavaşça tepeyi tırmanan atlı adama takıldı. Birkaç dakika sonra atlı adam çelimsiz, şekilsiz vücudu, uzun İrlanda pelerini, omzunda asılı olan kırık dökük gaydası ve altındaki atın dağınık yelesi akşam karanlığında seçilebilecek kadar yakına gelmişti. Çok geçmeden işitme mesafesine geldiğinde bağırmaya başladı.

"Cesur adamlar büyük beyaz yollarda kalplerini parçalarken sen uyuyor musun, Tumaus Costello? Hemen yerinden kalk onurlu Tumaus; haberlerim

var! Hemen yerinden kalk, seni koca aptal! Kalk, silkelen!"

Costello ayağa kalktı. Gaydacı ona doğru geldiğinde adamı ceketinin yakasından tuttu. Eyerinden kaldırıp yere fırlattı.

"Bırak beni, bırak beni," diye bağırıyordu ama Costello adamı hâlâ sarsıyordu.

"MacDermot'un kızı Una'dan haberlerim var."

İri parmaklar gevşemişti, gaydacı nefes almaya başladı.

"Onun yanından geldiğini neden daha önce söylemedin?" diye sordu Costello. "Şimdi konuşabilirsin."

"Evet, onun yanından geliyorum. Ama beni sarsmanın karşılığını almadan hiçbir şey söylemeyeceğim."

Costello içinde parasını sakladığı çantayı karıştırdı. Elleri titrediğinden çantayı açana kadar biraz zaman geçti. "İşte, çantamdaki paranın hepsi bu," dedi cevap vermeden önce paraları ısıran adamın avcuna biraz Fransız, biraz da İspanyol parası bırakırken.

"Makul ve oldukça adil bir ödeme bu. Ama konuşmadan önce güvenliğimden emin olmalıyım. Eğer MacDermotlar günbatımından sonra beni bir patikada ya da gündüz Cool-a-vin'de bulurlarsa ya beni bir çukurda ısırganotları arasında çürümeye terk ederler ya da beni geçen Beltane[47] şenliklerinde at hırsızlarını astıkları yere asıp dört yıl boyunca orada öylece bırakırlar," dedi. Konuşurken atının dizginlerini duvara harçla tutturulmuş paslı demire bağlıyordu.

47. İrlandalıların 30 Nisan-1 Mayıs tarihlerinde baharın gelişini kutladıkları şenlik. (ç.n.)

"Seni kendi gaydacım ve uşağım yapacağım," dedi Costello. "Kimse Tumaus Costello'nun hizmetindeki bir insana, hatta bir köpeğe bile elini sürmeye cesaret edemez."

"Haberimi yalnızca," dedi adam eyeri yere indirirken, "elimde bir bardak, yanımda kaçak viski dolu bir sürahiyle söylerim. Çünkü bakımsız ve muhtaç olmama rağmen atalarım yedi yüzyıl önce, günün birinde cehennem ateşinde yandıklarını görüp feryatlarını duyacağım Dillonlar, evlerini yakıp büyükbaş hayvanlarını da kaçırıncaya kadar iyi giyimli, karnı tok kişilerdi."

Costello onu hasırotları bürümüş salona aldı. Burası üst tabakadan insanlar arasında yaygınlaşan konfora rastlayamayacağınız türde, Ortaçağ'ın kasvet ve çıplaklığına sahip bir yerdi. Büyük ocaklıktaki bankı işaret etti, gaydacı oturduğunda boynuzdan yapılma bir bardağı doldurup adamın yanındaki banka koydu, bardağın yanına da kaçak viski dolu sürahiyi... Duvardaki bir halkaya tutturulmuş meşaleyi yaktı, adama dönerek, "MacDermot'un kızı bana, Daly oğlu Duallach'a, mı gelecek?" diye sordu.

"MacDermot'un kızı size gelmeyecek çünkü babası onu gözetlemesi için kadınları görevlendirdi. Ama gelecek hafta bugün Aziz John arifesi; o gün Göl'den MacNamara'yla nişanlanacak. Ondan sevdiği adama kadeh kaldırmasını istediklerinde, Tumaus Costello'ya, yani size kadeh kaldıracağı, herkese kalbinin kimde olduğunu göstereceği için sizin de orada bulunmanızı istiyor. Benim tavsiyem, yanınıza birkaç cesur adam alarak gitmenizdir. Çünkü at hırsızlarının başına gelenleri kendi gözlerimle gördüm." Ardın-

dan boşalmış olan bardağı Costello'ya uzatıp bağırdı, "Bardağımı tekrar doldurun. Dünyadaki bütün suların menekşe rengi denizkabuğuna çekildiği, kaçak viskiden başka bir şey içmeyeceğim günün gelmesini sabırla bekliyordum."

Costello'nun cevap vermeden oturduğu yerde hayallere dalmış olmasına birden parladı. "Bardağımı doldurun diyorum size. Daly omzunda gaydasıyla yollarda gezerken Costello çıplak bir tepeye, boş bir eve, bir ata ve avuç dolusu ineğe sahip olsa da hiçbir Costello bir Daly'yi bekletecek kadar büyük değildir."

"Daly'leri istediğin gibi övebilirsin," dedi Costello bardağı doldururken. "Bana sevdiğim kadından güzel haberler getirdin sen."

Sonraki birkaç gün boyunca Duallach koruma toplamak için yakın çevrede gezdi. Tanıştığı her adamın Costello'yla ilgili bir hikâyesi vardı. Daha küçük bir çocukken güreşçiyi nasıl yendiği (ikisinin etrafındaki kemeri o kadar çok germişti ki koca güreşçinin beli kırılmıştı) ya da bundan biraz daha büyük olduğu zamanlarda bir bahis uğruna vahşi atları nehir geçidinden nasıl sürüklediği ya da yetişkinken Mayo'da çelik nallarını nasıl kırdığı gibi gücü ve şerefi hakkında pek çok kahramanlık öyküsü dinledi. Ama Göl'den MacNamara ile MacDermot gibi kavgada tedbirli davranan ve güçlü olan adamlara karşı kendileri gibi fazla hiddetli, zayıf adamlara güvenebilecek kimseyi bulamadı.

Bunun üzerine Costello dışarı çıktı. Pek çok yerde pek çok bahane dinledikten sonra yarım akıllı iri bir adam, gücüne hayran bir çiftlik çalışanı, ataları Costello'nun ailesine hizmet etmiş şişko bir çiftçi

ve inekleri ile keçilerine göz kulak olan birkaç delikanlıyla anlaştı. Hepsini ateşin önünde sıraya dizdi. Yanlarında ağır sopalar getirmişlerdi; Costello da her birine birer eski silah verdi. Adamlara bütün gece içki içirip bir şişle duvara tutturduğu beyaz bir şalgama ateş ettirmişti. Duallach ocaklıktaki banka oturmuş eski gaydasıyla "Yeşil Sazlık Demeti", "Unchion Irmağı" ve "Breffeny Prensesi" gibi şarkıları çalıyor, biraz atış yapanların görünüşleriyle, biraz atıştaki acemilikleriyle, biraz da daha iyi hizmetçiler bulamadığı için Costello'yla dalga geçiyordu. Çiftlik çalışanı, yarım akıllı adam, çiftçi ve öbür delikanlılar Duallach'ın kötü sözlerine alışkınlardı; çünkü bu da gaydasının sesi gibi düğün ya da cenazelerden ayrı bir şey olarak düşünülemezdi. Fakat düğünlere de cenazelere de nadiren katılan, katılsa da insanları mütemadiyen azarlayan böyle bir gaydacıya tahammül edemeyecek olan Costello'nun sabrına hayret ediyorlardı.

Ertesi gece Cool-a-vin'e doğru yola çıktılar. Costello ortalama bir ata binmişti, bir kılıç taşıyordu. Öbürleri kollarının altında sopalarla dağınık yeleli midilliler üzerinde ilerliyorlardı. Bataklıkların üzerinde, tepeler arasındaki patikalarda ilerledikçe tepeden tepeye, ufuktan ufuğa birbirlerine karşılık veren ateşleri, her yerde fenerlerin kızıl ışıkları altında dans eden toplulukları görüyorlardı. MacDermot'un evine geldiklerinde kapının önünde, ortasında yanan bir araba tekerleği bulunan ateşin etrafında uzun zaman önce önemini yitirmiş, perilere dönüşmüş tanrılar kadar eski olan çember dansını sergileyen bir grup yoksul insandan oluşan alışılmadık kalabalığı gördüler. Kapı ile iki yandaki aralıktan mum ışıkları parlıyor, Eliza-

beth ve James dansı edenlerin ayak sesleri geliyordu.

Atlarını fidanlığa bağladılar; onlardan önce fidanlığa bağlanan atların sayısı alırın dolu olduğunu gösteriyordu. Kapının etrafında duran köylülerin oluşturduğu kalabalığın arasından kendilerine yol açıp dans edilen büyük salona girdiler. Çiftlik çalışanı, yarım akıllı adam, çiftçi ve iki delikanlı duvardaki oyuktan içeriyi izleyen bir grup hizmetçinin arasına karıştılar. Duallach gaydacılarla birlikte banklarında oturuyor, Costello dans edenlerin arasından geçerek MacDermot'un, MacNamara'yla durup porselen bir sürahiden boynuzdan yapılma bardaklara kaçak viski doldurdukları yere doğru ilerliyordu.

"Tumaus Costello," dedi yaşlı adam, "olanları unutup buraya, kızımla MacNamara'nın nişanına gelerek oldukça büyük bir cesaret gösterdin."

"Geldim," diye yanıtladı Costello, "çünkü Costello De Angalo döneminde atalarım atalarınızı mağlup edip ardından da barış ilan etmişti. Sözleşmeye göre, bir Costello uşakları ve gaydacısıyla birlikte bir MacDermot'un verdiği her davete sonsuza kadar katılabilir, aynı şekilde bir MacDermot da uşakları ve gaydacısıyla birlikte bir Costello'nun verdiği her davete katılabilir."

"Eğer kötü bir niyetle ve silahlı adamlarla geldiysen," dedi MacDermot, "kuşandığın silahlarla ne kadar iyi olursan ol bunun sonu senin için iyi olmaz. Karımın akrabalarından bazıları Mayo'dan, üç erkek kardeşim ve onun hizmetçileri Ox Dağları'ndan[48] geldiler." Bunları söylerken eli sanki silah tutuyormuş

48. İrlanda'nın Sligo bölgesinde bir sıradağ. (ç.n.)

gibi ceketinin içindeydi.

"Hayır," dedi Costello, "yalnızca kızınızla veda dansı etmeye geldim." MacDermot elini ceketinden çıkararak yumuşak bakışları yere sabitlenmiş halde biraz uzağında duran solgun yüzlü kızın yanma gitti.

"Costello seninle veda dansı etmeye gelmiş, o da biliyor ki ikiniz birbirinizi bir daha göremeyeceksiniz."

Kız başını kaldırıp Costello'ya baktı. Bu bakışta en başından beri kadınlar için bir trajedi göstergesi olan, alçakgönüllünün kibirliye, mazlumun acımasıza duyduğu güven vardı. Costello kızı dans edenlerin arasına götürdü. Çok geçmeden Saraband, Gallead ve Morrice danslarıyla birlikte özellikle de üst sınıf İrlandalılar arasında önceki dönemlerdeki karışık güftelerin hızlı ritimlerinin, pandomimi andıran dansların yerini alan görkemli Pavane dansının ritmine kapılmışlardı. Dans ederlerken üzerlerine aşkın iftiharı olan bitkinlik, melankoli, birbirlerine duydukları acıma duygusu, alelade umut ve korkulara karşı hissettikleri anlaşılmaz öfke çöktü. Dans bitip de gaydacılar gaydalarını kenara bırakıp bardaklarını kaldırdıklarında; dalgın bir şekilde dansın tekrardan başlamasını, kalplerindeki ateşin yeniden sıçrayıp onları sarmasını bekleyerek bir süre öbürlerinden biraz uzakta durdular. Gece boyunca Pavane, Saraband, Gallead ve Morrice danslarını sergilediler. Pek çok insan onları izlemek için kıpırdamadan duruyor, köylüler sanki belli bir zaman sonra torunlarını etraflarında toplayıp onlara Costello ile MacDermot'un kızı Una'yı dans ederken izlediklerini, böylece eski bir aşk hikâyesinin bir parçası olduklarını anlatacaklarını fark etmişçesine kapının

etrafında toplanıp içeriyi seyrediyorlardı. Ama dans boyunca MacNamara oradan oraya gidip yüksek sesle konuşmuş, her şey yolunda gidiyormuş gibi görünsün diye aptalca şakalar yapmıştı. Yaşlı MacDermot ise gittikçe kızarmış, kapının önündeki mumlar şafağın sökmesiyle sarı rengini almış mı diye attığı bakışları sıklaştırmıştı.

Nihayet, Costello sonun geldiğini haber veren o anın geldiğini gördü ve danstan sonraki duraklama anında kızının nişan kadehini içmesi gerektiğini haykırdı. Ardından Una yanına gel.., davetliler etraflarını yarım daire şeklinde sardılar. Costello sağ taraftaki duvara yaklaştı. Gaydacı, çiftlik çalışanı, çiftçi, yarım akıllı adam ve delikanlılar da arkasına geçmişlerdi. Yaşlı adam duvardaki nişten, annesi ile büyük annesinin nişan kadehlerini kaldırırken kullandıkları gümüş kadehi çıkardı. Porselen sürahinin içindeki kaçak viskiyi kadehe doldurup geleneksel sözlerle kızına uzattı. "Sevdiğin adam için kadeh kaldır."

Bir süre için kadehi dudaklarına yaklaştırdı. Ardından yumuşak ve temiz bir ses tonuyla, "Gerçek aşkıma, Tumaus Costello'ya içiyorum," dedi.

Kadeh bir zil gibi çalarak yerde yuvarlanmaya başladı. Yaşlı adam kızın yüzüne öyle bir tokat atmıştı ki kadeh elinden düşmüştü. Derin bir sessizlik oldu.

Duvardaki oyuktan çıkmış olan hizmetçiler arasında MacNamara'nın pek çok adamı vardı. Bunlardan biri, MacNamara'nın mutfağında bir tabağı ile bir sandalyesi olan hikâye anlatıcısı şair kuşağından bir Fransız bıçağı çıkardı. Costello'ya batıracakmış gibi görünüyordu. Ancak bir an sonra yere yığılmış, omzunun etkisiyle yerdeki kadeh tekrar hareketlenip

ses çıkarmaya başlamıştı. Bu sesi, yere düşen çeliğin sesi takip etti. Kapının etrafında ve onların arkasında toplanan köylülerden mırıldanma ya da bağırış sesleri gelmiyordu. Çünkü onlar da biliyordu ki bunlar Kraliçe İrlanda'sının değil; Gara Gölü ile Car Gölü'nün etrafındaki vahşi İrlanda'nın, darbeleri daha etkili olsun diye çocuklarının sağ kollarını vaftiz ettirmeyen ve hatta çocuklarına vaftiz baba olarak kurtları seçtikleri söylenen Kelly'lerin, Dockery'lerin, Drury'lerin, O'Regan'ların, Mahon'ların ve Lavin'lerin çocuklarıydı.

Costello'nun eli kılıcının sapındaydı; o kadar sıkı tutuyordu ki eklemleri bembeyaz olmuştu. Ancak elini kılıcından çekip onunla gelenleri takip etti. Kapıya doğru gittiler, dans edenler onlara yol açıyordu. Çoğu, mırıldanıp bağrışan köylülere bakış atarak öfkeyle, yavaşça hareket ediyordu. Bazıları ise durumdan hoşnut ve hızlıydı; isminin şanı onu aşmıştı. Öfkeli ve olan bitenden hoşnut köylülerin arasından geçip atı ile midillilerin bağlı olduğu fidanlığa geldi. Kendi atına atladıktan sonra korumalarının da midillilere atladığına emin olup dar patikaya doğru yol aldı. Az bir yol gittikten sonra en arkada olan Duallach, MacDermot'lar ve MacNamara'lardan oluşan küçük bir grubun daha büyük bir grup oluşturmuş köylülerin yanında durduğu eve doğru dönüp, "MacDermot, şu an düştüğün durumu hak ettin. Gaydacılara, kemancılara, yoksul gezginlere karşı her zaman cimriydin," diye bağırdı. Daha sözünü bitirmeden Ox Dağları'ndan üç yaşlı MacDermot atlarına yönelmişti; yaşlı MacDermot'un kendisi de MacNamara'lara ait bir midillinin dizginlerini yakalamış, öbürlerine onu takip etmelerini

söylüyordu. Aldıkları darbe ve ölümler köylüleri etkilememiş olacaktı ki hâlâ sopaları ateşteki korlarla tutuşturup haykırarak atlara fırlatıyorlardı. Böylece atlar irkilip şaha kalkıyor, bazıları onları tutanlardan kurtuluyor, gözlerinin beyazı şafakla parlıyordu.

Sonraki birkaç hafta boyunca Costello, Una'dan haber almakta bir sıkıntı çekmedi. Bazen yumurta satan bir kadın bazen de Holy Well'e gidenler ona sevgilisinin Aziz John arifesinden sonraki gün nasıl hasta olduğunu, durumunun iyiye mi yoksa kötüye mi gittiğine dair ona haber veriyordu. Köylüler, Costello'nun akşam olduğunda Gaydacı Duallach'ın "Elma'nın Oğlu", "Dünya'nın Güzelliği", "İrlanda Oğlu'nun Kralı" gibi hikâyeleri anlatmasına izin verdiğini, efsaneler dünyası inşa edilirken kendisini keder dünyasına hapsettiğini hâlâ hatırlar.

Costello'nun dikkatini yalnızca aşk acıları çekiyor, hikâye nerede geçerse geçsin müphem zorluklara Una tek başına göğüs geriyordu. Çünkü suyun altındaki çelik kulede gizlenen, zindanının etrafında Dokuz Gözlü Solucan'ın büklümleri sarılı olan kralın kızı değil, oydu. Yedi yıllık hizmetin ardından taşıyabildiği her şeyi cehennemden kurtarma hakkı kazanan, bitap parmaklarla eteğinin ucuna yapışan kalabalığı kurtaran; perilerin diline sapladıkları büyülü diken yüzünden bir yıl boyunca dilsizliğe katlanan da oydu. Yine, küçük bir oymalı kutuya sarılan, çıkardığı muhteşem ışık sayesinde erkeklerin günbatımından gün doğumuna kadar harman dövebildiği, uyandırdığı merak sebebiyle kralların yıllarını dolaşarak harcadığı, saklandığı yeri bulmak için bilinmeyen orduların önüne düştüğü saçlar onundu. Güzelliğinin olduğu gibi, tra-

jedisinin de bu dünyada eşi benzeri yoktu. Çünkü bu adam başkalarının Tanrı'ya, Meryem Ana'ya ve azizlere yaptığı gibi kalbini aşktan da nefretten de arındırmış olan sofulardandı.

Bir gün atın üzerinde bir hizmetçi, delikanlılara çayırları biçmeyi öğreten Costello'ya bir mektup getirdi ve atma atlayıp geri döndü. Mektupta şöyle yazıyordu: "Tumaus Costello, kızım çok hasta. Yanma gelmezsen yakında ölecek. Bu yüzden, yaptığın hainlikle huzurunu kaçırdığın kızıma gelmeni emrediyorum."

Costello tırpanı yere atıp, zihninde Una'yla bağdaştırılmış Duallach'ı çağırması için bir delikanlı gönderdi. Kendisi de önce atını sonra Duallach'ın midillisini eyerledi.

MacDermot'un evine ulaştıklarında akşamüstünün geç vakitleriydi. Gara Gölü maviliği ve ıssızlığıyla aşağıda uzanıyordu. Uzaktayken kapının etrafında hareket eden karanlık suretler görmüş olmalarına rağmen, yakından ev de en az göl kadar ıssız görünüyordu. Costello yarı açık olan kapıyı tekrar tekrar çaldı ancak açan olmadı.

"Kimse yok," dedi Duallach. "MacDermot onurlu Costello'yu karşılamayacak kadar onurlu." Ardından kapıyı tamamen açtı. Sırtını duvara yaslamış vaziyette yerde oturan hırpani, kirli, epey yaşlı kadını gördüler. Costello kadının sağır, dilsiz dilenci Bridget Delaney olduğunu biliyordu. Kadın onu görünce ayağa kalkarak kendisini takip etmesini işaret etti. Costello ile arkadaşını bir merdivenden yukarı çıkarıp, sonunda kapalı bir kapı bulunan koridora getirdi. Kapıyı iterek açtıktan sonra biraz ileri gidip önceden yaptığı gibi yere oturdu. Duallach da yere oturdu; ama ka-

pıya yakındı. Costello gidip yatağın üzerinde uyuyan Una'yı seyretti. Yatağın yanındaki sandalyeye oturup bekledi. Uzun zaman geçmişti, kız hâlâ uyuyordu. Duallach kızı uyandırmasını işaret etti ama Costello, kız uykusuna devam etsin diye onu hemen susturdu. Biraz sonra Duallach'a dönüp, "Yanında kendi soyundan kimse yokken kızın yanında kalmam doğru değil. Halk, güzel olanı suçlamaya her daim hazırdır," dedi. Ardından aşağı inip evin kapısında beklediler. Gece yavaşça ilerliyordu; halen bir gelen yoktu.

"Sana Onurlu Costello diyen adam aptal olmalı," dedi Duallach en sonunda. "Seni karşılamak için bir dilenciden başkasını bırakmadıkları evin önünde böylece beklediğini görseydi sana Aciz Costello derdi."

Bunun ardından Costello ve Duallach atlarına atladı, çok ilerlemeden Costello dizginleri çekip atını durdurdu. Birkaç dakika sonra Duallach haykırdı, "Elbette, pek çok kardeşi ve dostu olduğu için MacDermot'u kızdırmaktan korkuyorsun. Yaşlı olmasına rağmen kuvvetli, coşkulu bir adam o. Ayrıca da Kraliçe İrlanda'sından; İrlandalıların düşmanları onun tarafında."

Costello eve bakıp coşkuyla, "Tanrı'ya yemin ediyorum ki Brown Nehri'ndeki geçitten geçmeden önce peşimden birini göndermezlerse oraya asla geri dönmeyeceğim," dedi. Ardından atını sürdü ama o kadar yavaştı ki güneş batmaya, yarasalar bataklıklar üzerinde uçmaya başlamıştı. Nehre geldiğinde bir süre kıyıda oyalandı. Ancak biraz sonra nehrin ortasına doğru ilerleyip sığlıkta atını durdurdu. Buna karşın Duallach karşıya geçmiş, daha derin bir yerin ötesindeki uzak kıyıda bekliyordu. Oldukça uzun bir

süre geçtikten sonra Duallach tekrardan haykırdı, bu kez oldukça ağır sözlerle, "Sana babalık yapan, seni doğuranlar gibi, asil bir soydan geldiğini söyleyenler de birer aptal. Çünkü sen kapı kapı dolaşıp, hizmet edenlerin önünde eğilen rengi solmuş dilencilerin soyundan geliyorsun."

Costello başını eğip nehir boyunca ilerlemiş, Duallach'ın yanına gelmişti. Daha tek kelime bile edemeden uzaktaki kıyıdan toynak sesleri duyuldu; atlı bir adam suya girmiş, onlara yaklaşıyordu. MacDermot'un hizmetinden bir adamdı, hızla at sürmüş gibi nefes nefese kalarak, "Tumaus Costello, sizi MacDermot'un evine geri götürmeye geldim," dedi. "Siz gittikten sonra kızı Una uyanıp sizi sordu; rüyalarında siz varmışsınız. Dilsiz Bridget Delaney dudaklarının kıpırdadığını görüp evin yukarısındaki ormanda saklandığımız yere geldi. MacDermot'u yakasından tutup kızının yanına getirdi. Kızının kederli halini gördükten sonra kendi atını almamı ve sizi derhal ona götürmemi emretti."

Costello, Gaydacı Duallach Daly'ye döndü, yeleğinden tutup eyerinden kaldırdı, nehrin içindeki büyük kayanın üzerine fırlattı. Duallach cansız halde derinliğe düştü. Dalgalar sivri dilinin üzerinden akıp gitti. Bu, ileride insanların kulaktan kulağa fısıldadığı bir hikâye olabilirdi. Daha sonra Costello atını mahmuzlarıyla dürtüp nehrin kıyısı boyunca kuzeybatıya doğru öfkeyle ilerledi. Daha sakin başka bir geçide gelip de suya yansıyan ayın doğuşunu görene kadar da durmadı. Bir an tereddütle duraksadı, sonra da geçitten geçerek Ox Dağları üzerinden denize ilerledi. Gözlerini aydan ayırmıyordu. Ancak mahmuzlamayı

bırakmadığı için fenalaşıp terleyen, güçlükle nefes alan atı onu üzerinden atarak yere yığılmıştı. Atını kaldırmaya çalıştı, başaramayınca da ayışığında yoluna tek başına devam etti. Denize ulaştığında demir atmış bir gulet gördü. Deniz yüzünden daha ileri gidemeyince oldukça yorulduğunu, havanın da soğuduğunu fark etti. Kıyı yakınlarındaki bir bara gidip kendisini bir bankın üzerine attı. Bar, bir şarap kargosu kaçırmış ve yola çıkmak için havanın düzelmesini bekleyen İspanyol ve İrlandalı denizcilerle doluydu. Bir İspanyol kötü Galcesiyle ona içki ikram etti. İçkisini bir dikişte bitirdikten sonra hiddetle ve hızla konuşmaya başladı.

Üç hafta boyunca rüzgâr kıyıya şiddetle estiğinden denizciler içki içip sohbet ederek ve kâğıt oynayarak orada kaldılar. Costello ise bir bankın üzerinde uyuyup, herkesten daha fazla içki içip, daha çok sohbet edip kâğıt oynayarak onlarla kaldı. Çok geçmeden elindeki az miktar parasını, ardından da uzun peleriniyle birlikte mahmuz ve hatta botlarını da kaybetmişti. Nihayet İspanya'ya doğru yumuşak bir rüzgâr esmeye başlamış, mürettebat guletlerine çıkmıştı. Çok geçmeden yelkenler ufuk çizgisinde gözden kaybolmuştu. Costello ise eve, eski yaşamına yönelip, akşamüstü Gara Gölü yakınlarından Cay Gölü'nün güney kıyısına giden yola ulaştığında gün boyunca yürümüştü. Tabut taşıyan iyi giyimli birkaç insan ile iki rahibi yavaşça takip eden köylü ve çiftçilerden oluşan bir kalabalığı geride bıraktı. Yaşlı bir adamı durdurup bunun kimin cenazesi olduğunu, bu insanların kim olduklarını sordu. Yaşlı adam, "Bu, MacDermot'un kızı Una'nın cenazesidir. Biz de MacNamara'lar, MacDermot'lar ve onların yandaş-

larıyız. 'Sen de Una'nın katili Tumaus Costello'sun," diye cevap verdi.

Costello, öfkeli bakışlar altında kafilenin başına doğru ilerlemeye devam etti. Duyduklarını tam olarak idrak edememişti; artık olan biteni doğru algılayabilecek yetiyi kaybettiğinden böylesi bir zarifliğin, böylesi bir güzelliğin bu dünyadan göçmüş olduğu haberi ona imkânsız geliyordu. Biraz sonra bir kere daha durup bunun kimin cenazesi olduğunu sordu. "Senin öldürdüğün MacDermot'un kızı Una'yı gömülmek üzere Kutsal Üçlü Adası'na taşıyoruz," diye cevaplayan adam yerden bir taş alıp Costello'ya fırlattı. Taş yanağına isabet etti; kanlar aşağı süzüldü. Costello bu darbeyi hissetmemişçesine ilerlemeye devam etti. Tabutu taşıyanların arasında kendisine yer açarak ilerleyip tabuta dokundu. "Bu tabut kimin?" diye haykırdı.

Ox Dağları'ndan gelen üç yaşlı MacDermot ellerine taş alıp öbürlerine da aynısını yapmalarını söylediler. Her tarafı yara bere içinde kalan Costello yolun dışına itilmişti, rahipler olmasaydı ölecekti.

Kafile geçip gittiğinde Costello tekrar onları takip etmeye başladı. Uzaktan tabutun büyük bir sandala koyulduğunu, etrafındaki insanların da başka sandallara bindiğini, sandalların *Insula Trinitatis*'e[49] doğru yavaşça yüzdüğünü gördü. Bir süre sonra sandallar geri dönmüş, içindekiler kıyıda bekleyen kalabalığın arasına karışmıştı. Ardından hepsi farklı yollara, patikalara dağıldı. Costello, sanki Una adada bir yerde tüm zarafetiyle gülümsüyormuş gibi hissediyordu. Etrafta kimse kalmayınca sandalların gitmiş olduğu

49. (Lat.) Kutsal Üçlü Adası. (ç.n.)

yöne yüzdü. Yıkık dökük manastırın yanında yeni yapılmış mezarı bulunca kendini üzerine atarak geri dönmesi için Una'ya yalvardı.

O gece ve ertesi gün boyunca ara ara Una'ya seslenerek orada öylece uzandı. Üçüncü gece çöktüğünde hem açlıktan hem de acıdan bitkin düşüp Una'nın bedeninin toprağın altında uzanıyor olduğunu unutmuş, kızın yakınlarda bir yerde olup seslenmesine rağmen yanına gelmediğini düşünmeye başlamıştı.

Şafak sökmeden hemen önce, köylüler bir hayaletin sesiymiş gibi yankılanan haykırışları duyduklarında Costello, "Eğer bana gelmezsen Una, gideceğim ve bir daha Kutsal Üçlü Adası'na geri dönmeyeceğim," diye bağırıyordu. Daha sesinin yankısı yok olmadan soğuk, telaşlı bir rüzgâr adanın üzerinde gezinmeye başlamıştı. Bununla birlikte geçip giden çok sayıda insan sureti gördü; gümüş taçları ve dalgalanan elbiseleriyle Sidhe'nin kadınları ve onların ardından da Una. Ancak artık gülümsemiyordu, yanından öfkeli bir şekilde hızla geçip gitmişti. Yanından geçerken ağzından dökülen sözler sert bir tokat gibi çarptı Costello'nun yüzüne: "Öyleyse git, bir daha da geri dönme."

Bütün topluluk havada yükselip gümüş renkte büyük bir gül şeklini alarak kül rengi şafakta sönüp gittiğinde Costello kızın ismini haykırıp onu takip etmeye çalışıyordu.

Costello mezarın üzerinden kalktı; sevdiği kadını öfkelendirdiğini, kadının da ondan gitmesini istediğini anlamıştı. Göle girip yüzmeye başladı. Yüzmeye devam etti ancak ayakları onu suyun üzerinde tutamayacak kadar yorgundu. Çok fazla ilerleyemeden battı; mücadele etmemişti.

Ertesi gün balıkçılar onu kıyıdaki sazlıkların arasında, beyaz göl kumlarının üzerinde uzanır vaziyette buldular. Evine taşıdılar. En yoksulları onun için ağlayıp ağıt yaktılar. Zamanı geldiğindeyse Insula Trinitatis'teki manastıra gömdüler. MacDermot'un kızı ile Costello arasında yıkık mihraptan başka bir şey yoktu. Üzerlerindeyse iki dişbudak ağacı yükseliyordu. Günler sonra ağaçlar dallarını birbirlerine doğru uzatmış, titrek yapraklarını birbirlerine kenetlemişti.

SİMYA GÜLÜ

Kutsal arınmalarla dağlarda âlemler yaparak tanrıların sırrını bilen, hayatını günahlardan arındıran, ruhunu saflaştıran kişi kutlu ve mutlu kişidir.

Euripides

SİMYA GÜLÜ

I.

Michael Robartes'le son, dostları ve okul arkadaşlarıylaysa ilk ve son kez buluşmamın, onların trajik sonlarına tanık olmamın, beni o kadar etkileyip yazılarının daha az popüler, daha az anlaşılır olmasına neden olarak, beni neredeyse Aziz Dominic'in[50] âdetlerini benimsemenin kıyısına getiren o tuhaf tecrübeler başımdan geçeli on yıl olmuş. Biraz Sör Thomas Browne[51] tarzını anımsatan, simyacılar hakkındaki küçük eserim Simya Gülü'nü yeni yayımlamış, gizli ilimlere inanan insanlardan, onların deyimiyle korkaklığımı azarlayan pek çok mektup almıştım. Her yaştan insanın kalbi kıpırdatacak şeylere karşı duyduğu sanatsal anlayışın dışında böyle aleni bir anlayışa inancı yoktu; bu da biraz acınası bir şeydi. Araştırmalarımın başlarında öğretilerinin yalnızca kimyasal bir fantezi değil; aynı zamanda dünyaya, elementlere ve insanların kendilerine atfettikleri bir felsefe olduğu-

50. St. Dominic, Astronomların koruyucu azizi. (ç.n.)

51. Sir Thomas Browne, 17. yüzyıl İngiliz yazarı; ağırlıklı olarak tıp, bilim, din ve ezoterizm üzerine yazmıştır. (ç.n.)

nu; bu felsefeye kendini adamış insanların, her türün kutsal ve yok olmaz maddelere dönüştürülmesi anlamına gelen evrensel başkalaşım kapsamında sıradan metallerden altın elde etme arayışında olduğunu keşfettim. Bu, küçük kitabımı yaşamın sanata dönüştürülmesi üzerine fantastik bir düş ve tamamen hakikatlerden oluşan bir dünyaya duyulan sınırsız arzunun haykırışı haline getirmemi sağladı.

Dublin'in eski bölgelerinden birinde, atalarımın şehrin politikasındaki payları ve kendi kuşaklarından ünlü insanlarla kurdukları arkadaşlıkları sayesinde neredeyse meşhur ettikleri evimde oturmuş yazdığım şeyleri düşünüyordum ve uzun zamandır istediğim tasarımımı sonunda tamamlamış olmakla birlikte odalarımı da bu en sevdiğim ilkenin bir yansıması haline getirmekten olağanüstü bir mutluluk duyuyordum. Sanattan çok tarihi ilgilendiren portreler gitmişti. Tavus kuşlarının mavi ve bronz renkleriyle bezenmiş duvar halıları kapıların üzerine asılıp tarihi ve bütün hareketi huzur ve güzellik içinde, el değmemiş şekilde dışarıda bırakmıştı. Şimdi, Crevellim'e[52] bakıp Bakire'nin elindeki gülü düşündüğümde (o kadar narin, öyle kusursuz bir şekli vardı ki; bir çiçek değil, âdeta bir fikirdi bu) ya da gri şafağa ve Francesca'nın mest olmuş yüzlerine baktığımda; hepsinin, bir Hıristiyanın kural veya geleneklerin kölesi olmadan edindiği zevkten ibaret olduğunu anlıyorum. Almak için evimi ipotek ettirdiğim o bronzdan tanrı ve tanrıçaları düşündüğümde, bir putperestin alabileceği tüm tatları alıyorum, kaderini yaşarken hissettiği korku

52. 1435-1495 yılları arasında yaşamış İtalyan Rönesans ressamı. (ç.n.)

ve yaptığı onca fedakârlık olmadan hem de. Yapmam gereken tek şey her bir kitabın çetrefilli desenlerle mühürlenmiş, renkleri özenle seçilmiş deri ciltlerle kaplandığı (Shakespeare yeryüzünün görkeminin rengi olan turuncu, Dante öfkesinin rengi olan donuk kızıl, Milton ise biçimsel sakinliğinin rengi olan gri maviyle kaplanmıştı) kitaplığıma gitmek oluyor, insanlığın tüm tutkularını acı çekmeden ve doymadan yaşayabiliyorum. Bütün tanrıları etrafımda topladım, çünkü hiçbirine inanmadım; her çeşit zevki tattım, çünkü kendimi hiçbirine bağlamadım. Kendimi ayrı, bireysel ve çözülmez tuttum; cilalanmış çelikten bir ayna gibi. Bu hayalin zaferiyle, alev ışığında mücevherle süslenmiş gibi parlayan Hera'nın kuşlarını[53] izledim; her biri sembolizme ihtiyaç duyan zihnime, dünyamın kapısında bekleyip kendileri kadar bereketli bir güzelliği olmayanları dışarıda tutan görevliler gibi göründüler. Bir anlığına, başka pek çok anda düşündüğüm gibi, yaşamı ölümün acısı dışında her çeşit acıdan kurtarmanın mümkün olduğunu düşündüm. Ardından birçok kez bu düşünceyi takip etmiş başka bir düşünce içimi derin bir acıyla doldurdu. Tüm bu biçimler; Madonna ve düşünceli saflığı, şafağın ilk ışıklarında şarkı söyleyen mest olmuş yüzler, tutkusuz asaletleriyle bronz tanrılar, içinde bana yer olmayan kutsal dünyaya ait kederden kedere koşan o vahşi figürler, ne denli etkili olursa olsun her türden tecrübe, ne denli keskin olursa olsun her türlü kavrayış beni asla bilemeyeceğim, bitmek bilmez bir enerjisi olan o acı hayale götürüyordu. En güzel anlarımda bile iki

53. Yunan Mitolojisi'nde evlilik tanrıçası olan Hera'nın arabasının tavus kuşları tarafından çekildiğine inanılırdı. (ç.n.)

kişiydim hep: dikkatli bakışlarla izleyen biri ve tatmin olmuş öteki. Başkalarının potasında doğan altını kendi etrafımda toplamıştım. Fakat bir simyacının en büyük hayali –yorgun bir kalbin yorulmak bilmez bir ruha dönüşmesi– eminim ki ona da bana uzak olduğu kadar uzaktı. En son aldığım, Rue le Peletier'deki satıcının bir zamanlar Raymond Lully'ye ait olduğunu iddia ettiği birkaç simya aracına başvurdum. *İmbik* ile *athanor*'u birleştirip *lavacrum maris*'i de yanına koyduğumda, ruhların dolaştığı o muhteşem derinlikten ayrılan tüm varlıkların, tek başlarına ya da kalabalıklar halinde, yorgun olduklarını söyleyen simya öğretisini anladım. Uzmanlığımın da gururuyla, simyacının aslan ve ejderha, kartal ve kuzgun, damlacık ve güherçile sembollerini bütün ölümlü şeylere son verecek öz arayışının altına saklamasına neden olan yıkıma karşı duyulan şiddetli arzuyla destekledim bunu. Kendi kendime mahşer günü ateşini simyacının ateşiyle, dünyayı ise simyacının ocağıyla kıyasladığı, hepimize kutsal öz, altın maddesi ve manevi zevk uyanmadan evvel her şeyin yok olması gerektiğini öğreten Basilius Valentinus'un[54] dokuzuncu ilkesini tekrar edip durdum. Sahiden de ölümlü dünyaya son verip ölümsüzlerin arasında yaşadım; ne var ki mucizevî bir coşku elde edemedim. Bütün bunları düşünürken perdeleri açıp dışarıdaki karanlığa baktım; gökyüzünü dolduran bütün o ışık noktacıkları sürekli çalışıp kurşunu altına, yorgunluğu coşkuya, bedeni ruha, karanlığı tanrıya çeviren sayısız kutsal simyacının ocağıymış gibi göründü sıkıntılar içindeki düş gücüme. Onların

54. 15. yüzyılda yaşamış bir simyacı. (ç.n.)

kusursuz emekleri karşısında benim faniliğim ağırlaştı. Çağımızdaki pek çok hayalcinin ve edebiyat adamının haykırdığı gibi, ben de pek çok hayalin ağırlığıyla yükü artmış ruhları tek başına yükseltebilecek o gösterişli, manevi güzelliğin doğumu için haykırdım.

II.

Daldığım düşünceler kapının çalınmasıyla bölünmüştü. İçsel yaşamımın hayallerini bölmesinler diye hizmetçilerime ne yapıyorlarsa sessizce yapmalarını emrettiğimden ve pek gelen gidenim de olmadığından bu ses beni meraklandırmıştı; bu yüzden kapıya kendim bakmaya karar verdim. Şömine rafından gümüş şamdanı alıp merdivenleri inmeye başladım. Hizmetçiler dışarıda olmalıydı; ses evin her köşesine yayılmıştı ama aşağıdaki odalarda bir kıpırtı yoktu. İhtiyaçlarım öylesine az, hayattaki yerim o denli küçüktü ki çoğu zaman gidip beni saatlerce yalnız bıraktıkları olurdu. İçerisinden hayaller dışında her şeyi çıkardığım dünyanın boşluğu ile sessizliği aniden üzerime çökmüştü; sürgüyü çekerken ürperdim. Karşımda yıllardır görmediğim Michael Robartes duruyordu. Dağınık kızıl saçları, vahşi gözleri, ince, gergin dudakları, yabani kıyafetleriyle on beş yıl önce nasıl görünüyorsa şimdi de öyle görünüyordu. Hovarda, aziz ve köylü arasında bir görünüm. İrlanda'ya kısa süre önce geldiğini, önemli bir konuda benimle görüşmek istediğini söyledi. Elbette bu, bizim için tek önemli konuydu. Sesi, Paris'teki öğrencilik yıllarımızı gözlerimin önüne getirmişti ve bir zamanlar benim

üzerimde sahip olduğu manyetik gücü hatırlayınca zamansız ziyaretinin verdiği bu rahatsızlığa biraz da korku eklendi. Üst kata yöneldiğimde, insanların zihinlerinin sanat ve edebiyattaki romantik akımla karışıp seyrelmediği basit dönemlerde Swift'in alay edip azarlayarak geçtiği, Curran'ın Yunanca hikâyeler anlatıp alıntılar yaptığı geniş merdiven boşluğunda beklenmedik bir ilhamın eşiğinde titremeye başladım. Elimin sallandığını hissettim; mum ışığının olması gerekenden daha fazla dalgalanıp titreştiğini, eski Fransız levhalarının üzerindeki Bakkha Perileri'nin[55] biçimsiz ve terk edilmiş karanlıkta şekillenen ilk varlıklarmış gibi göründüklerini gördüm. Kapı kapanıp da alev gibi parlayan, tavus kuşu renkleriyle bezeli perde dış dünyayla aramıza girdiğinde, nasıl olduğunu anlamadığım bir şekilde, tuhaf ve beklenmedik bir şeyin gerçekleşmek üzere olduğunu hissettim. Şömine rafına baktığımda dış kısmına Orazio Fontana'nın boyadığı çini parçaları tutturulmuş, içini antik tılsımlarla doldurduğum küçük, zincirsiz bir bronz tütsülüğün yan devrildiğini, içindekilerinse döküldüğünü gördüm. Biraz düşüncelerimi toparlamak, biraz da cisimlerin vadelerinin gizli ümitler ve korkulara bağlı olduğuna dair alışkanlık edindiğim düşünceme duyduğum saygıdan ötürü tılsımları bir kâseye toplamaya koyuldum. "Belli ki," dedi Michael Robartes, "tütsülere olan düşkünlüğün devam ediyor. Sana şimdiye kadar gördüğün tütsülerin hepsinden daha değerli bir tanesini gösterebilirim." Bunları söylerken tütsülüğü elimden aldı, tılsımları *imbik* ile *athanor* arasına yığ-

55. Bakkhalar (ya da Mainadlar), Yunan Mitolojisi'nde Tanrı Dionysos-Bakkhos'un dini törenlerini kutlayan kadınlara verilen addır. (ç.n.)

dı. Ateşin yanına oturduk. Tütsülüğü elinde tutup bir süre alevleri izledi. "Sana bir şey sormaya geldim," dedi. "Biz konuşurken tütsü hoş kokusuyla odayı da düşüncelerimizi de dolduracak. Bunu Suriye'de yaşlı bir adamdan aldım, söylediğine göre tütsüyü Gethsemane Bahçesi'nde[56] çarmıhına ve kaderine haykırana kadar İsa'nın ellerine, başına ve ayaklarına serdikleri pespembe taçyapraklarından yapmışlar." Küçük ipek bir çantadan çıkardığı tozu tütsülüğün içine koydu. Tütsülüğü yere bıraktı, mavi dumanlar çıkaran tozu yaktı. Duman tavana kadar yükselip Milton'ın banyan ağacının şeklini alana kadar aşağı doğru süzüldü. Çoğu tütsü gibi içimi hafif bir mahmurlukla doldurdu. Bu nedenle Michael konuşmaya başladığında irkildim. "Sana Paris'teyken sorduğum, cevaplamamak için Paris'i terk ettiğin soruyu yeniden sormaya geldim," dedi.

Gözlerini bana çevirmişti; tütsü dumanının arasından şömine ışığında parladıklarını gördüm. "Simya Gülü Cemiyeti'nin bir üyesi olup olmayacağımı mı soruyorsun? Paris'teyken doyumsuz arzuların vardı; o yüzden buna razı olmamıştım. Artık hayatımı arzuma göre şekillendirdiğime göre razı olmam daha mı muhtemel?" diye sordum.

"O zamandan bu zamana çok değiştin," diye yanıtladı. "Kitaplarını okudum, bütün bu yansımalar arasında seni gördüm, seni kendini anladığından daha iyi anlıyorum; çünkü ben de aynı yol ayrımlarında pek çok hayalperestle birlikteydim. Dünyayı dışarıda bırakıp tanrıları etrafında topladın. Kendini onların ayak-

56. Kudüs'ün doğusunda bulunan Zeytindağı'nda, İsa'nın çarmıha gerilmeden önceki gece havarileriyle birlikte dua ettiği söylenen bahçe. (ç.n.)

larına kapamazsan her zaman yorgunlukla, tereddüt ettiğin hedefler peşinde koşuyor olacaksın. Çünkü bu dönemde, böyle bir dünyada, kalabalıkların telaşı ve gürültüsü içinde bir adam ya sefilliğini unıutınalı ya da bu dönemi ve dünyayı yöneten kalabalıklarla birlikte gizemli bir birlik arayışına girmelidir." Ardından sanki benim göremediğim birine, duyamadığım bir şeyler mırıldandı.

Bir süreliğine, eskiden alışılmadık deneyler yapmak üzereyken olduğu gibi oda kararmıştı; kapının üzerindeki tavus kuşlarıysa karanlıkta daha gözalıcı bir renkte parlıyor gibiydi. Tamamen anılar ile tütsünün yarattığı karanlıktan kaynaklandığına inandığım yanılsamaya bir son verdim; bunun artık olgunlaşan zekâmı alt edebileceğini kabullenemiyordum. "Ruhsal bir inanca ve bir çeşit ibadete ihtiyacım olduğunu kabul etsem bile neden Calvary yerine Eleusis'e gideyim?" diye sordum. Öne doğru eğilip hafif ritmik bir tonla konuşmaya başladı. O konuşup tavus kuşlarını her rengin canlı birer ruhmuş gibi görünmesini sağlayan ışıltılar içerisinde bırakırken; mum ışığını kademe kademe sönükleştiren, resim çerçeveleri ile bronz tanrıların üzerindeki ışıltıları yok eden, tütsünün mavi dumanını pembeleştiren, güneşin karanlık olduğu zamanlardan daha eski zamanlara ait bir karanlığın gölgesiyle giriştiğim mücadelem yeniden başladı. Sesini uzaklardan duyduğum, rüya benzeri derin bir düşünce içerisinde buldum kendimi. "Fakat yalnızca tek bir tanrıyla konuşan kimse yoktur," diyordu. "Bir adam arıtılmış bir algıyla hayal dünyasında ne kadar çok yaşarsa, tanışıp konuştuğu tanrı sayısı da o kadar fazla olur. Roncesvalles Vadisi'nde bedenin arzusuyla key-

finin borusunu son kez öttüren Roland'ın, yok olduklarını görüp iç çeken Hamlet'in, dört bir yanda onları arayıp bulamayan Faust'un, romantik yazarlar ile şairler arasında kendilerini ruh bedenler olmaya adamış sayısız tanrının; Rönesans'tan beri kuşlar ile balıkların kurban edilmesi ve çelenklerin güzel kokusuyla tütsülerin dumanı haricinde bütün antik tapınmaları elde etmiş eski tanrıların hükmü altına böyle bir algıyla girebilir ancak. Çoğu insan bu tanrıları insanların yarattığını ve yine insanların yok edebileceğini düşünüyor. Ancak biz ölü gibi trans halinde yatarken, onların tıngırdayan zırhlar ve yumuşak kaftanlarla yanımızdan geçtiklerini görüp, berrak ve anlaşılır bir ses tonuyla konuştuklarını duyan bizler, onların insanlığı dudaklarını bile kıpırdatmadan yarattığını ve yok edebileceklerini biliyoruz."

Ayağa kalkıp ileri geri yürümeye başladı. Uyanıkken gördüğüm rüyamda kıvrımları odayı kaplamaya başlayan mor bir ağ örüyor gibiydi. Oda, ağ ve onu ören adam dışındaki her şey dünyanın sonu gelmişçesine, açıklanamayacak kadar sessiz bir hal almıştı. "Geldiler, geldiler," dedi. Ses tekrardan duyuldu. "Şimdiye dek düşüncelerine giren herkes, kitaplarda tanıştığın herkes. İşte Lear, fırtına yüzünden kafası hâlâ ıslak. Gülüyor; çünkü kendini gölgeden ibaret bir varlık, onu ise ölümsüz bir tanrı olan gölge olarak gördün. Ve işte Beatrice, bir aşk iç çekişiyle dudakları bütün yıldızlar dışarı dökülecekmişçesine bir tebessümle yarı açık. İşte, tevazu tanrısının annesi. Oğlu insanlara öyle bir büyü yaptı ki yalnız başına hüküm sürsün diye kalplerindeki insan nüfusunu azaltmaya çalıştılar ama kadın, elinde her yaprağı birer tanrı olan

bir gül tutuyordu. İşte, hızla geliyor Afrodit, alacakaranlıkta sayısız serçenin kanatlarında. Ayaklarının altında grili beyazlı güvercinler uçuyor." Hayalimin tam ortasında, sol kolunu uzatıp sanki güvercinleri seviyormuş gibi sağ elini üzerine koyduğunu gördüm. Beni neredeyse ikiye bölecekmiş gibi görünen aşırı bir gayret ve daha güçlü bir kararlılıkla, "Beni korkuyla dolduran, belirsiz bir dünyaya alıp götürebilirsin ama kişi zihnini tıpkı bir ayna gibi her şeyi kayıtsız bir kesinlikle yansıtabilir hale ne kadar getirirse, o kadar büyük bir adam olur," dedim. Oldukça ustaca konuştuğumu düşünüp hızla devam ettim. "Beni derhal yalnız bırakmanı istiyorum. Senin fikirlerin de hayallerin de kurtçuklar gibi, düşüşe geçen uygarlıklar ile çürüyen zihinlerin içine sürünen hayallerden başka bir şey değil." Birdenbire öfkelendim, imbiği masanın üzerinden alıp ona fırlatmak üzereydim ki arkasındaki kapının üzerindeki tavus kuşları devasa bir hal aldı. *İmbik* elimden düştü. Yeşil, mavi ve bronz rengi tüylerin akıntısında boğuluyordum. Çaresizce karşı koymaya çalışırken uzaklardan bir ses, "Tüm hayatlar yozlaşmadan dışarı ilerler diye yazmıştı Efendimiz İbn-i Sina," dedi. Parlak tüyler şimdi tamamen sarmıştı beni. Yüzyıllardır karşı koymaya çalıştığını ancak en sonunda ele geçirildiğimi biliyordum. Dünyayı kaplamış gibi görünen yeşil, mavi ve bronz renkler alevden bir denize dönüşüp beni alıp götürdüğünde derinliklere batıyordum. Girdap beni döndürürken başımın üstünden bağıran bir ses duydum. "Ayna kırılıp iki parçaya bölündü," diyordu. Başka bir ses cevap verdi. "Ayna kırılıp dört parçaya bölündü." Ardından uzaktan gelen bir ses coşkuyla, "Ayna kırılıp sayısız

parçaya bölündü," dedi. Bunun üzerine solgun eller bana doğru uzandı; yabancı, kibar yüzler üzerime eğildi. Yarı inleyen, yarı şefkatli sesler söylendikleri anda unutulan kelimeler söylüyordu. Alevlerin akıntısından çıkıyor gibiydim ve anılarımın, ümitlerimin, düşüncelerimin, arzularımın, beni ben yapan her şeyin eriyip gittiğini hissettim. Ardından, anladığım kadarıyla bir şekilde düşünceden daha kesin, her biri kendi sonsuz anında, kusursuz bir elin kaldırışıyla, ritmik kelimelerin oluşturduğu küçük bir dairede, müphem gözlerle aralık gözkapaklarının daldığı bir rüyada, birbirine sarılmış varlıkların oluşturduğu sayısız topluluk arasında yükseliyor gibiydim. Sonra bu biçimlerin ötesine geçtim, o kadar güzellerdi ki güzel olmayı bırakacaklardı âdeta. Değişik ruh hallerine, görünüşe göre pek çok dünyanın ağırlığıyla melankoliye katlanarak güzelliğin kendisi olan ölümden ve her kalabalığın her zaman arzu ettiği yalnızlıktan içeri girdim. Şimdiye dek yaşamış her şey gelip kalbime yerleşmiş gibiydi ve ben de onlarınkine... Aniden hayal gücünün kesinliğinden hayalin belirsizliğine düşmeseydim, yıldızlarla süslenmiş bir gecede etrafımı melankolik bir inleme sarmışken büyük bir süratle düşen bir damla eritilmiş altın haline dönüşmeseydim, bir daha ne faniliği, ne de gözyaşlarını bilecektim. Düştüm, düştüm, düştüm. İnleme yalnızca ocaktaki rüzgârın inlemesiydi. Uyandığımda kendimi masaya dayanmış, başımı ellerimle destekler vaziyette buldum. İmbik uzak bir köşede bir o yana bir bu yana sallanıyor, Michael Robartes ise beni seyrediyordu. "Sen nereye gidersen ben de oraya gideceğim. Sen ne istersen onu yapacağım. Çünkü ebedi olanla birlikteyim," dedim. "Fırtınanın başla-

dığını duyduğumda tıpkı verdiğin yanıtlar gibi bazı yanıtlara ihtiyacın olduğunu biliyordum. Mabedimizi kirli insan kalabalıkları ile dalgaların duru kalabalıkları arasında inşa etme emri aldığımız için çok uzaklara gelmen gerekiyor," dedi.

III.

Issız sokaklar boyunca ilerlerken tek kelime etmedim. Zihnim ilginç bir biçimde aşina olduğum düşünce ve deneyimlerden arınmıştı; kati dünyadan çıkarılmış, kıyısız bir denize çıplak halde bırakılmış gibiydi. Düşlerin geri döndüğü anlar oldu. Hataları, kahramanlıkları, talihi ya da talihsizliği neşenin ya da kederin sarhoşluğuyla kısmen hatırlayabildim; ya da ani bir kalp çarpıntısıyla, düzenli ve dikkatli hayatıma yabancı olan ümit ve korkular, arzu ve hırslar üzerine derin derin düşünmeye başladım. Ardından ağırlığı olmayan bir varlığın zihnimde yayıldığı düşüncesiyle titreyerek uyandım. Doğrusu, bu hissin tamamen yok olması günler almıştı. Şimdi bile, kesin olan tek inançta sığınacak yer aradığımda mütevazı cemaatlerin şapellerinde ya da toplantı yerlerinde bir araya gelmiş tutarsız kişiliklere sahip insanlara büyük hoşgörü gösteriyorum. Çünkü ben de –isterseniz buna büsbütün çılgınlık ya da *hysterica passio*[57] deyin– o güçten önce değişmez âdetlerle yok olan öğretileri hissetmiştim. Ancak bu, kendi kasvetli sevincinde o kadar güçlüydü ki tekrardan canlanıp elde ettiğim yeni huzurdan beni

57. (Lat.) Histeri. (ç.n.)

koparmasın diye titredim.

Gri ışıklar altında, yarı yarıya dolu gara vardığımızda o kadar çok değişmiş hissediyordum ki kendimi, artık bir adamın olduğu gibi, sonsuzlukta titreyen bir an değil, sonsuzluğun ona gülüp ağladığı bir andım. Hareket ettiğimizde Michael Robartes hemen uyuyakaldı. Üzerinde beni derinden sarsan şeylerin izi olmayan, şimdi de uyumama engel olan uykudaki yüzü telaşlı zihnime bir yüzden ziyade bir maske gibi görünüyordu. Maskenin arkasındaki adamınsa suyun içindeki tuz gibi çözünmüş, bir adamdan daha küçük ya da daha yüce varlıkların buyruklarına gülmüş, iç çekmiş, onlardan hoşlanmış ya da onları kınamış olduğuna dair bir hayal kaplamıştı beni. "Bu Michael Robartes değil, Michael Robartes öldü. On ya da belki yirmi yıl önce öldü," diye tekrarlayıp durdum kendi kendime. Nihayet derin bir uykuya dalmıştım. Ara sıra, arduvaz kaplı ıslak çatılarının parladığı ufak bir kasabadan ya da soğuk bir sabahın ilk ışıklarıyla parıldayan durgun bir gölün yanından geçtiğimizde uyanıyordum. Zihnim nereye gittiğimizi soramayacak ya da Michael Robartes'in aldığı biletlere bakamayacak kadar doluydu ama güneşin konumundan batıya doğru gittiğimizi anlamıştım. Aynı zamanda, kısa bir süre sonra ağaçların doğuya doğru eğik başlarıyla uçan dilencilere benzemeye başlamasından batı kıyısına yaklaşmakta olduğumuzu kavradım. Hemen ardından sol taraftaki alçak tepelerin arasından denizi gördüm. Denizin soluk grisi beyaz parçalara ve çizgilere bölünmüştü.

Trenden indiğimizde, sanırım, hâlâ gitmemiz gereken biraz yol vardı. Rüzgâr şiddetli ve sertti, paltola-

rımızın düğmelerini ilikleyip yola koyulduk. Michael Robartes suskundu, beni düşüncelerimle baş başa bırakmış olmak onu endişelendirmişe benziyordu. Dağlık burnun kayalıklı tarafı ile deniz arasında yürürken zihnimin esaslarında gizemli bir değişim görülmeseydi eğer, yeni bir ustalıkla düşünce ve duygularımın yapısının ne kadar derinden sarsılacağını fark ettim. Çünkü telaşlı köpüklerle kaplı gri dalgalar, yoğun ve fantastik manevi hayatta yer bulmuştu. Michael Robartes, kuytusunda daha küçük ve daha yeni bir bina bulunan çok eski görünümlü bir evi gösterdiğinde buranın Simya Gülü Tapınağı olduğunu söyleyip oldukça bakımsız, neredeyse terk edilmiş gibi görünen iskelenin sonuna doğru ilerlemeye başlamıştı. Burayı beyaz köpüklerle yıkayan denizin, bunun düzenli ve dikkatli günlerimizle savaşan; dünyayı klasik dünyanın batışını takip eden bir gecenin karanlığına saplamak üzere olan müphem ve tutkulu bir yaşamın bir parçası olduğunu iddia ettiğine dair bir fantezi sarmıştı içimi. Zihnimin bir bölümü bu fantastik dehşetle alay etmiş fakat hâlâ görülerle dolu olan öbür kısmı, isimsiz orduların çarpışmalarını dinliyor, o gri dalgalarda asılı kalmış akıl almaz bağnazlık içinde titriyordu.

Yaşlı bir adama rastladığımızda iskelenin yalnızca küçük bir bölümünü geçmiştik. Duvarcıların limandaki bir çatlağı onardığı yerin yakınında, ters çevrilmiş bir fıçının üzerinde oturduğundan, önünde de tamircilerin el arabalarının altına atılmış gibi görünen bir ateş yandığından bu adamın bekçi olduğunu hemen anlamıştık. Ayrıca fıçının kenarındaki çiviye asılı tespihi görünce köylülerin deyişiyle bir zahit olduğunu da anlamıştım. Neden bilmiyorum ama bunu görün-

ce ürperdim. Galce bağırışlarını duyduğumda birkaç metre arkamızda kalmıştı. "Putperestler, putperestler! Cadılarınızı da, iblislerinizi de alıp cehenneme gidin. Siz cehenneme gidin ki ringa balıkları yeniden koyumuza gelmeye başlasın," diyordu. Yarı haykıran yarı mırıldayan sesi bir süre daha duyuldu arkamızdan. "Bu vahşi balıkçıların sana korkunç şeyler yapmasından korkmuyor musun?" diye sordum.

"Ben ve benim gibiler, ölümsüz ruhlarla birleşerek insanların verdiği zararları da uzattıkları yardım ellerini de uzun zaman önce geride bıraktık," dedi. "Öldüğümüzde, yüce görevi tamamlamış olacağız. Zaman bu insanlar için de gelecek; eğer kendi tanrıları gri taştan tapınaklarını bir kez daha dikmezse, Artemis'e bir tekir balığı ya da yeni bir tanrıya başka tür bir balık kurban edecekler. Onların saltanatı asla bitmeyecek ancak güçleri azalacak. Çünkü Sidhe her rüzgârla esiyor ve her Hurling'de dans edip oynuyor. Ancak ortada işkence ya da zafer, hatta belki de Black Pig Vadisi'nde uzun zamandır kehanette bulunulan savaş olmadığı sürece tekrardan kendi tapınaklarını inşa etmeleri mümkün değil."

Sıçrayan köpüklerle her saniye bizi ayaklarımızı yerden kesmekle tehdit eden rüzgârdan korunmak amacıyla liman boyunca uzanan duvara yakın durarak, sessizce binanın kapısına ilerledik. Michael Robartes tuzlu rüzgârlarla paslanmış bir anahtar çıkarıp kapıyı açtı; gösterişsiz bir geçitten geçip halısız merdivenlerden yukarı çıkarak kitaplıklarla çevrili küçük bir odaya girdik. Odaya yiyecek olarak yalnızca meyve getirileceğini çünkü törenden önce hafif bir oruç tutmam gerektiğini açıkladı. Bununla beraber

Cemaat'in yöntemi ile ilkeleri üzerine yazılmış bir kitap vardı, kış güneşinden geriye kalanları bu kitaba gömülerek harcayacaktım. Michael Robartes törenden bir saat önce geleceğine söz vererek beni odada yalnız bıraktı. Kitaplıkları taramaya başlayınca bunun simya üzerine şimdiye kadar gördüğüm en büyük, en kapsamlı kütüphane olduğunu anladım. Ölümsüz bedenini çuha kumaşından bir gömleğin altına saklayan Morienus'un,[58] bir ayyaş olmasına rağmen sayısız ruh birliğini kontrolü altına almış İbn-i Sina'nın, kopuzuna çok sayıda ruh sığdırıp insanları istediği gibi güldüren, ağlatan ya da ölümcül translara sokan Farabi'nin, kendisini kırmızı bir horozun suretine dönüştüren Lully'nin, karısı Parnella'yla yıllar önce yaşam iksirini bulan, hâlâ da Arabistan'da dervişlerin arasında yaşadığı söylenen Flamel'in[59] ve daha az tanınan nicelerinin eserleri burada bulunuyordu. Kuşkusuz, pek çok tanrı arasında yalnızca bir tanesine bağlılık görüşü ve Robartes'in son derece önem verdiği sınırlı güzellik anlayışı sebebiyle simya gizemi dışında çok az gizem vardı; yine de William Blake'in kehanetle ilgili yazılarının tıpkıbasımlarından oluşan bir set gözüme çarptı. Muhtemelen izahlarına akın edip "ay damlacıkları içine çekerken dalgalardaki neşeli balıklar gibi" olan kalabalıklardı bunun sebebi. Her dönemden şairin ya da nesir yazarının eserleri dikkatimi çekti, fakat birazcık hayat yorgunu olanlar ile (elbette en iyiler her yerde bulunuyordu) coşkun savaş arabalarının içinde yükseldikleri için hayal güçlerini artık ihtiyaçları olmayan bir şeymiş gibi bize fırlatanlar dikkatimi daha

58. Morienus (ya da Marianos), İskenderiyeli bir simyacı. (ç.n.)
59. Öldükten sonra simyacı olarak ün salan Fransız kâtip. (ç.n.)

çok çekenler oldu.

Az sonra kapının hafifçe çalındığını işittim, bir kadın içeri girip masanın üzerine birkaç meyve koydu. Kadının bir zamanlar güzel olduğu yargısına vardım; ama yanakları, başka bir yerde görsem şimdi olduğu gibi hayal gücünün heyecanıyla güzelliğe karşı duyulan susuzluk yerine, teninin heyecanıyla zevke karşı duyulan susuzluğa kapılmama yol açacak şekilde çukurlaşmıştı. Ona törenle ilgili birkaç soru sordum ama başını sallaması dışında bir yanıt alamayınca sessizce törenin başlamasını beklemekten başka bir şey yapamayacağını anladım. Meyveyi yedikten sonra yeniden gelip masanın üzerine merak uyandıracak şekilde süslenmiş bronz bir kutu koydu. Mumları yaktıktan sonra tabak ile meyve artıklarını alarak odadan çıktı. Yalnız kaldıktan kısa bir süre sonra kutuyu açtım, Hera'nın tavus kuşlarının sanki gökkubbenin görkeminin bir parçası olduğunu doğrularmış gibi kuyruklarını kutunun kenarlarına ve kapağına, üzerinde büyük yıldız süsleri olan arka plana karşı serdiklerini gördüm. Kutunun içinde parşömenle ciltlenmiş bir kitap vardı. Parşömenin üzerinde oldukça ince renkler ve altınla işlenmiş, üzerine pek çok mızrak batırılmış olan simya gülü vardı ama taçyapraklara yakın olan mızrakların uçlarının kırılmış olmasından bunların işe yaramadığını anlayabiliyorduk. Kitap, parşömen üzerine okunaklı harflerle yazılmış, *Splendor Solis*'in[60] biçimi örnek alınarak yazıların arasına resim ve tezhipler serpiştirilmişti.

İlk bölüm Kelt soyundan gelen altı öğrencinin

60. (Lat.) Simya üzerine yazılmış meşhur bir renkli elyazması. "Güneşin Görkemi" şeklinde çevrilebilir. (ç.n.)

kendilerini ayrı ayrı nasıl simya araştırmalarına verdiklerini; bir tanesinin Pelikan gizemini, birinin Yeşil Ejderha gizemini, birinin Kartal gizemini, sonuncusununsa Tuz ve Merkür gizemini çözdüklerini anlatıyordu. Bir tesadüfler silsilesi gibi görünen ancak aslında, kitabın söylediğine göre, olağanüstü güçlerin düzenlemesi olan olaylar onları Fransa'nın güneyinde bulunan bir hanın bahçesinde bir araya getirmişti. Hep birlikte konuşurken simyanın, ruh özlerinin ölümlüyü dışarı atıp ölümsüzü içeri almaya hazır olana kadar gerçekleştirdikleri aşamalı bir damıtma olduğu fikrini ortaya atmışlardı. Bir baykuş yukarıdaki asma yapraklarını hışırdatarak geçip gitti. Ardından bastonuna dayanmış yaşlı bir kadın geldi, bu düşünceyi düşürdükleri yerden alarak yanlarına oturdu. Ruhsal simya ilkesini bütünüyle izah ettikten sonra Simya Gülü cemaatini kurmalarını emretti. Kadın kalkıp gittiğinde onu takip etmek istediler ama kadın birdenbire gözden kaybolmuştu. Geçerliliklerini ölçüp, araştırmalarını hep birlikte yaparak bir cemaat oluşturmaya başlamışlardı. Simya ilkesinde kusursuz hale geldiklerinde hayaletler gelip gidiyor, onlara daha hayret verici gizemleri açıklıyorlardı. Kitap, başlangıçta ve kayda değer bir süre boyunca, orada yazana göre, bütün gerçek ilkelerin ortaya çıktığı ilke olan düşüncelerimizin bağımsız gerçekliğinden bahsederek yeni bir üyenin bilmesine izin verildiği kadarını anlatmaya devam ediyordu. Canlı bir varlığın şeklini hayal ederseniz, diyordu kitap, bu şekil hemen başıboş dolaşan bir ruhu sahiplenip, ölüm vakti gelene kadar iyi ya da kötü şeyler yaparak oradan oraya gider. Sonra pek çok tanrıdan alınmış olduğunu söylediği pek çok örnek veriyordu.

Eros onlara içlerinde tanrısal bir varlığın bulunabileceği bir biçimi şekillendirmeyi ve uykudaki zihinlere ne yapacaklarını fısıldamayı; Ate şeytani varlıkların, uyuyan kana içlerinden çılgınlık ya da huzursuz rüyalar akıtabileceği biçimleri; Hermes, yatağının başında duran bir tazıyı yeterince güçlü bir şekilde hayal edersen sen uyanana kadar orada gözcülük yapıp bütün kudretli iblisleri senden uzak tutacağını ancak hayal gücün zayıfsa tazının da zayıf olacağını ve iblislerin galip gelip tazının kısa bir süre sonra öleceğini; Afrodit, güçlü bir hayal gücüyle gümüş taç takmış bir güvercin düşleyip başının üzerinde kanat çırpmasını sağlarsan yumuşak cıvıldaşması ölümsüz aşkla dolu tatlı rüyaların toplaşıp fani uykunun üzerinde kuluçkaya yatacağını öğretmiş. Bunun gibi pek çok tanrı o kadar çok uyarıda bulunup feryat etmişti ki her bir zihin, daima böyle varlıklar doğurup onları sağlık ya da hastalık, neşe ya da çılgınlık dağıtmak üzere başka yerlere gönderilmişti. Eğer biçimleri şeytani güçlere verirseniz, diye devam etti kitap, onları bir dudağını yaşamın susamışlığıyla birlikte dışarı iterek ya da yaşamın yüküyle vücudun simetrisini bozarak çirkinleştirmek zorundasınızdır. Ancak tanrısal güçler yalnızca mevcudiyetin dışında titreyebilen, sonsuz bir cezp halinde katlanabilen, yarı kapalı gözlerle uykulu bir hareketsizliğin içine sürüklenen güzel biçimlerde hayat bulurlar. Bu biçimlerin içerisine üşüşen bedensiz ruhlar, insanların haletiruhiye dedikleri ve dünyadaki bütün büyük değişiklikleri ortaya çıkaran şeylerdir. Tıpkı bir büyücünün ya da bir sanatçının onları istedikleri zaman çağırabileceği gibi onlar da istedikleri zaman istedikleri biçimi, büyücünün ya da sanatçının

zihninden –eğer şeytani ruhlarsa çılgının ya da alçağın zihninden– çıkarabilir, onun sesi ve jestleri aracılığıyla kendilerini dış dünyaya akıtabilirler. Böylece bütün büyük şeyler başarılmıştı: haletiruhiye, tanrısallık, iblis, önce hafif bir iç çekiş gibi insanların zihnine yerleşip sonra onların düşünce ve eylemlerini sapsarı saçları siyah çıkmaya başlayana veya simsiyah saçları sarı çıkmaya başlayana dek, çok iyi bildikleri imparatorlukların sınırlarının sanki yalnızca birer yaprak yığınıymış gibi değiştiğine inandırana kadar değiştirmek. Kitabın geri kalanı biçimlerin sembollerini, seslerini, renklerini ve tanrısal ya da şeytani varlıklara ait niteliklerini içeriyordu. Böylece yeni üye tanrısal ya da şeytani bir varlık için bir biçim oluşturup, gözyaşı ve kahkaha çatısının altında yaşayanlar arasında en az İbn-i Sina kadar güçlü olabiliyordu.

IV.

Güneş battıktan birkaç saat sonra Michael Robartes geri dönüp epey eski bir dansın adımlarını öğrenmem gerektiğini söyledi çünkü kabul törenim tamamlanmadan önce üç kez büyülü bir dansa katılmam gerekiyordu. Ritim, ebediyeti döndüren çarktı; fani olan da, tesadüfi olan da ritim üzerinde parçalanır, ruh özgür kalırdı. Oldukça kolay olan adımların Antik Yunan danslarına benzediğini fark ettim. Gençlik yıllarımda hem iyi bir dansçı hem de ilgi çekici pek çok Galik dansında usta olduğum için çok geçmeden adımları ezberlemiştim. Ardından kendisini ve beni, şekliyle Yunan ve Mısır, ancak kızıl rengiyle onlardan

daha tutkulu bir hayatın esintilerini taşıyan kıyafetlerle örttü. Elime modern ustalarca gül şeklinde biçimlendirilmiş bronzdan zincirsiz bir tütsülük vererek girdiğimiz kapının karşısındaki küçük kapıyı açmamı söyledi. Elimi kapının koluna değdirdiğim an tütsünün dumanı, belki de adamın gizemli cazibesinin de yardımıyla, içerisinde küçük bir doğu dükkânında tezgâhta duran bir maske olduğumu gördüğüm rüyaya tekrardan dalmama sebep oldu. Birçok insan –insandan fazlası olduklarını biliyorum– ışık saçan donuk gözleriyle içeri girip beni yüzlerine deneyip en sonunda ufak bir kahkahayla köşeye fırlattı. Bütün bunlar bir an sürdü, kendime geldiğimde elim hâlâ kapı kolundaydı. Kapıyı açtığımda kendimi olağanüstü bir geçitte buldum. İki tarafı mozaik tanrı ve tanrıçalarla doluydu. Güzelliklerinin Ravenna'daki vaftizhanede bulunan mozaiklerden aşağı kalır yanı yoktu; ancak bunlarınki daha naif bir güzellikti. Her bir tanrının elbette sembolik olan baskın rengi tavandan sarkan lambalarda kullanılmıştı; her tanrının önünde ilginç kokan bir lamba vardı. Bu bağnazların bu kadar uzak bir yerde böylesi bir güzelliği nasıl kurmuş olabildiklerine fazlasıyla hayret ederek, gizli kalmış zenginlikleri görünce de maddesel simyaya inanmaya yarı ikna olmuş bir halde yürümeye devam ettim. İlerledikçe tütsüden yayılan, rengi durmadan değişen dumanlar havayı dolduruyordu.

Aynaları dehşet içindeki yüzlerin belirsiz izleriyle süslenmiş bir kapının önünde durdum. Ötedekiler ayak seslerimizi duymuş olacaktı ki seslendiler. "Bozulmaz Ateş'in eseri sona erdi mi?" Michael Robartes derhal cevap verdi. "Kusursuz altın *Athanor*'dan

geldi." Kapı açıldı; kızıl cübbelerin içinde dans eden kadın ve adamların bulunduğu büyük daire şeklinde bir odanın içindeydik. Tavanda mozaikten devasa bir gül vardı. Duvarlarda da tıpkı ötekiler gibi mozaikten tanrılar ile meleklerin savaşı bulunuyordu. Tanrılar yakut ve safir gibi parlıyor; melekler ise Michael Robartes'in fısıldadığına göre, tanrılarını reddederek bireysel kalplerini tevazu ve keder tanrısına duyulan sevgiden uzaklaştırdıkları için grilik içerisindeydi. Sütunların her biri karmaşık biçimlerden, rüzgâr sayesinde insani coşkunluktan fazlasını gerektiren dönüşlü bir dans sergiliyormuş, gayda ve çimbalo çalıyormuş gibi görünen tanrılardan bir kolon haline gelip çatıyı destekleyerek bir çeşit dairesel revak oluşturuyorlardı. Bütün bu biçimlerden uzanan eller, ellerde ise tütsülükler vardı. Tütsülüğümü bu ellerden birine bırakmam, sonra da yerimi alıp dans etmem söylendi. Sütunların olduğu yerden dans edenlerin olduğu yere döndüğümde zeminin yeşil taştan yapılmış olduğunu, tam ortasında da soluk bir çarmıhın üzerinde solgun bir İsa figürünün bulunduğunu gördüm. Robartes'e bunun ne anlama geldiğini sorduğumda bana "kalabalığın ayaklarıyla O'nun birliğini bozmayı" dilediklerini söyledi. Dans, daha önce hiç duymadığım, muhtemelen pek eski ve gizemli çalgıların sesiyle yukarıdaki gülün taçyapraklarından kopyalanmış zeminin üzerindeki yaprakları takip ederek, bir ileri bir geri devam ediyordu. Her geçen saniye dans daha coşkun bir hal aldı, en sonunda kendimizi dünya üzerindeki bütün rüzgârlar toplanıp ayaklarımızın altında esiyormuş gibi hissetmeye başlamıştık. Bir süre sonra yoruldum, bir sütunun altına oturup

aleve benzeyen biçimlerin gidiş gelişini seyretmeye başladım. Sonra da artık mozaik bir görüntüye sahip olmayan, tütsü dumanıyla kaplı havada yavaşça düşen, düşerken olağanüstü güzellikte varlıklara dönüşen devasa gülün taçyapraklarını görerek uyandığım bir hayale daldım. Belirsiz ve bulutsu görünüşlerini kaybetmeden dans etmeye başladılar. Dans ettikçe daha keskin hatlara büründüler; böylece güzel Yunan yüzleri ile görkemli Mısır yüzlerini ayırt ederek, bazen de ellerinde bulunan şeylerden ya da başlarının üzerinde kanat çırpan kuşlardan hangi tanrı olduklarını anlayabildim. Çok geçmeden ölümlülerin her biri, ölümsüzlerin bembeyaz ayaklarıyla dans etmeye başladı. Sıkıntısız gölgeli gözlerin içine bakan sıkıntılı gözlerde, sonsuz arayışın ardından nihayet gençliklerinin kayıp aşkını bulmuşlar gibi muhteşem bir arzu ışıltısı gördüm. Ara sıra, ancak çok kısa bir süreliğine, elinde sönmek üzere olan bir meşale taşıyarak dansçıların arasında uçuşan belli belirsiz, yüzü örtülmüş, yapayalnız bir suret görüyordum. Bu, hayalin içinde bir hayal, gölgeden bir gölge gibiydi. Düşünceden daha derin bir kaynaktan doğan bir idrakla bunun Eros'un ta kendisi olduğunu, örtünün altındaki yüzünse onun yüzü olduğunu kavradım. Bütün tanrıların arasında yalnızca Eros tümüyle bir ruh olduğundan ve ölümlü bir kalple temasa geçerse ruhunun değil tutkularının içine saklanacağından, dünyanın başlangıcından beri hiçbir kadın ya da erkek aşkın ne olduğunu bilmiyordu ve kimse Eros'un gözlerinin içine bakmamıştı. Bu yüzden bir adam asilce sevdiğinde aşkı sonsuz bir merhamet, tarifsiz bir güven, tükenmez bir sevgi; alçakça sevdiğindeyse şiddetli bir kıskançlık, ani nefret,

yatıştırılamaz bir arzu doğrultusunda tadardı; ancak örtüsü kaldırılmış bir aşkı asla bilemezdi. Bütün bunları düşünürken kızıl suretlerden bir tanesi bana seslendi. "Dans et! Hiç kimse dansa ara veremez, dans et! Tanrıların kalplerimizden çıkan özlerden bedenler yapabilmesi için dans et!" Ben daha cevap veremeden, dansın ruhu bizim ruhlarımızda dolaşıyormuş gibi gizemli bir coşku dalgası içimi kapladı; ne rıza gösterdim ne de direndim, yalnızca dans edenlerin arasına karıştım. Ölümsüzlerden, saçında siyah zambaklar olan görkemli bir kadınla dans ediyordum. Müphem jestleri, iki yıldız arasındaki karanlıktan daha engin bir bilgelik ve denizlerde nefes alabilen bir aşkla dolu görünüyordu. Biz dans ettikçe tütsünün dumanı dünyanın tam kalbindeymişçesine üzerimizi kaplayarak etrafımızı sardı. Yüzyıllar geçmiş gibiydi. Uyandırıp bir son vermek için, cübbelerimiz ile gür saçlarında esti rüzgârlar. Aniden gözkapaklarının bir kez olsun kıpırdamadığını, siyah zambakların bir tane olsun yaprak dökmediğini ve yaprakların sallanmadığını fark edip büyük bir korkuyla dans ettiğim kişinin yarı insan olduğunu, bir hayvanın yol kenarındaki bir göletin suyunu içtiği gibi, ruhumu içtiğini anladım. Düştüm; üzerimden karanlık geçti.

V.

Sanki bir şey beni uyandırmış gibi aniden uyandım; üstünkörü boyanmış zeminin üzerinde uzandığımı, çok uzakta olmayan tavanın üzerinde yine üstünkörü boyanmış bir gül, etrafımdaki duvarlardaysa

yarım kalmış tablolar olduğunu gördüm. Sütunlar da tütsülükler de gitmişti. Yan tarafımda yırtık pırtık cübbeleriyle uyuyan, ters çevrilmiş yüzleri hayal gücüme birer maskeymiş gibi görünen bir grup insan vardı. Daha önce fark etmediğim uzun pencereden giren soğuk şafağın ilk ışıkları üzerlerinde parlıyor, dışarıda deniz kükrüyordu. Michael Robartes'in biraz uzakta yattığını, yanında önceden içerisinde tütsü varmış gibi duran, ters dönmüş bronz kaplı bir kâse olduğunu gördüm. Bu şekilde otururken, öfkeli kadın ve adamların denizin gürültüsüne karışan seslerini duydum. Ayağa fırlayarak hızlıca Michael Robartes'in yanına gittim, sarsarak uyandırmaya çalıştım. Ardından omuzlarından tutup kaldırmak istedim ancak geriye doğru düşüp, güçsüz bir şekilde iç çekti. Sesler daha yüksek, daha öfkeli bir hal almıştı. İskeleye açılan kapının şiddetle çarpıldığı duyuluyordu. Aniden, parçalanan alışabın sesini duydum. Kapının fazla dayanamayacağını anlayarak odanın içeriye açılan kapısına doğru koştum. Kapıyı iterek açtığımda çıplak tahta zeminin ayaklarımın altında çatırdadığı geçide çıktım. Geçitte boş bir mutfağa açılan başka bir kapı buldum. Kapıdan içeri girdiğimde kısa aralıklarla iki çarpışma sesi duydum. Ayak sesleri ile bağırışlardan anladığım kadarıyla limana açılan kapı kırılmıştı. Mutfaktan çıkıp küçük bahçeye doğru, oradan da deniz ile limanın eğimli tarafına doğru inen basamakları geçip, öfkeli sesler kulaklarımda çınlarken güçlükle denizin kıyısına ilerledim. Limanın bu bölümü yalnızca kısa bir süre önce tekrardan granitle kaplanmış, bu sayede de neredeyse hiç yosun tutmamıştı. Ancak eski bölüme geldiğimde zemin yosun nedeniyle o kadar kaygandı

ki yola doğru çıkmak zorunda kaldım. Simya Gülü Tapınağı'na baktım; balıkçılar ve kadınlar hâlâ bağırıyordu ama artık daha cılızdı sesleri. Kapıda ve limanda kimsenin olmadığını gördüm. Ancak tam o esnada, küçük bir kalabalık kapıdan çıkıp limanı vuracak bir sonraki fırtınaya karşı hazırlıklı olmak için granitlerin altına koydukları taşları toplamaya başlamıştı. Öylece durmuş, kalabalığı izlerken zahit olduğunu düşündüğüm yaşlı adam beni işaret edip bir şeyler haykırmaya başladı. Şimdi bütün yüzler bana çevrildiğinden kalabalığın rengi açılmıştı. Koştum. Kürekçilerin ayaklarının, kolları ve vücutlarından daha güçsüz olması oldukça iyi bir şeydi benim için. Koşarken beni takip eden ayak sesleri ve bağırışları güçlükle duyabiliyordum. Çünkü tıpkı bir rüya gibi, duyuldukları an unutulan çok sayıda sevinç ve feryat kulağımda çınlıyor gibiydi.

Şimdi bile bazen bu sevinç ve feryatları duyuyormuş gibi olduğum; kalbim ile zihnim üzerindeki egemenliğini yalnızca kısmen kaybetmiş olan müphem dünyanın egemenliğini tekrardan ilan ediyormuş gibi olduğu zamanlar oluyor. Fakat boynuma bir tespih asıyorum; onları duyduğumda ya da duyuyormuş gibi olduğumda tespihi kalbime bastırıp şu sözleri söylüyorum: "Adı Legion[61] olan o; kurnazlıkla zihnimizi aldatmak, güzellikle kalbimizi okşamak için kapımıza geldi. Ancak biz, senden başkasına inanmayız." Ve başka zamanlarda içimde şiddetlenen savaş yatışıyor, bense huzurla doluyorum.

61. İncil'de adı geçen şeytan topluluğu. (ç.n.)

W.B. YEATS | kızıl hanrahan

"Hayatım boyunca yaşamın sırrını çözmeye çalıştım. Gençliğimde mutlu değildim çünkü gençliğin gelip geçici olduğunu biliyordum; yetişkinliğimde mutlu değildim çünkü yaşlılığın beni beklediğini biliyordum. Böylece gençliğimde de, yetişkinliğimde de, yaşlılığımda da kendimi Büyük Sır'ı aramaya adadım. Bolluğuyla çağları dolduracak bir yaşam istedim ben, seksen kışlık bir ömrü küçümsedim hep. Bu topraklardaki eski tanrılar gibi olacaktım ben."

Yeats'in anayurdu Kiltartan'ın müzikal diliyle kaleme alınmış bu öyküler, köy okulu öğretmeni Hanrahan'ın doğaüstü deneyimlerini anlatıyor. Kelt efsanelerinin kişisel yorumlanışlarıyla birlikte Yeats'in şarkı ve şiirlerinde de yeniden ürettiği esrarengiz imgeler, hikâyelerin dokusunu oluşturmakla kalmıyor, masal türüne ilgi duyan okuru da kendisine çekmeyi başarıyor.

14 ₺
KDV DAHİL